

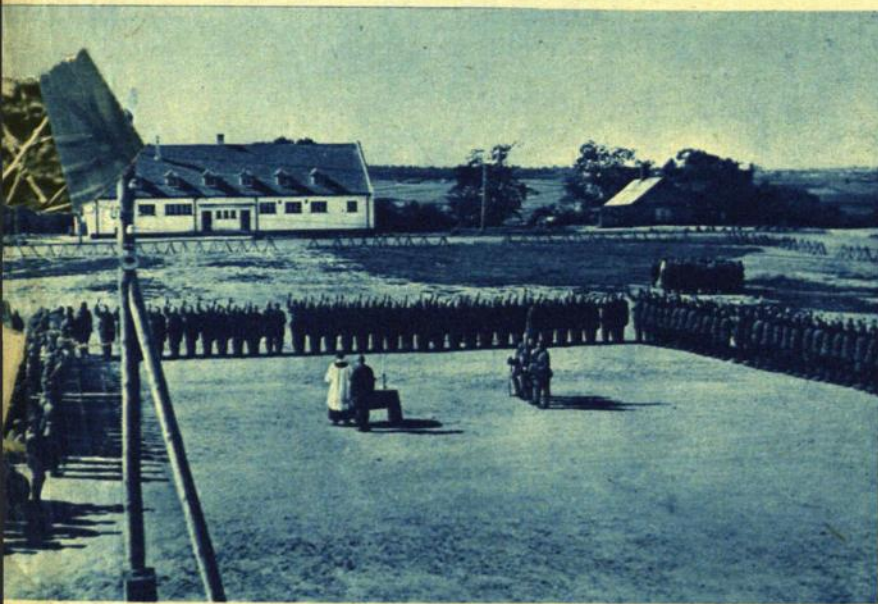
KARUS

51

4 pėst. L. K. Mindaugo pulkui 15 metų sukakties proga Panevėžio miestas įteikia fanfarus, J. Žitkaus nuotr.

Karaliaus Mindaugo pulko karių priesaika

4 pėst. pulkas grįžta iš Nepriklausomybės kovų fronto į nuolatinę savo stovėjimo vietą — Panevėžį

Mindaugėnams 20 metų

Nors niuria padange ritos
Rūstūs, tamsūs debesiai,
Auštantį miglotą rytą
Mes sutikome drąsiai.

Ūžiant audrai ties Kėdainiais
Mes pirmi petys petin,
Žvangant plienui laisvės dainą
Krikšto žengėme ugnin!..

Nors tik sauja mindaugėnų
Stojo mūšin prieš minias,
Sutrūpėjo priešų plienas
Į kietas mūs krūtines.

Prieš speigus ir žvarbų vėją
Tėviškėlės rugienom
Gujom priešą, sparčiai ėjom
Po lietum ir darganom.

Sparčiai ėjom, sparčiai eisim:
Mindaugėnai esam mes!
Priešui trempti mes neleisim
Savo tėviškės žemes!

Jei audra ištikis mūs šalį,
Eisim vėl pirmi ugnin;
Šaunūs Mindaugo berneliai
Žino kelią tik pirmyn.

LIUDAS SAKALINIS

**Lietuvos karliuomenės
savaitinis laikraštis**
Kaunas, Mikių g-vė 18, „K. A. R. Y. S.“
Telef. per Kar. Št. 68

Laidžia
Kar. Št. Spaudos Ir Šviet. Sskr.
Redaktorius
kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikais
redakcija ir administracija priima
ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš
provincijos

Prenumerata: puskarininkams,
karavams ir moksliniams metams —
5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt.
Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. —
4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be
Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

VIRŠELYJE: 1 PSL. — VYT. GA-
VĖNO NUOTR., 4 PSL. — IZ,
GIRČIO NUOTR.

Iz. Girčio nuotr.

SVEIKI, SULAUKĘ KALĖDŲ ŠVENČIŲ!

Kalėdų eglutė minkštame žiemos patale, Palinausko nuotr.

Kalėdų giesmės aiduose

Berlyne yra įdomi pramogos įstaiga: Planetarijumas. Kodėl įdomi? Ten rodomi žvaigždėti dangaus skliaustai. Saulė iš lėto leidžiasi. Prieblanda auga. Temsta. Sušvinta, sumirgsi žvaigždžių milijonai. Vakarinė... Paukščių kelias... Grigo ratai... Orijonas... Išblyškęs mėnulis išdidžiai plaukia žvaigždžių jūroj. Aušrinė... Ziūrovai susikaupę stebi, regis jaučia Dievą esant čia pat.

Vaidinimas baigiasi. Žmonės vėl eina triukšmingomis miesto gatvėmis ir vėl užmiršta apie Dievą...

Kiekvieną dieną rikiuotė, statutai, sargybos, specialybės pamokos... Gali ir įkyrėti. Bet štai įsiterpia sekmadieniai, didžiosios šventės. Kad ir Kalėdos! Koks planetarijumas! Kiek minčių, rimtų klausimų kelia didysis pasaulio istorijos įvykis: pagoniškoji civilizacija skęsta prieblandoje, švinta krikščioniškoji gadyknė.

Argi galima išeiti iš Kalėdų nepažvelgus į platųjį pasaulį, jo kovas ir laimėjimus, nepagalvojus apie gyvenamąjį momentą, jo dedamus mums uždavinius? Mes, mūsų artimieji, mūsų Tėvynė, visos tautos atsispindi šių Kalėdų — krikščionybės planetarijume. Kaip visa tai atrodo?

Prieš 1938 m. suskambėjo Betlėjaus padangė angelių giesmė: Gloria! Ji tebeskamba ir šiandien. Kur yra pasauly krikščionis, jis meldžiasi: Kristus gimė! Kiekvieno širdis plaka: Garbė Dievui aukštybėse! Kiekvienas varpas nun gaudžia: Ramybė geros valios žmonėms! Dievas sutapo su žmogumi, kad žmogus taptų Dievo sūnus. Kristus dėjosi silpnas, kad mus sustiprintų. Jis leido save suvystyti, kad mus išlaisvintų iš nuodėmės ryšių. Patapo mažas, kad mes dideli

būtume. Jis vargšas, kad mus praturtintų. Gema verkdamas, kad mums ašaras nušluostytų. Gema svetur, kad mus nuvestų į dangiškąją Tėvynę. Neturi vietos savam krašte, kad turėtume užtikrintą vietą danguje.

Kas beišmatuos neribotą Įsikūnijimo paslaptį! Nusvyra išdidus žmogaus protas, tikėjimas lenkia kelius ir žmogus, supratęs savo menkystę, šaukia su prašau: O Emanueli! Dievas su mumis!

Jau XX šimtmetis, kaip Kalėdų giesmės aidas skrieja po visą platųjį krikščionybės pasaulį, nors per tą laiką prieš Betlėjaus Dievą tūkstančius kartų sukilo pasaulio galybės.

Nors Sovietuose ir Vokietijoje, kaip rašo laikraščiai, įsakyta, kad Kalėdų šventės neturėtų jokio religinio pobūdžio, o tebtų tik „tautos šventė“, mokiniams ir jų tėvams tebtų rengiamos paskaitos, kur bus skaitomos senovės vokiečių legendos apie šviesos kovas su tamsybėmis, tai tėra atgyjančios ir vėl merdinčios pagonijos konvulsijos, kuriose žuvo kituomet galingi Neronai, Dioklecijonai, Volterai, o kurių vardu vienas už visus desperatiškai sušuko: „Galilėjieti (Kristau), tu nugalėjai!“

Kalėdų giesmė turi grožio ir poezijos. Bet Betlėjaus Kristus neša prisikėlimą — kas už Kristų, prapultį — kas prieš Jį. Krikščionybės istorijoje veikia ne tik Apvaizda, bet ir patsai žmogus. Mes ne tik įvykių žiūrovai, bet ir Dievo bendradarbiai. Kokia yra šito bendradarbio veikla, žvelgiant į jo „apsileidimus“?

Jei panagrinėsime mūsų dienų žmogų, jo idėjas, ypač jo dorovinį gyvenimą, pastebėsime daug spragų, nors ir nepasakysime, kad mūsų laikų būtų be principų, labiau negu kuomet nors ištvirkęs, pasileidęs.

Nėra abejonės, kad Didysis karas stipriai supurtė kitų ir mūsų tautos gražiuosius papročius.

Kaip yra su autoritetu — pagarba vyresnybei? Kas šiandien nesijoja valstybės žmonių autoriteto, kariuomenės viršininkų veiksmų? Priekaištų nestinga. Šeimoj tėvų valdžia — kietas jungas, kuriuo norima kuo greičiausiai nusikratyti.

Gyvybės teisė nuolat įžeidžiama. Girdime ir skaitome apie visokios rūšies smurtus ir žmogžudystes, ne tik masines, kaip Rusijoje, Ispanijoje, persekiojimus Vo-

Gen. št. plk. *Žadeika*, dabartinis 4 p. L. K. Mindaugo pulko vadas

kietijoj, bet nestinga pasikėsinių ant savo ir kitų gyvybės ir kituose kraštuose. Visa tai rodo, kad pigiai prekiaujama žmogaus gyvybe.

Tuo pat laiku „augeniškos“ — sveikatingumo praktikos Anglijoje, sterilizacijos (vaisingumą naikinaną) įstatymai Vokietijoje, Amerikoje, abortų (negimusių gyvybės naikinimas) laisvė Sovietuose smogia į pat gyvybės šaltinį.

Moterystės ryšiai dažniau ardomi; šeimų vaisingumas krinta, padarumo ir gėdos jausmai nyksta. Daug šitam dalykui nusikalsta žemus polinkius žadiną kinai, lytiškus jausmas erziną romanai, vakaruskos ar baliai su šokiais ir alkoholiniais gėrimais.

Plk. ltn. *Vidugiris*, Kupiškio igulos viršininkas

Mjr. *Inickas*, pasižymėjęs dideliu narsumu ir drąsa

Vyr. sanit. gyd. *Trumpauskas*, Pagirių ir Šėtos partizanų organizatorius

Jaun. sanit. gyd. *Krikščiūnas*, Nepriklausomybės kovų pulko gydytojas

Nuosavybė negerbiama. Sukčiavimas, vagilivimas, kyšininkystė — paprastas dienos reiškiny. Įstatymai nepavadoja sąžinės, o įstatymų ir policijos gausumas rodo dorinį tautų smukimą.

Kai slapta vagystė kėsina ant atskiro asmens nuosavybės, įstatymų remiamas kapitalas, susitelkęs kelių asmenų rankose, diktuoja masėms, taip apvaldo pragyvenimo priemones, kad be jo noro, anot Pijaus XI, niekas negali kvėpuoti.

Ką pagaliau pasakyti apie teisę prieš tiesos? Jeigu šiandien žmonija pakliuvo klaidų ir nerimo sūkurin, jeigu melas tarnauja interesams ir žemoms užgaidoms, ar tai ne pastarojo amžiaus nuopelnas, esą, klaida ir tiesa turinti tas pačias teises. Vis tai žodžio laisvė! Gali sakyti ar spausdinti, kas patinka, kur nauda. Kur protas?

Žmonija neprarado proto, pas mus ir kitur priešinamasi pražūtingiems ir pavojingiems tautai reiškiniams.

Kurie nuostatai kituomet valdė visuomenę? Kur raktas, praverias duris į žmonišką gyvenimą?

Kiekvieno autoritetą nuostatas buvo šis: *Gerbk savo tėvą ir savo motiną. Gerbk vyriausybę.*

O štai gyvybę saugojas nuostatas: *Nežudyk.*

Va šeimą gerbiąs dėsnis: *Nepaleistuvauk. Negeisk savo artimo moteries.*

Nuosavybės nuostatas: *Nevok. Negeisk nei vieno daikto, kuris yra tavo artimo.*

Tiesos teisę ginąs nuostatas: *Nekalbėk neteisiam prieš savo artimą.*

O nuo ko pareina šitų paprastų įsakymų sėkmingumas, kokia jėga juos saugo ir gina?

Aš esmi Viešpats, tavo Dievas: neturėk kitų dievų, o tik Mane vieną. Netark savo Viešpaties vardo be veikalo. Šventadienį švėsk.

Dievo teisių paneigimas — dabartinių nelaimių

šaltinis. Labai aišku, kodėl žmonės vargsta: nepaisoma įsakymų, kurie tvarko tarpusavio santykius. Ir atskiro asmens ir visuomenės gerovės raktą duoda X Dievo įsakymų.

Prancūzų socialistas Chastanetas pareiškia: „Pripažįstu, kad krikščioniškasis mokslas mane vis labiau žavi“. O vienas belgų socialistų žurnalas skelbia: „Manome, kad pakol nesame nukalę dorovės suprantamos mažam ir dideliame, mes gal turėtume laikytis Dešimties Įsakymų“...

Kalėdų giesmė nenutrūks, pakol žemė nešios bent vieną krikščionį. Kalėdų giesmė nesibaigs, kaip nepabaigiamas ir praamžinas yra Dievas, kurio Sūnus-Dievas, amžių pilnaty, įsikūnijo, gimdamas prieš 1938 m. Betlėjuje.

Pasaulio istorijos lapai mini visus tuos, kurie kovojo su krikščioniškąja pasaulėžiūra (įsitikinimais), su Kristumi. Jie kovojo, grovė, mirė, nusinešdami anapus savo veikimo apyskaitą. Jie ir jų idėjos atgyveno savo amžių. Bet Kristus vis gyvas ir milijonų mylimas. Jo mokslas nesęsta: dangus ir žemė išnyks, bet mano žodžiai neišdils.

Šiandien, net Kalėdų giesmės aiduose, esame linkę kaltinti krikščionybę, prikišti jai bankrotą, užuot kaltinę visa, kas yra joje žmogiško — netobulo, kas mūsų nesuprasta ar neįgyvendinta, ką mūsų aistros drumsčia ir griaua, visuotinį nerimą kelia.

Nenuostabu, kad šiandien kalbama apie Vakarų žlugimą. Yra duomenų. Bet bus irgi nenuostabu, jei žmogus, supratęs savo paskirtį, momento uždavinius, juos atlikęs, susilauks šio amžiaus pabaigoj auštančio Ryto.

Žmogus ne tik pasaulinių įvykių žiūrovas, bet ir veikėjas, kūrėjas. Bėlieka apsispręsti ir tarti lemiamą žodį.

Ign. Č.

4 pėst. L. K. Mindaugo pulko dvidešimtmetis

Gyvename nepaprastus laikus. Laikus, kada labai lengvai perkainojamos moralinės ir fizinės vertybės, kada laisvai, vienu galingųjų plunksnos brūkšniu, keičiami Europos žemėlapiai, kada neleidžiama pilnai ir savarankiškai kurtis ir tvarkytis paskiroms tautoms, kada tarptautinė teisė tėra vien archyvų seniena, kada nesiskaitoma su tautų valia ir jų paskirtimi. Praėjus Didžiajam karui, pasikeitė anametis Europos žemėlapis, laisvas tautų apsisprendimas konkretizuotas jų valios pareiškimu, ant naujųjų griuvėsių sukuriant naujas valstybes.

Praūzus tai baisiajai žmonijos nelaimei, pareikalavusiai taip daug fizinių ir moralinių jėgų, atrodė, kad Tautų Sąjungon suburtos pasaulio jėgos įstengs išlaikyti žmonijos pusiausvyrą, kad čia bus rasta viena ir bendra kalba, kaip ugdyti paskirų valstybių kultūros gyvenimą, gerbiant vieni kitų teisę ir teisėtumą, sienų neliečiamumą, racionaliai tvarkant tarptautinę politiką bei jų ūkių konjunktūrą. Tikėtasi, kad kilusieji ginčai visu rimtumu bus išsprendžiami Haagos Tribunolo ir kad karo šmėkla, kaip teisė, bus ilgesniam laikui atitolinta, nes išgyventas karo audras visi dar gerai atsimenta.

Deja. Ir vėl gyvename nežinomojo rytojaus prierašy. Visur niūru. Girdėti kurtūs naujai kalamų gink-

lų dundesiai. Laukiama, gal ir konvulsingos, tik ne taiką ir palaimą nešančios aušros. Visi šitie nežinomojo rytojaus reiškiniai verčia mindaugėnus dar labiau sukaupti moralines, dvasines ir fizines jėgas trečiajį dešimtmetin bežengiant.

Kai susiūbavo susvyravo galiūnų sostai, sujudėjo tautų pamatai, kai iš anapus vandenyno Vilsonas tarė laisvą tautų apsisprendimo teisę, sujudo, sukruoto visa lietuvių tauta, Sujudo, sukruoto ir mindaugėnai į lemiamą žygį — tautos laisvės žygį! Permaža ir permenkos užtvaros buvo mindaugėno krūtinei. — Kad, tu priešė, nesulauktum, nebus kaip tu nori. . . — atsimušė į mindaugėno krūtinę šie senieji mūsų dainos žodžiai. Ir atsimušė. Mindaugėno palikuonys pareigą atliko, rodė heroizmą, kurio semsis naujosios kartos, ir aukštai iškėlė savo tautos garbę.

Kai prisimename anuos romantiškuosius 1919 ir 1920 metus, nenoromis darosi graudu ir džiugu. Graudu, kad tiek daug kilnių pasiryžėlių, pilnų vilčių, drąsių užsimojimų mindaugėnų vyrų paguldė galvas kovos laukuose. Bet džiugu, kad buvo toks didelis pasiryžimas, sakysim, jėgas viršijantis heroizmas. Tikimasi, kad šaunieji mindaugėnai parodys dar didesnę entuziazmą, pasiaukojimą ir ryžtingumą trečiajį dešimtmetin bežengiant.

Viešpatie, padėk mums — Tėvynės laisvę ir garbę ginam

Tai buvo kovų ir vargo metais. Kai kitiems pasi-
baigė Didysis karas, tai lietuviams jis vėl iš naujo pra-
sidėjo — sunkus, žūtbutinis. Kai kiti lopė Didžiojo ka-
ro padarytas spragas, atsistatinėjo, rinko karo lauke
suzėstuosius ir nukautuosius, gydė žaizdas, ilsėjosi,
tai lietuvis nei Didžiajame kare gautų žaizdų gydyti,
nei ilsėtis, nei dirvonuojančių laukų arti neturėjo kada.
Tada lietuvis išėjo nepriklausomos Lietuvos atstatyti
iš naujo ją kurti. Atgauti nebuvo ko, nes viskas buvo
sunaikinta, kas reikalinga nepriklausomai valstybei.

1918 m. vasario 16 d. silpnutis atbundančios tau-
tos garsas perėjo per visą kraštą: „Laisvės norim!“
Ir tais pačiais metais lapkričio 23 d. nuaidėjo žymiai
garsesnis pasiryžimo šūkis: „Laisvę ginsim!“

Tada senas tėvas drebančiu balsu palydėjo sava-
norį sūnų: „Laimingai, sūnau!“ Tada žilagalvė mo-
tušė ašarodama linkėjo: „Viešpatie, padėk!“ Ir plaukė
savanoriai į miestus. Iš kelių žmonių būrelis išaugdavo
šimtai. Maži ištengė kovoti su dideliais. Lietuvės mo-
tinos laiminimas „Viešpatie, padėk!“ lydėjo savano-
rius žygyje ir kovose.

Taip augo mūsų kariuomenė, taip augo ir 4 p. L.
K. Mindaugo pulkas, kurio 20 metų sukaktis sueina
š. m. gruodžio 29 d.

1918 m. gruodžio 29 d. karininkas Jonas Varia-
kojis gavo iš laikinosios vyriausybės įsakymą sudaryti
Panevėžio srities apsaugą. Atvyko jis į Panevėžį be pi-
nigų, be ginklų — vienas ir paskelbė, kad organizuoja
apsaugą, ragindamas jaunimą stoti į besikuriančią
kariuomenę. Po kelių dienų susirado apie 15 savanorių.

1919 m. sausio 7 d. šis būrelis turėjo bėgti nuo
bolševikų, kurie artėjo prie Panevėžio ir grasino be-
sikuriančios Lietuvos kariuomenės savanoriams. Po
6 dienų būrelis atvyko į Kėdainius, bet jau išaugęs iki

90 žm. Kėdainiuose būrys turėjo ir pirmąsias kautynes
su bolševikais (vasario mėn. pirmomis dienomis). Kė-
dainiai į bolševikų rankas nebuvo pakliuvę, nes jų puo-
limus visada atremdavo būrys drauge su ten stovėju-
sia Kėdainių komendantūros dalimi.

Per pustrėčio mėn. būrys gerokai išaugo, todėl
vyriausybė leido jam vadintis Panevėžio atskiru bata-
lionu (nuo kovo 22 d.)

Kovo 23—24 d. bolševikai lietuvių spaudžiami,
kuriems padėjo ir vokiečiai, iš Panevėžio pasitraukė.
27 d. į Panevėžį atvyko dabar jau vadinamo Panevė-
žio atskiro bataliono pustrėčio kuopos ir išbuvo apie
savaitę laiko (iki balandžio 4 d.).

Balandžio 4 d. Panevėžio atskiras batalionas bol-
ševikų puolimo neatlaikė ir turėjo vėl pasitraukti į
Kėdainius. Iš čia žymesni veiksmai prasidėjo gegužės
mėn. Gegužės 2 d. batalionas kartu su vokiečių kariuomenės dalimis užėmė Ukmergę. Gegužės 18 d. bata-
lionas su kitomis mūsų kariuomenės dalimis prisiar-
tino prie Panevėžio ir 19 d. po smarkiųjų kautynių jį
paėmė ir šį kartą jau galutinai, nes bolševikai daugiau
Panevėžio niekada nebebuvo užėmę.

Šiose kautynėse Panevėžio batalionas atliko svar-
bų uždavinį, o bataliono štabas buvo ir visos kariuo-
menės, dalyvavusios toje operacijoje, štabu. Todėl Pa-
nevėžio atvadavimo dieną batalionas pasirinko savo
dalies šventę.

Bolševikai iš Lietuvos buvo išvaryti rugpiūčio
29 d. Per visą tą laiką batalionas dalyvavo visose kau-
tynėse su bolševikais iki Dauguvos, t. y. kol jie buvo
visai išvaryti iš mūsų žemės.

Spalių mėn. pradžioje batalionas atvyko į Pane-
vėžį, čia trumpai pailsėjo ir vėl išvyko į frontą prieš
bermontininkus. Spalių 15 d. užėmė apsaugos barą
Klovainiai — Rozalimas.

Spalių mėn. batalione buvo apie 1350 žmonių.

Lapkričio mėn. prisidė-
jo dar apie 800 žmonių.
Panevėžio batalionui taip
padidėjus, vyriausybė
leido vadintis 4 pėst. pul-
ko vardu (nuo 1919 m.
lapkričio 1 d.)

4 pulkas lapkričio
mėn. jau kaunasi su ber-
montininkais ties Meš-
kuičiais ir Šiauliais. Tuo
pat laiku bermontininkai
buvo labai smarkiai su-
mušti ties Radviliškiu.
Gruodžio 29 d. — meti-
nės pulko gyvavimo su-
kakties dieną, Respubli-
kos Prezidentas A. Sme-

4 pėst. pulko Vyčio Kry-
žiaus kavalieriai, dalyvavę
savo suvažiavime Kaune
lapkričio 22—23 d. d.

Iz. Girčio nuotr.

4 PĖST. PULKO PUSKARININKIAI

Nepriklausomybės kovų puskarininkiai. Besikuriant Panevėžio srities apsaugos būriui, buvo jaučiamas didelis puskarininkių trūkumas. Iš pat pradžių puskarininkių pareigoms buvo skiriami arba tarnavę rusų kariuomenėje eiliniai, arba netarnavę gabesni savanoriai. Reikėjo paskubomis paruošti puskarininkių.

1919 m. balandžio 15 d. Kėdainiuose, kai Panevėžio srities apsaugos būrys jau vadinosi Panevėžio atskiru batalionu, buvo sudaryta pirmoji mokomoji kuopa. Į I-ją mokomosios kuopos laidą priskirta 60 mokinių, kareivių-savanorių. Vėliau kuopą papildė 45 mobilizuoti inteligentai, kurių dalis buvo išsiųsta į Karo Mokyklą.

Tuo laiku lietuviai kovėsi su bolševikais. Panevėžio batalionas ruošėsi užimti Ukmergę. Mokomoji kuopa gavo įsakymą vykti į kautynes. Kuopa, besikaudama, atliko žygį nuo Kėdainių iki Giedraičių ir atgal (per Panevėžį) iki Ilūkštės. I-sios laidos kursas truko 5 mėnesius, bet tas laikas praėjo kautynėse ir žygiuose. Ramesnėse sąlygose kuopa tesimokė tik keletą savaičių. Mokinių skaičius žymiai sumažėjo, nes kautynėse su bolševikais ties Ilūkštė mok. Juozas Rumčikas buvo nukautas, o 26 mokiniai — sužeisti. Rugsėjo 16 d. baigė mokomosios kuopos I-ją laidą 42 mokiniai. Tai buvo pirmi būsimoji puskarininkiai. Ši nedidelė laida puskarininkių trūkumo dar nepapildė, nes Panevėžio batalionas jau baigė brestį į 4 pėstininkų pulką. Jie sudarė tvirtą pagrindą pirmajam puskarininkių kadru. Tiesa, teoretinių žinių jie mažai turėjo, bet buvo įgiję didelį kautynių patyrimą ir vėlesnėse kautynėse dauguma jų labai pasižymėjo.

II-ji mokomosios kuopos laida surinkta 1919 m. spalį 4 d. Priskirta iš kuopų 76 mokiniai, kareiviai-savanoriai. Lapkričio 16 d. kuopa išvyko į Biržus saugoti gyventojus nuo bermontininkų plėšikavimo. Pasibaigus kautynėms su bermontininkais, kuopa prisijungė prie pulko ir atvyko į Šiaulius. 1920 m. sausio mėn. pradžioje kartu su pulku persikėlė į Kaišiadorių apylinkes.

tona leidžia pulkui vadintis Lietuvos karaliaus Mindaugo vardu.

1920 m. sausio mėn. pradžioje 4 p. L. K. Mindaugo pulkas buvo perkeltas į Kaišiadorių apylinkę prieš lenkus. Čia dažnai turėdavo mažesnių susirėmimų su lenkais.

Liepos 27 d. iš A. Panemunės 4. P P buvo įsakyta žygiuoti į Vilnių. Rugpiučio 26 d. pulkas drauge su kitomis kariuomenės dalimis užėmė Vilnių. Spalį 6—7—8 d. gina Vilnių ties Stasylais ir Jašūnais, bet žymiai gausingesnio priešo spaudžiamas, spalį 9 d. buvo priverstas iš Vilniaus pasitraukti. Sustabdžius kautynes su lenkais, saugojo barą ties Širvintais ir Giedraičiais (iki 1923 m. balandžio mėn.).

1926 m. gegužės 28 d. Respublikos Prezidentas apdovanojo pulką II-jo laipsnio Vyčio kryžiaus vėliava, kurioje įrašytas šūkis: „Viešpatie, padėk mums — Tėvynės laisvę ir garbę ginam!“ Štai tie keli brožai iš 4 p. L. K. Mindaugo pulko istorijos.

Ltn. A. Bernadišius

II-sios laidos kursas truko 4 mėnesius. Ši laida mažiau atliko žygių ir ilgiau mokėsi ramesnėse sąlygose. 1920 m. vasario 11 d. išleista II-ji laida. Kursą baigė 65 mokiniai. Baigusieji II-sios laidos kursą buvo pakelti į grandinius, nes 1919 m. pabaigoje jau buvo nustatyti kareivių laipsniai. Anksčiau puskarininkiai buvo skirstomi tik užimamomis vietomis: būrininkai, skyrininkai.

III-ji mokomosios kuopos laida surinkta 1920 m. kovo 10—27 d. Kaune ir apgyvendinta A. Panemunės kareivinėse. Priskirta 132 mokiniai Be kareivių savanorių, didesnė dalis mokinių jau buvo iš 1919 m. rudens šaukimo kareivių.

Kuopa, apsigyvenusi kareivinėse, vidujiniai gerai susitvarkė ir mokslas ilgesnį laiką truko normaliai. Bet pradėjus lenkams pulti Lietuvos žemes, vėl prasi-dėjo žygiai ir kautynės. Rugpiučio 26 d. kartu su pulku kuopa išvygo į Vilnių, o vėliau apsisotojo Naujoji Vileikoj. Čia kuopos mokiniai kurį laiką instruktavo atvykusius į pulką jaunus kareivius.

Rugsėjo 17 d. išleista III-ji laida. Kursą baigė 85 mokiniai. Išleista III-ji laida puskarininkių trūkumą pulke visai papildė.

Mokomosios kuopos IV-ji laida surinkta 1920 m. spalį 5 d. Naujojoji Vileikoj. Priskirta 164 mokiniai. Be kelių kareivių-savanorių, visi buvo 1920 m. rudens šaukimo kareiviai.

Lenkams sulaužius Suvalkų sutartį ir pradėjus pulti Vilnių, spalį 9 d. kuopa atsitraukė per Vilnių į Maišiogalą. Iš pulko rezervo kuopa kartą buvo siųsta į žvalgybą ir saugos užtvartas. Atliekamu nuo žygių laiku mokėsi. To meto aplinkybėse visas dėmesys buvo kreipiamas į kautynių mokymą.

Sustabdžius ginklus, kai tariamai karo veiksmai buvo baigti, kuopa persikėlė į Jonavą, o vėliau į Ukmergės apylinkes. Čia IV laidos mokymo trūkumai buvo išlyginti, iškiepyta gryna karinė dvasia, aukšta drausmė. Kursas truko 8 mėnesius. 1921 m. birželio 5 d. išleista IV-ji laida. Kursą baigė 106 mokiniai.

Pirmos 4 mokomosios kuopos laidos buvo mokomos be jokių mokymo priemonių, be vadovėlių, tik viršininkų žodžiais, jų patyrimu; bet tos laidos, neabejojama, davė pulkui geriausių puskarininkių. Jie gyveno Nepriklausomybės kovų dvasia. Kautynių ir žygių užgrūdyti, visi buvo tinkami viršininkų pareigoms. Pasižymėjusių kautynėse ir apdovantų Vyčio kryžiumi yra: 11 viršelių, 20 puskarininkių ir 21 jaun. puskarininkis. Žuvusių kautynėse — 1 viršila, 4 puskarininkiai ir 3 jaun. puskarininkiai. Su pagarba atmintina jaun. puskarininkio Jono Dovydeno karžygiška mirtis, kai jis ties Širvintomis, kautynėse su lenkais, puolant čiais mūsų lauko sargybas, žuvo. Apie j. psk. Dovydeno mirtį įsakyme I-ai pėst. divizijai 1922 m. Nr. 31 § 1 taip skelbiama:

„Einant savo tarnybines pareigas, itin sunkiose aplinkybėse, 4 pėstininkų pulko 9 kuopos puskarininkis Dovydenas Jonas buvo prieš sunkiai sužeistas. Ir sužeistas, dar iki galėjo rankoje turėti šautuvą, šaudė priešą ir vieną iš jų nukovė. Puskarininkis Dovydenas mirė nuo žaizdos ir palaidotas šio birželio mėn. 16 d. Ukmergės kapinėse. Jis įvykdė kario pareigą iki galo. Tas nuotykis visuomet pasiliks istorijos skiltyse gar-

Mindaugėnų pulko lik. puskarininkiai, Nepriklausomybės kovų dalyviai, dar tebetarnaujant pulke, J. Žitkaus nuotr.

bingo Karaliaus Mindaugo pulko ir bus pavyzdžiu visiems pulko auklėtiniams, kaip reikia savo pareigas vykdyti iki galo.

Mano tarpininkavimu puskarininkis Dovydėnas Kariuomenės Vado apdovanotas Vyčio kryžiumi su kardais 3-jo laipsnio“.

Taikos meto puskarininkiai. Nurimus kautynėms ir sudarius geresnes mokymosi sąlygas, pulko vadovybė susirūpino papildyti ir suvienodinti puskarininkių žinias. Tuo tikslu surengė prie mokomosios kuopos puskarininkių kursus. Surinkta po 5—6 puskarininkius iš kiekvienos kuopos. Vieni buvo baigę mokomosios kuopos kursą, bet silpnesni žiniomis, o kiti nebaigę — pakelti į puskarininkius už pasižymėjimus kautynėse. Keletas buvo grandinių ir eilinių, ėjusių kuopose viršininkų pareigas. Visi turėjo išeiti ar paskirti mokomosios kuopos kursą. 1921 m. liepos 4 d. į kursus buvo priskirta 74 klausytojai.

Po dviejų mėnesių įtempto darbo mokslas baigėsi. Išgaminavus, 32 klausytojai, kurie pirmiau nebuvo baigę kurso, gavo mokomosios kuopos baigimo pažymėjimus. Tais pat metais buvo paskirta pulke komisija, kuri išgaminavo visus neriktuotus puskarininkius. Tuos egzaminus laikė ir kareiviai, kuriuos viršininkai tarpininkavo neriktuotus puskarininkio laipsniui įgyti. Vėliau nerik. puskarininkių egzaminus laikyti buvo nustatyta prie divizijos štabų. Taikos metu puskarininkių parengimas mokomojoje kuopoj palaipsniui gerėjo, kol pasiekė tinkamą lygį.

Nuo 1928 m. pabaigos, įsteigus kariuomenės dalyse ugniagesių komandas, mokomojoje kuopoje išeinamas ugniagesybos kursas. Tuo būdu paleidžiami į atsargą kariai-ugniagesiai yra beveik visi puskarininkiai. Iki 1939 m. paleista į atsargą per 500 ugniagesių-puskarininkių.

Liktiniai puskarininkiai. 1921 m., demobilizavus rusų tarnybos puskarininkius ir paleidus į atsargą karius-savanorius, puskarininkių skaičius pulke žymiai sumažėjo. Pasiliko tik dvejų metų tikrosios tarnybos puskarininkiai. Taikos meto sąlygose kariuomenės parengimas sparčiai kilo, o tarnyba trumpėjo. Reikėjo

ilgiau tarnavusių, patyrusių puskarininkių. Gerai atestuoties puskarininkiams tam tikru įstatymu buvo leista pasilikti puskarininkiais-savanoriais. Pasilikusiems atlyginimas buvo nedidelis (gaudavo 50% algos priedą), bet jau buvo rengiamas kitas įstatymas, todėl puskarininkiai atsirado. Aplamai, kiekvienas pulko dalinys turėjo jų bent po vieną.

1923 m., išleidus Virštarnybinių Puskarininkių Įstatymą, liktinių puskarininkių (tada vadino virštarnybinių, kiek vėliau — antaterminiais) skaičius greit padidėjo. Po dviejų metų jau buvo papildytos visos etatais galimos vietos. Priimtų iš atsargos, tarnavusių kitose dalyse, puskarininkių pulke beveik nėra. Dauguma auklėti savame pulke.

Be vadovybės nustatytų 3 mėnesių vienkartinį ir 5 mėnesių prie divizijos kursų, likt. puskarininkių žinių gilinimas vyko kasmet žiemą pagal atskirą programą. Be to, liktinių yra baigusių specialius kursus; pionierių, ryšių, auto, priešchem. apsaugos, ugniagesių ir t. t.

Likt. puskarininkių kultūrinis gyvenimas. Liktinių puskarininkių įstatymas, suteikdamas kai kurių teisių ir privilegijų, kartu reikalauja iš liktinių tvirtos savo darbu pasirengimo. Savaime reikalingas didesnis bendras išsilavinimas. Vien tarnybos valandomis tai nepasiekama. Turi būti protingai ir taupiai naudojamas atliekamas laikas. Be to, liktiniams savo dalyje yra būtinas vieningumas, susigyvenimas ir susiklausymas. Tokius bendravimus remdama, mūsų kariuomenės vyriausybė įsteigė dalyse likt. puskarininkių ramos, leido steigti įvairius bendro lavinimosi kursus.

Pulko likt. puskarininkiai į vieningesnę darbą paskatinti 1925 m. Pirmiausia buvo sudaryta artistų-mėgėjų grupė, kuri pulko kariams teikdavo pramogų-vaidinimų. Toki vaidinimai buvo rengiami ir civilinei publikai. Iš rengiamų pramogų buvo sutauptyta per 1000 litų pinigų. Iš jų už 800 lt. liktiniai nupirko kareivių skaityklai pirmąjį pulko radijo imtuvą.

1928 m. paruošti likt. puskarininkių ramos. 1929 m. Panevėžyje prie kareivių duotas vienas atskiras kambarys likt. puskarininkiams. Pulko vadas padovanojo 6-rių metų „Mūsų Žinyno“ rinkinius. Tai buvo puskarininkių bibliotekėlės steigimo pradžia. Galutinai ramos įsteigta 1931 m. pabaigoje. Iš turėtų pinigų (apie 900 litų) ir nario mokesčio įsigyta reikalingi baldai ir indai valgyklai.

Bibliotekėlė nedidelė — yra 160 tomų knygų. Grožinės literatūros visai maža, bet už tai turtingesnis karybos skyrius. Į ramos prumeruojama: 4 dienraščiai, 6 savaitraščiai ir 5 žurnalai. Ramos turi radijo imtuvą. Ramovės reikalai tvarkomi pagal kiekvienais metais sudaromą pajamų-išlaidų sąmatą.

Sporte likt. puskarininkiai didelę pažangą padarė 1926—1930 m., kai buvo rengiamos divizijos ir kariuomenės sporto šventės. Dabartiniu laiku, įvedus privalomąjį sportą, jau keletas liktinių pasirodė gana stiprūs lengvaatletai. Šaudymo sporte pulko liktiniai

Panevėžio katalikių moterų kareiviams šelpti komitetas

Jauna, vos susiorganizavusi Lietuvos kariuomenė stodavo į kovas be maisto ir drabužių atsargos. Būtiniausių dalykų trūkumas kovas dar labiau pasunkindavo, o sužeistųjų būseną, stingant priežiūros, baltinių ir maisto, būdavo labai sunki.

Į savo sūnų, brolių ir vyrų vargą moterys greit atsiliopė. 1919 m. liepos 15 d. sušaukiamas susirinkimas, kuriame dalyvauja 22 moterys, kun. Macijauskas (dabar miręs) ir Jurelė. Kun. Macijauskas nupasakoja sunkų sužeistųjų karių būvį Panevėžio karo ligoninė, kurioj trūko ne tik baltinių, lovų, bet ir valgio. Ligoniai gulėdavo tiesiog ant žemės, šiauduose. Trūko slaugytojų, todėl rūpestinga bei higieniška priežiūra buvo neįmanoma. Jiems padėti buvo išrinkta 10 asmenų komitetas, kurio valdybą sudarė: Masiulienė pirmininkė, Ambroziejienė vicepirmininkė, Palionaitė išdininkė, Valodkaitė sekretorė, o Daugelienė, Taruškienė, Labanauskienė, Stakauskaitė, Augulaitė, Karanauskaitė — narės. Šis komitetas buvo pavadintas „Panevėžio L. K. Moterų Dr-jos Komitetas dovanoms rinkti kareiviams, esantiems fronto ir ligoninėse“. Jurelės iniciatyva suorganizuojamas ir antras „Kareiviams tabaką rinkti“ komitetas, į kurį, be Jurelės, įeina Jurelienė, Masiulienė, Palionaitė ir Meškauskaitė. Visuomenę paraginti aukoti kareiviams buvo išspausdintas atsišaukimas.

Ligoninės administracija, sužinojusi komiteto nutarimą, paprašė ligoninei parūpinti šiuos dalykus: 1) Išdalyti pusdienius, duoti užkandą prie kavos, 2) Pirstatyti baltinių išvažiuojantiems kareiviams, 3) Parūpinti knygų ir laikraščių gyjantiems pasiskaityti, 4) Parūpinti drobės čiuožiniams, 5) Valgydinti pravažiuojančius kareivius stotyje, 6) Išrasti sužeistiems kokių nors lengvų rankų darbų, 7) Pasirūpinti ligoninei reikalingų baldų.

Komitetas tai apsiėmė padaryti. Narės, pasiskirsčiusios dienomis, ligoninėn nunešdavo ir išdalydavo pusdienius, kitiems duodavo parūkyti, paskaityti. Kad galėtų patalkinti slaugytojoms, buvo surengti trumpi gail. seserų kursai, kuriuose dėstė dr. Vitartienė ir Jurelė. Mirusiems, kuriuos dėl baltinių stokos dažnai laidodavo nuogus, moterys siūdavo bent marškinius.

Aukas rinkdavo ne tik visame apskrityje, bet būdavo organizuojami ir kitose parapijose prie Moterų Dr-jos komiteto skyriai. Pav., Linkuvoj, Naujamiesty ir kitur. Vietos moters aukas prisiųsdavo Panevėžio komitetui, kuris jas išdalydavo. Pav., 1919 m. X. 23 d.

I pėst. divizijoje pirmąją. 1938 m., per divizijos sportinio šaudymo varžybas, pulko likt. pusk. ekipa laimėjo I-ą vietą iš šautuvų, o iš pistoletų — I-ą vietą trečius metus iš eilės.

Iš aplinkinių kaimų yra susidaręs Pajuosčio šaulių būrys. Per 10 liktinių, būdami šauliai, instruktuoja to būrio karinį parengimą. Šiam darbui sunaudoja dalį šventadienių.

Panevėžio visuomenė pulko liktiniai turi labai gerą vardą. Į puskarininkių rengiamus vakarėlius gausiai lankosi inteligentų.

Viršila Markelis

iš Linkuvos Mot. Dr-jos skyriaus gauta išdalyti Joniškėlio batalionui 40 pagalvių, 59 marškiniai, 315 rankšluosčių, 95 auteliai, 45 užvalkalai, 39 paklodės ir daug kitų dalykų. Prieš didesniąsias šventes būdavo platinami atsišaukimai į visuomenę, raginantieji aukoti kareivių bei ligonių šventėms. 1919—1922 m. kasmet būdavo rengiamos Kūčios ligoninės sužeistiesiems ir, aplamai, Panevėžy stovintiems kariams, ir patarnaudavo pačios moterys. Velykas rengė irgi panašiai: pav., Naujamiesčio skyrius Velykų dovanoms kareiviams atsiuntė 580 kiaušinių, 100 svarų bulkos, 200 cigarečių, 29 svarus lašinių, 15 svarų dešrų, 6 sūrius, 1 svarą tabako.

Be ligonių, komitetas rūpinosi ir fronto kareiviams, kuriems, ypačiai žiemos metu, dažnai trūkdavo šiltų baltinių, pirštinių ir t. t. Pav., 1919 m. 4 pėst. pulko I-jam ir II-jam batalionui metinių sukaktuvių proga išsiųsta ausinių. 1920 m. komitetas sukaršė 17 pūdų vilnų, kurias suverpus buvo neriamos pirštinės, kojinės, šilti baltiniai ir t. t. Viskas buvo siunčiama į frontą veikiančioms dalims.

Be netiesioginės pagalbos kariuomenei, Panevėžio Moterų dr-jos narės dažnai ir pačios rizikuodavo gyvybe, padėdamos savanoriams bolševikų laikais. Moters vedavo per frontą savanorius, nešiodavo žinias, slėpdavo ir padėdavo lietuviams belaisviams pabėgti. Bolševikai, užėmę Panevėžį, daug žmonių sušaudė ir dar daugiau ieškojo sušaudyti, bet moters buvo gudriai paslėpusios. Dieną slėpdavo, naktį perrėngusios vedavo per frontą pas savuosius. Tai buvo atliekama didžiausiu pasiaukojimu gelbėti Tėvynės gynėjus, pačioms einant į mirties pavojų. Vienas neatsargus žodis, neapgalvotas žygis, viską galėjo iškelti aikštėn. Tada būta baigta!..

1919 m. kovo 25 d. skyrius išsiuvinėjo ir padovanojo Panevėžio batalionui vėliavą, kuri dabar yra Karo Muziejuje.

Panevėžio katalikių moterų kareiviams šelpti komitetas Nepriklausomybės kovų metu

Gyvenamų vietų pritaikymas gynimui

Visuose karuose, neišskiriant ir dabartinių, vyksta aršios kautynės dėl gyvenamų vietų.

Gyvenamos vietos — miesteliai, bažnytkaimiai, dvarai, vienkiemiai ir ypač dideli miestai — paprastai būna ir svarbesnių kelių mazgai, kuriais gali vykti kariuomenės, maisto, šaudmenų ir medžiagos transportai ir evakuacija — iššaukia būtiną reikalą juos užimti.

Gyvenamos vietos, paruoštos gynimui, darosi svarbia kliūtimi, iššaukiančia dideles priešų jėgas ir priemones, o tuo pačiu nereikalaujančia didelių jėgų ir priemonių gynimui. 1914—1918 m. karo periode kautynės dėl kaimo Roslavica, Rytų Galicijoje, gali būti ryškiu pavyzdžiu. Nežiūrint į sustiprintą artilerijos parengimą, kaimas Roslavica buvo atakuojamas septynis kartus ir kiekvieną kartą vis didesnėmis jėgomis. Ataka pradėta 1915 metais spalio 6 d., 173-čiojo pulko, 14 d. buvo pakartota atvykusiu iš poilsio 11 pulko kuopų, o naktį iš 14 į 15 spalio buvo vėl pakartota. Nežiūrint į tai, kad šiuo kartu atakuojantieji buvo pastiprinti dar 176-to pulko kuopomis, trečia ataka buvo irgi atmušta.

Atakuojančios dalys spalio 16 d. buvo pastiprintos gretimo pulko vienu batalionu ir kairiajam jų sparnui pavyko įsibrauti į kaimą. Tačiau ir tuokart kontratakoms jos buvo atmuštos. Naktį iš 18 į 19 dieną atakai buvo paskirta 20 kuopų. Visą dieną buvo vedamas sustiprintas artilerijos parengimas, bet vis dėlto kaimą užimti nepavyko. Iš spalio 19 į 20 dieną buvo įvykdyta septintoji ataka, kurios metu dalims, užėmusioms pakraščius, buvo įsakyta išsistiprinti. Kaimas Roslavica buvo atiduotas tik tuomet, kai traukėsi visa Austrijos armija.

Ryškesniu kautynių pavyzdžių dėl gyvenamų vietų gali būti kautynės Šanchajuje 1932 m. sausio — kovo mėnesiais, į kurias Japonijos buvo įtraukta, japonų (žinoma, sumažintais) duomenimis iki 35.000 karių, 140 lengvų ir sunkių pabūklų, iki 100 lydimų pabūklų, daugiau kaip 800 lengvų ir sunkių kulkosvaidžių, iki 40 tankų ir 130 — 140 lėktuvų. Pagaliau Ispanijos pilietiniame kare kautynės dėl Madrido ir kitų gyvenamų vietų gali būti pavyzdžiu tos didelės politinės ir karinės reikšmės, kurios turi gyvenamos vietos.

Turint galvoje šio klausimo svarbumą, pasistengsiu suglausti čia pateikti rusų žurnalo „Technika i voruženije“ 1938 m. Nr. 6 ir kitų šiuo klausimu šaltinių duodamas žinias apie gyvenamų vietų pritaikymą gynimui.

Kariuomenės daliniai, ginantieji gyvenamą vietą, turi: patalpas patogiai gyventi ir uždangas nuo priešų sekimo ir iš dalies nuo ugnies, vandenį gėrimui ir techniškiems priemonėms, įvairių medžiagų uždangoms ir kliūtims. Kiekvienas gyvenamos vietos tvirtas namas gali būti ginančiųjų paverstas į tvirtovėlę, kuriai paimti priešas turi pavartoti, dažnai, net artilerijos priemones. Uždangas nuo šautuvų ir kulkosvaidžių kulkų, šrapnelių ir sviedinių skeveldrų — ginantysis randa atitinkamai pritaikintuose namuose.

Vokiečiams sunkiųjų artilerija bombarduojant Verdeną buvo pastebėta, kad patalpose, kurios turi palėpę, vieną aukštą ir rūšį, krentant 380 mm sviediniams ant stogo, buvusieji rūsyje žmonės liko nepa-

liesti. Daugiaaukščiuose pastatuose, pastatytuose iš geros medžiagos, krentant bomboms ant stogo, sugriūdavo viršutiniai aukštai, o apatiniai likdavo nepaliesiti.

Žemiau duodama praktinė vokiečių normų lentelė, kuri parodo įvairių medžiagų atsparumą prieš artilerijos veikimą.

Ugnies veikimo priemonės	Būtinasis storumas metrais			
	Žemė	Medis	Plytu steno	Betono stenos
1. Šrapneliai ir lengvų lauko pabūklų sviedinių skeveldros . . .	0,4-1,00	0,08	0,25	—
2. Tas pats lengvų ir sunkių lauko gaubicų	1,00	0,16	0,25	—
3. Lengvų lauko gaubicų atskiri sviediniai, šaudant lėksta trajektorija	3,00	—	2,00	1,00
4. Atskiri lengvų lauko pabūklų sviedinių pataikymai	2,00	—	1,00	—
5. Tas pats, šaudant į perdengimus riesta trajektorija	2,5	—	0,9	0,7

Šitie duomenys parodo, kad ginantysis, išsidėstęs gyvenamoje vietoje ir pritaikęs gynimui mūrinius pastatus, turi gana patikimas uždangas nuo kulkų ir artilerijos ugnies.

Daugiausia prieš gyvenamas vietas naudojamos aviobombos bus: padegamos 0,5 iki 2,5 svorio, fugasinės nuo 10 iki 16 kg, rečiau 50 kg ir labai retai sunkesnės už 50 kg. Uždangos nuo 16 kg aviobombų skaičiuojamos taip pat, kaip ir nuo 76 mm sviedinio, o 50 kg — kaip nuo 150 mm sviedinio. Nuo veikimo aviobombų sunkesnių negu 50 kg, kaip parodo pilietinio karo patyrimas Ispanijoje, reikia daryti specialias uždangas — betoninės arba gelžbetoninės konstrukcijos.

Aviobombų sprogimo metu ardymas vyks skilimu ir nuolūžomis viduje patalpos, todėl, pritaikant rūsius po gyvenamom patalpoms, reikia įrengti stiprius perdengimus, panaudojant: rąstus, žemės maišus ir statant papildomus atraminius rėmus rūsyje.

Lyginant gyvenamų vietų teigiamas ir neigiamas savybes, reikia pripažinti, kad, išskyrus nedideles kaimo sodybas, jas visuomet reikia panaudoti kaip atsparos mazgus, pritaikant gynimui mūrinius pastatus, sienes, tvoras ir kitus statinius.

Gyvenamos vietos pritaikymas privalo patenkinti šias sąlygas:

1. Sudaryti tamprią ugnies ir kliūčių sistemą, kad galima būtų vesti kautynes esant net pilnam apsupimui ir net priešui paėmus dalį įtvirtintos vietos.

2. Laiduoti daliniui, užimančiam gyvenamą vietą, susisiekimą tarp atskirų kvartalų ir pastatų, kad jie galėtų palaikyti ryšį ir perimesti rezervus.

3. Laiduoti karių ir techniškių priemonių aprūpinimą vandeniu.

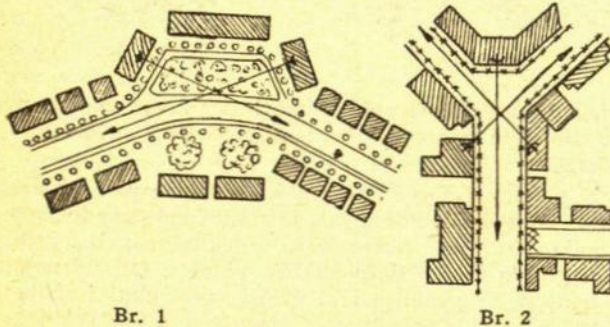
4. Sudaryti atitinkamas aktyvias slėptuves, kuriose šaudymo metu ir ryšyje su tuo kilusių gaisrų metu būtų galima nepertraukiant vesti kautynes.

Dauguma gyvenamų vietų tiems reikalavimams atitinka ir gana greit gali būti pritaikintos gynimui. Išimtimi čia gali būti kaimai, turį vieną nusitęsusią gatvę, tirštai apstatytą mediniais trobesiais, su lengvai degančiais stogais.

Gynimą gyvenamoje vietoje reikia organizuoti 2—3 ruožais. Kiekvienos gyvenamos vietos prūsų gynyboje ruožas priklausys nuo vietovės charakterio ir pačios gyvenamos vietos išsidėstymo. Geriausia reikia pripažinti tokį punktą, kur pirmo gynyboje ruožo prūsų kraštas prieš gyvenamą vietą yra išneštas 0,5—1,5 km pavidale atskirų pritaikintų vietos daiktų (vienkiemių, sodų, tvorų, sienelių, bet tik ne atskirai ryškiai išsiskiriančių pastatų).

Pirmojo ruožo ginamąją ugnį reikia surišti su kliūčių sistema, pridengiančia prieigas prie gyvenamos vietos. Antras gynyboje ruožas eis žiedu, gyvenamos vietos pakraščiais ir užims gilumon 2—3 kvartalus. Nustatant antrą gynyboje ruožą, reikia atsiminti, kad išsikišusių pirmyn ir ryškiai išsiskiriančių pastatų reikia vengti užimti, nes pirmoji artilerijos ugnis bus paleista į juos. Antrasis gynyboje ruožas turi turėti galimybių savo ugnies priemonėmis padėti pirmajam ruožui ir ypač, reikiant, pridengti jo dalinių atsitraukimą.

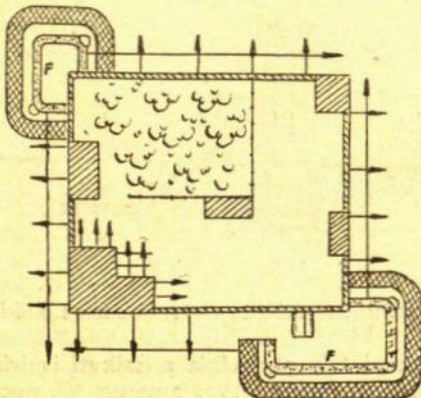
Pastatai, išsikišę pirmyn ir nepanaudoti antrame ruože, turi būti parengti taip, kad priešas negalėtų jais pasinaudoti kaip uždanga. Tie pastatai privalo būti apšaudomi ir juose įrengiami fugasai. Patalpose labai naudinga įrengti netikėtumų. Pavyzdžiui: kad atsistojus ant slenksčio įvyktų sproginimas, atidarius duris — sproginimas ir t.t.

Br. 1

Br. 2

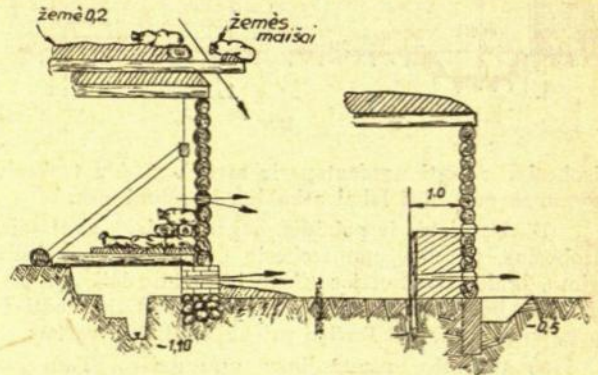
Visi keliai nuo priešų pusės, vedantieji į gyvenamą vietą, turi būti suardyti ir užbarikaduoti. Barikadoms reikia naudoti žemės maišus, akmenis ir kitas medžiagas, kurios gali sudaryti reikalingą nepraeinamą storį. Kaip taisyklė barikadas reikia įrengti iš dviejų volų taip, kad gynėjai būtų uždengti iš priešakio ir iš užpakalio. Prieš barikadas, jei yra laiko, būtina reikia iškasti griovį 1,5—2 m gilumo ir 3—4 m pla-

Br. 3

tumo. Griovyje kasamas ne tik žemės pylimui supilti, bet ir kliūtims prieš tankus. Šauliams šaudyti barikadoje reikia įrengti šaudymo angas ir šauliams nišas. Gatvėse labai svarbu išrinkti stiprius trobesius taip, kad jie turėtų tarpusavį ugnies ryšį ir apšaudytų gatves išilgai, atkertant vieną miesto dalį nuo kitos (br. 1 ir 2).

Skersines gatves ir skersgatvius reikia užtvirti barikadomis. Visose gatvėse reikia sekti, kad visi vartai, varteliai ir namų durys būtų užrakinti. Jei prie namų, išilgai gatvių, yra augančių medžių, krūmų ar

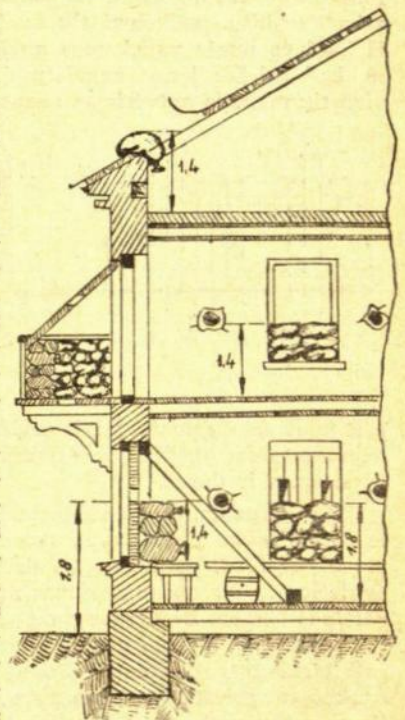
Br. 4

Br. 5

gyvatvorių, pageidautina jas apipinti spygliuota viela, kad neduotų priešui galimumo glaustis prie pastatų sienų ir tuo būdu gautų sau uždangą.

Atskiri kiemai ir trobesių grupės (br. 3), aptvertos medine tvora, arba mūrine tvora, sėkmingai gali būti pritaikytos atkakliam gynimuisi kaip kaip atsparos lizdai ar atsparos mazgai. Tam, kaip žemiau bus parodyta, pritaiko gynimuisi tvoras ir išorines visų trobesių sienas. Aptvėrimą išilgai apšaudyti, jo kampuose įrengia apkasus su dirbtinėmis kliūtėmis.

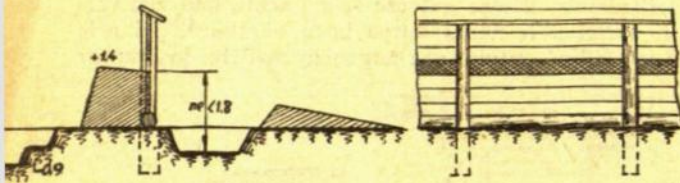
Trobesiai pritaikomi gynimui iš visų pusių, o reikalui esant turi turėti ir atsitraukimo kelius bei kryptis. Trobesiai apsaugo nuo kulnų ir skeveldrų tik tuo atveju, kai jų mūrinės sienos esti ne mažiau 0,35 m storumo. Medinius trobesius geriau pritaikinti gynimui tik tuomet, kai nelaukiama stipresnė priešų artilerija. Medinių trobesių sienos, nors iki krūtinės aukščio, reikia sustiprinti žemės maišais, žemėmis ir kit., kad nepramuštų šautu-

Br. 6

vų ir kulkosvaidžių kulkos. Jei stogai medinių pastatų yra iš lengvai degamos medžiagos, tai pirm viso, reikalinga juos nuardyti (atskiruose atvejuose net visai išardomi). Dalį išardytos medžiagos tenka sunaikinti, o kitą dalį sunaudoti kliūtims. Medinių pastatų pritaikymas gynimui parodytas brėž. 4 ir 5.

Gynimuisi yra patogiau dviejų aukštų mūriniai

Br. 7

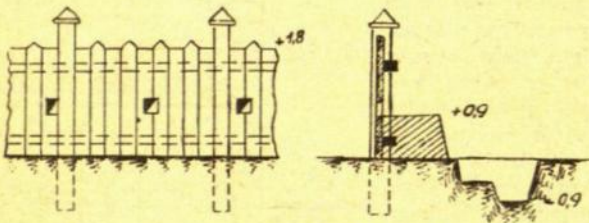
trobėsiai, dengti ugniaatsparia medžiaga. Tų trobesių gynimas gali būti labai atkaklus ir sėkmingas.

Darbų kiekis ir pobūdis, organibuojuojant gynimuisi trobesius, pareina nuo trobesio dydžio, nuo jo įrengimo, įgulos dydžio, jos tikslo ir turimo laiko ir medžiagos bei darbo priemonių trobesiams paruošti ir pritaikinti gynimui. Darbai privalo sekti šia tvarka:

a) trobesio apsaugojimas nuo gaisro. Tam pašalina nuo trobesio visus lengvai užsidegančius daiktus ir prineša vandens arba smėlio gaisrui gesinti;

b) užmūryja arba užkala visas duris, kurios gynimui nereikalingos;

c) pritaiko trobesį šaudymui (brėž. 6). Tam, išėmus pirmo aukšto langų rėmus, užkala juos lentomis arba kuo kitu, palikdami tik šaudymui angas. Angos iš išorinės pusės paliekamos aukštyje ne mažiau 1,8 m, kad priešas jomis negalėtų pasinaudoti. Kadangi vien tik medinis aptvėrimas neapsaugo nuo kulų, tai

Br. 8

prie jų, iš vidaus pusės, reikia pridėti kokios nors kulų nepramušamos medžiagos (žemės maišai). Taip pat užtaisomos ir durys.

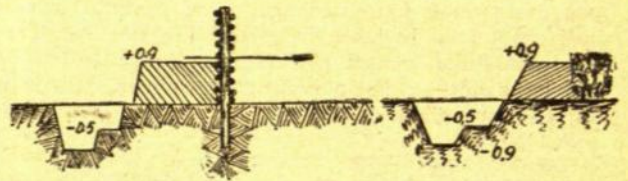
Be perdengimų, rūšiai pritaikinti gynimui privalo dar iš lauko pusės turėti betonines arba gelžbetonines pagalves; paprastai jos daromos horizontalinės (gulsčios). Jos apsaugo sienas nuo sprogstančių arti patalpos bombų. Be perdengimų sustiprinimo ir pagalvių padarymo, mažiau negu 3 aukštų namų rūšiai negali tarnauti pakankama uždanga nuo aviabombų. Atakuojant priešui bet kurią gyvenamą vietą, ginantysis visuomet turi geresnę padėtį. Pradėjus ataką, priešas privalo nutraukti arba perkelti artilerijos ugnį gilumon, o tuo pačiu leidžia atgyti kiekvienam atskiram pritaikytam gynimui pastatui, tvorai ir kit.

Atakuojantis privalės taikintis prie kiekvieno iš anksto kautynėms paruošto pastato arba kliūties, o

tuo tarpu jis bus apšaudomas ginančiųjų iš kitur, kurie naudosis uždangomis ir jiems žinomais praėjimais.

Ginami atskiri pastatai, gatvės, skersgatviai ir skersgatveliai prieš gyvąją jėgą naikina, apsunkina ataką ir verčia slinkti dalinius išblaškytai, be ryšio ir paramos. Vietoj vadovavimo kautynėmis, vadai ne retai pastatomi į pilną nežinios padėtį — kur susilaikė arba kur nuėjo vienas ar kitas dalinys.

Kartu su teigiamomis ginantiejiems gyvenamų vietų ypatybėmis, jos turi eilę ir neigiamų ypatybių, kurios verčia atsargiai elgtis užimant ir pritaikant tą arba kitą gyvenamą vietą gynimui. Siauros gatvės apstatytos mediniais trobesiais su šiaudiniais stogais, ką galima pastebėti senuose kaimuose, dažnai vietoj uždangos gali gynėjams pasidaryti spąstais. Apšaudant uždegamais sviediniais, bombomis, tokios gyvenamos vietos tuojau gali virsti degančiais laužais ir ginančiuosius tučtuojau gali priversti pamesti paruoštas jose pozicijas ir atsitraukti priešui apšaudant ir persekiojant. Tokių gyvenamų vietų geriau neužimti, bet panaudoti jas priešui kaip spąstus. Dėl to reikia orga-

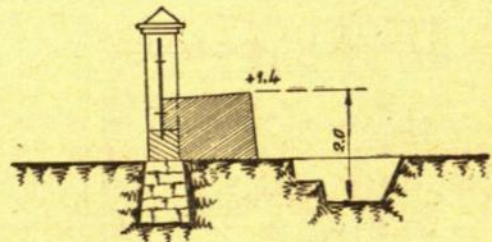
Br. 9

Br. 10

nizuoti jų tinkamą apšaudymą ir atskirose vietose iš anksto, kur reikia, sudėti lengvai liepsnojančias medžiagas.

Jei tarp langų ir durų dideli sienų tarpai, tai sienose iškala šaudymui angas. Iš angų šaudo stovint ant grindų. Antrame aukšte išima langų rėmus, bet juos nuo grindų iki krūtinės aukščio užtaiso. Organizuoja išilginį sienų gynimą; tam galima panaudoti įvairius sienų iškyšulius ir balkonus. Pastogėn sulipa sekėjai, šauliai arba kulkosvaidininkai, kurie šaudo pro stoglangius arba pro praardyto stogo plyšius, kaip brėž. 6 parodyta. Kulkosvaidžius geriau statyti rūšių languose, prieinančiuose prie gatvės, o patalpose — juos statyti kambariuose giliau, kad priešas, jiems šaudant, negalėtų pastebėti dūmų. Artilerijos šaudymo metu žmonės sueina į rūšius arba į gretimas uždangas (apkasus, slėptuves, duobes ir kt.).

Jei didelį namą priseina ginti mažai įgulai, tai gina

Br. 11

tik pirmąjį aukštą arba tą vietą, iš kurios laukiama puolimo.

Gynimui taip pat reikia pritaikyti įvairias tvoras ir sienes. Medinės tvoros apsaugo tik nuo sekimo;

Kalėdos

Jau gimė Karalius, ir Dovydo giminei
Skelbė Jo vardą giesmė iš dangaus.
O šaliai atgyjant, jos vardą prisiminė
Sūnūs, kurie jau daugiau nevergaus!

Pasveikino gimusį Kristų Betliejuje
Piemens, karaliai, kaimiečių būriai.
O šalį, atgijusią audroj ir vėjuje,
Ėjo sutikt savanoriai kariai.

Žvaigždė rytuose rodė kelią į prakartę —
Švietė pašvaiste ugingai šviesia.
O mūsų karius — ir kraujuose, ir prakaitė —
Vedė didžių kunigaikščių dvasia...

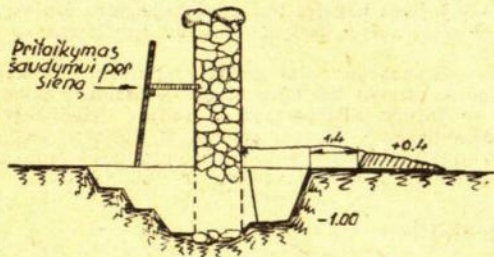
Karaliai valdovai pagerbti Naujagimiui
Prinešė aukso, miros, smilkalų.
O mūsų pirmų karių rankose regime
Auką brangesnę už kalnus perlų.

Subruzdė didžiūnai: juk Kūdikis giminę
Jųjų nustelbs ir pačius sunaikins...
Ir mus puolė Erodai, bet nenusiminėm —
„Vaišes“ lietuvių ilgai dar atmins...

„Garbė danguje Visagaliui Aukščiausiajam,
Žemėj — ramybė geriesiems žmonėms!“...
Garbė ir ramybė kariams: jie didžiausiąją
Auką aukėjo lietuviams laisviems!

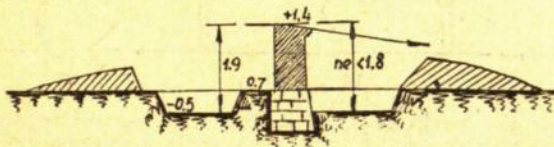
Laisvi Kalėdas šiandien švenčiam Tėvynėje,
Džiaugias mūs' tėviškės pievos, laukai.
Prireikus ir mes ginsim Šalį, kaip gynė ją
Tąsyk narsių savanorių pulkai! SPIRIDAVIČIUS

apsisaugojimui nuo ugnies — reikia iš vidurinės tvoros pusės supilti pylimėlis, kurio storis pareis nuo esamo grunto. Šaudymui tvoroje padaro angas. Jos įtaisomos, žiūrint, kaip yra lentomis apkalta tvora: jei ap-

Br. 12

kalimas padarytas iš gulsčių lentų (br. 7), padaroma viena išilginė anga, jei iš stačių — iškertamos atskiros angos (br. 8).

Br. 13

Pintinės tvoros (br. 9) pritaikomos taip pat, kaip ir medinės, tik jų kuolus reikia sukalti giliau arba prišti atotampomis, kad supylus pylimėli, jis jų neišverstų.

Kalėdos kareivinių rūmuose

Iz. Girčio nuotr.

Taip pat, kaip medinės arba pintinės tvoros, pritaikomos gynimuisi ir gyvatvorės (br. 10). Geležinės tvoros be pamato išnaudojamos kaip kliūtys, o su pamatu — gali būti pritaikomos šaudymui (brėž. 11). Mūrinės tvoros ir sienos, neplonesnės kaip 0,35 m, apsaugoja nuo kulų ir skeveldrų, bet vis dėlto nuo akmenų skeveldrų apsaugoti reikalingas žemių arba žemės maišų apdaras (brėž. 12). Jei siena yra krūtinės aukštumo (1,4 m), tai šaliai sustoja tiesiai ant žemės (br. 13). Kad padidintų kliūtį ir neduotų atakuojančiam galimybės išnaudoti sieną šaudymui — naudinga yra iškasti už sienos išorinį griovį, kad jo gilumas papildytų sienos aukštį ne mažiau 1,8 m. Jei sienos yra neaukštos ir plonos, tai pramuša angas ir jas apdeda žemės maišais ar užpila žemėmis (br. 14).

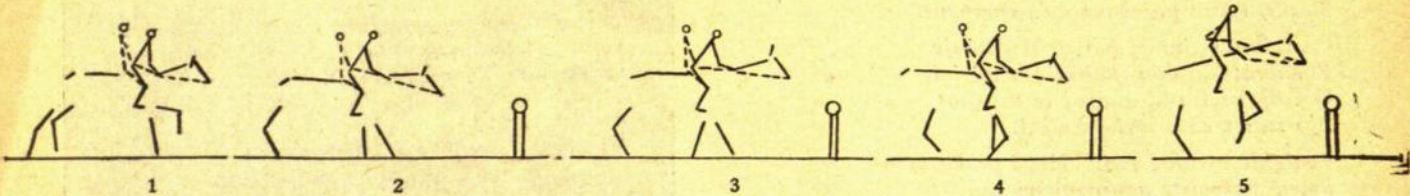
Br. 14

Visi čia parodyti tvorų ir sienų gynimui pritaikomo pavyzdžiai nėra visi, bet jų yra labai daug, ir be to, kiekvienu atveju įvairioms sąlygoms esant galima sugalvoti naujų būdų. Iš daugybės gyvenamų vietų kautynių pavyzdžių matyti, kad tas klausimas yra labai svarbus ir į kariuomenės parengimą toms kautynėms reikia skirti labai didelis dėmesys.

Ats. j. ltn. V. Bytautas

Jojiko ir arklio padėtys šokimo per kliūtį metu

I fazė. Arklio artėjimas prie kliūtis

TEISINGAI*)

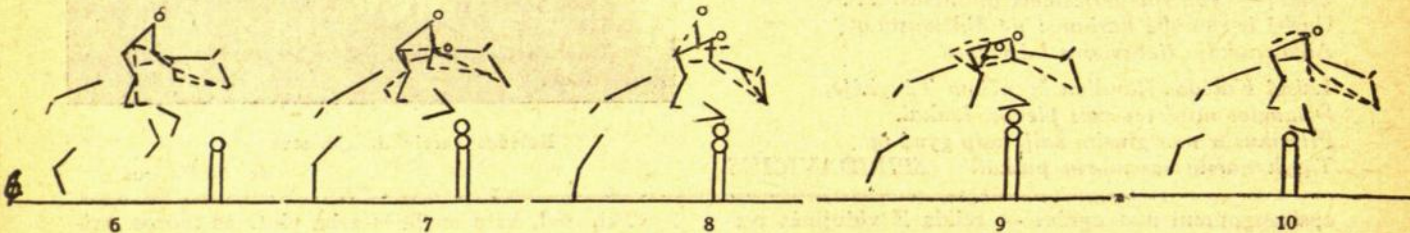
- 1 — Jojikas sėdi balne, padavęs truputį per liemenį kūną pirmyn. Arklio kaklas normalioj padėty.
- 2 — Keletą žingsnių prieš kliūtį (mažiausiai 5—6) jojikas paduoda rankas arklio burnos kryptimi. Arklys tiesia kaklą pirmyn ir truputėlį žemyn.
- 3 — Jojiko sėdėseną ta pati. Arklys daro antrą kaklo judesį, keldamas truputėlį kaklą aukštyn.
- 4 — Jojikas laikosi nekeisdamas padėties. Arklys užpakalines kojas užmeta po savimi į tą vietą, iš kurios atsispirs šokimui
- 5 — Jojiko sėdėseną nesikeičia. Aklys kelia priešaki

aukštyn ir daro trečią kaklo judesį, tiesdamas ir sverdamas žemyn.

NETEISINGAI

- 1, 2, 3 — Jojikas pasiliko balne, nepadavė kūno pirmyn ir dideliu laipsniu apsunokino arkliui užpakalio laisvę ir tuo pat metu jo judesys nesutampa su arklio judesiu (vėlinasi), pavadžiai per ilgi.
- 4, 5 — Jojikas atsilošęs atgal. Paskutiniame momente nors ir sutaps su arklio judesiu, bet vis tik bus išmestas iš balno. Pavadžiai per ilgi. Alkūnės atsidūrusios už nugaros ir pasikėlusios iki krūtinės.

II fazė. Momentas arklio atsimušimo šokti

TEISINGAI

- 6, 7, 8 — Tolimesnis arklio priešakio kėlimas aukštyn. Arklio kaklas paduotas pirmyn. Jojikas savo kūną per liemenį paduoda daugiau pirmyn, artėdamas prie arklio sprando.
- 9, 10 — Arklys lanko padėty, priešakiu ant kliūtis. Jojiko kūno padėtis lygiagreti su arkliu.

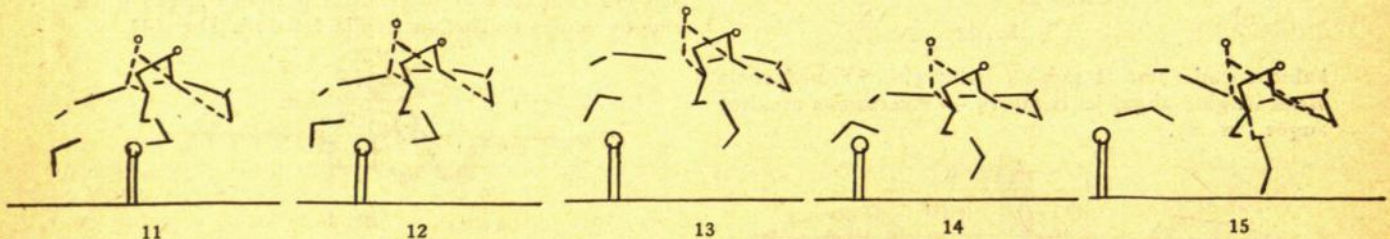
NETEISINGAI

- 6 — Jojikas stovi ant kipų visai ištiesęs kojas. Sėdėseną netikusi, sėdynė pakelta aukštyn, galva remiasi į

arklio sprandą, o kartais net žemiau, vienoje ar kitoje sprando pusėje. Jojikas trukdo arkliui ir kartais iškrinta iš balno.

- 7 — Jojikas užgules ant arklio sprando. Kojos nuėjo atgal. Pirštai nuėjo žemyn. Jojikas nesutampa su arklio judesiu.
- 8 — Jojikas permažai pasidavęs pirmyn. Rankos nors ir paduotos pirmyn, bet labai blogai — pasidavę aukštyn.
- 9 — Jojikas susikūprinęs, o sėdynė pasilikusi balne (spaudžia nugarą). Rankos remiasi į arklio sprandą.
- 10 — Jojiko sėdynė pakelta, bet pats susikūprinęs. Rankos surakintos. Sėdėseną netikusi ir sunkinanti.

III fazė. Arklys ant kliūtis

TEISINGAI

- 11, 12, 13 — Jojiko sėdėseną laisva, kaip parodyta pabaigoje antrosios fazės.
- 14, 15 — Arklys, svirdamas priekin ir žemyn, pakelia

kaklą. Čia pranyksta arklio „lankas“ ir jis persilaužia aukštyn. Ketvirtas kaklo judesys, arklys kelia jį aukštyn. Jojiko sėdėseną nesikeičia.

NETEISINGAI

- 11—15 — Jojikas per anksti tiesiasi ir sėda į balną, kuo visai netikėtai arkliui keičia lygsvarą. Toks jojiko laikymasis dažniausiai yra priežastimi kliudymų užpakaliniomis kojomis kliūtis.

*) Brėžiniuose juodomis linijomis pažymėtos teisingos jojiko kūno padėtys, o punktiru — dažniausiai pasitaikanti šokimo per kliūtį metu.

Kary, moksleivi, pilieti, ar jau išsirašei „K A R I“!

GAUTA NAUJŲ „KARIO“ PRENUMERATŲ

Iš 4 pėst. pulko vrs. SIMANAVIČIUS — 19 pren.
(papildomai).

Transporto būrio vrs. B. IVAŠKOS — 15 pren.
(papildomai).

4 art. pulko psk. B. JABLONSKIO — 13 pren.
2 ulonų pulko j. psk. VLADO BELINSKO — 18 pren.

2 inžinerijos bataliono vrs. M. KIZIO — 29 pren.
4 pėst. pulko j. psk. RIAUBIŠKIO — 91 pren.
6 pėst. pulko j. psk. PETRO PUOTROS — 33 pren.

1 art. pulko vrs. J. KARČIAUSKO — 17 pren.
Šarvuočių rinktinės j. psk. NAMAJŪNO — 25 pren.

9 pėst. pulko psk. MARKEVIČIAUS — 81 pren.
Kariuomenės Intendantūros dirbtuvių STASIO ČEPULIO — 48 pren.

Karo aviacijos j. psk. P. VALAIČIO — 21 pren.
(papildomai).

Papildomai gauta iš 1 pėst. pulko platintojų: ltn. KLINAVIČIAUS — 20 pren., ltn. JACKŪNO — 14 pren., j. ltn. RAMOŠKOS — 27 pren., j. ltn. RAČINSKO — 31 pren., vrs. STUNDŽIOS — 5 pren., vrs. GIRNIAUS — 10 pren., psk. OŽIŪNO — 35 pren., psk. TITENIO — 16 pren., j. psk. BUROKO — 24 pren., j. psk. GALVYDŽIO — 41 pren., j. psk. MAŽUKĖLIO — 46 pren., j. psk. MARTINONIO — 15 pren., psk. BR. UMBRASO — 48 pren.

I pėst. divizijos štabo psk. KALVELIO — 51 pren.

III pėst. divizijos štabo vrs. IG. VALSIONO — 16 pren.

6 pėst. pulko j. psk. BAJORŪNO — 55 pren.

4 art. pulk j. psk. VAITEKŪNO — 22 pren.

2 pėst. pulko psk. AD. BURBOS — 52 pren.

Auto rinktinės j. psk. JANKEVIČIAUS — 20 pren.

2 pėst. pulko j. psk. ČIPKAUS — 42 pren.

1 art. pulko j. psk. STIMBIRIAUS — 25 pren.

7 pėst. pulko san. psk. M. GRINIAUS 30 pren.

1 ginklų sandėlių kuopos j. psk. MILAŠEVIČIAUS — 31 pren.

1 art. pulko psk. J. ŠIMKŪNO — 68 pren.

II pėst. divizijos štabo vrs. J. MOTIEJŪNO — 63 pren.

5 pėst. pulko j. psk. A. RAMANAUSKO — 73 pren.

3 artilerijos pulko psk. ŠMERGELIO — 50 pren.

3 artilerijos pulko psk. GIRDZIJAUSKO — 36 pren.

1 inžinerijos bataliono psk. PAULAUSKO — 21 pren.

2 art. pulko vrs. J. AŠMENOS — 8 pren. (papildomai).

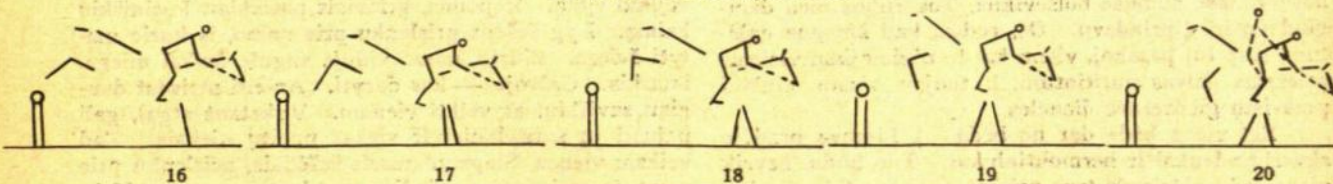
Karo aviacijos psk. PALTAROKO — 5 pren. (papildomai).

3 art. pulko psk. M. RIAUKOS — 12 pren. (papildomai).

3 pėst. pulko psk. V. LUKOŠEVIČIAUS — 146 pren.

Priverčiamojo darbo įstaigos Z. GAVELIO — 17 pren.

IV fazė. Nusileidimas

16

17

18

19

20

TEISINGAI

16, 17 — Arklys siekia žemę ištiestomis priešakinėmis kojomis. Jojiko sėdėseną nepasikeitus.

18, 19, 20 — Didžiausias arklio kaklo pakeitimas aukštyne, tuo būdu arklys palaiko lygsvarą, pernešdamas dalį savo svorio užpakaliui. Pasikartoja jojiko didžiausias pasidavi-

mas pirmyn arba geriau — arklio sprando prie jojiko, kadangi jojikas stengiasi visą laiką išlaikyti sėdėsenos padėtį vienodą.

NETEISINGAI

20 — Jojikas perdaug atsilošęs atgal. Arklys užtemptas. Jojiko judesiai nesutampa su arklio judesiu.

V fazė. Tolimesnis arklio judesys po šokimo

21

22

23

24

25

TEISINGAI

21, 22, 23, 24, 25 — Peršokęs per kliūtį, arklys užmeta užpakalines kojas daugiau į prieką ir todėl jis plečia tolimesnius šuolius. Arklys penktą kartą keičia kaklo padėtį, jį patiesdamas. Jojikas grįžo į pirminę padėtį ir į sąlytį su

arklio burna, jeigu tą sąlytį šokimo metu buvo pametęs (sąlytį pamesti reikalinga vengti).

NETEISINGAI

20—25 Jojikas pirm laiko sėda į balną. Jojikas, negalėdamas išlaikyti lygsvaros, nusviro perdaug į prieką.

Ltn. Kukta

NAUSIŲJI VYRAI

Granatomis puolė priešą

Jaunesnysis puskarininkis Juozas Mataitis gimė 1897 m. Panevėžio aps., Krekenavos vl., Barinių km. Kariuomenėn stojo savanoriu 1919 m. vasario 6 d. Tarnavo atskiro Panevėžio bataliono 3-čioje kuopoje (dabar 4 pėst. L. K. Mindaugo pulkas).

Apie savo žygius Nepriklausomybės kovose jis šiaip kalba:

— 1919 m. žiemą krekenaviškiai ilgai atminsi. Tačiau nelinksmi tie atsiminimai. Bolševikų elgesys su gyventojais buvo labai žiaurus. Kiekvienas jų kareivis jėga apsirūpindavo maistu, drabužiais ir kitais daiktais. Apylinkės gyventojai, nors ir persekiojami, bet į nieką neatsižvelgė ir kaupė savo jėgas griežtai kovai su priešais. Iš apylinkės kasdien išvykdavo po keletą jaunų suaugusių ir visai apylenių vyrų ir savanorių eiles. Nuo jų neatsilikau ir aš. Buvo mus pasiekusios žinios, kad mūsų kariuomenės būreliai keliose vietose sumušė bolševikus. Tos žinios mus džiugindavo ir stiprindavo. Ot, rodos, kad žmogus galėtų, kaip toj pasakoj, vienu kardo užsimojimu visiems priešams galvas nuritintum, ir tuojau visam kraštui prašvistų giedresnės dielės.

Bet viena bėda dar ne bėda. Į Lietuvą pradėjo skverbtis lenkai ir bermontininkai. Tuo būdu, beveik vienu laiku, atsirado trys priešai, trys frontai. Su kuriais kariauti, į kurį frontą pirmiau vykti, — sukosi galvos bėgaljant.

Atvykęs į savanorių eiles, gavau šautuvą. Džiaugiausi juo, lyg mažas vaikas. Juk aš nemoku net jo užtaisyti, nekalbant apie kitus veiksmus. Tačiau greit pramokstu pagrindinius veiksmus ir šautuvas man buvo jau nebe žaistas, bet ištikimas draugas. O kad galėtų prakalbėti esą Karo Muziejuje ginklai, jie daug geriau už mane apie viską papasakotų. Jie viską girdėjo ir viską matė.

Po kelių mano atvykimo dienų mane paskyrė prie būrio, kuris išvyko kautis su bolševikais. Iš bolševikų fronto mus perkėlė prieš bermontininkus ties Meškučiais. Tik atvykus į šias apylinkes, mane su 6 žmonėmis tą patį vakarą paskiria išžvalgyti Jurgaičių kaimą. Išvykstam naktį. Tamsu, nors į akį durk. Smulkūs lietaus lašai drėkina žemę ir mus. Mes, ieškodami priešo, šliaužiojam po nežinomos ir nepažįstamos apylinkės laukus. Lietus pradeda pilti, kaip iš kibiro. Tuo pasinaudodami, šlapi kaip pelės, prislenkam visai arti

prie Jurgaičių kaime buvusios bermontininkų žandarų-rekvizitorių būstinės. Sargybinius nuginkluojam. Paimam į nelaisvę 3 bermontininkų žandarus ir 8 kareivius. Pasikinę jų arklus į vežimus, parvažiuom kuopon su visu žandarų rekvizitorių štabu ir jais pačiais. Ryto metą jų dalyį pradėjo smarkiai mus pulti, bet netrukus su dideliais nuostoliais buvo priversti pasitraukti.

1920 m. mus perkėlė į lenkų frontą. Pasiekiam Kaišiadorius, o iš čia atsidūrėm Vilniuje. Kaip buvo miela širdžiai ir gražu akims, vaikščiojant savo senosios sostinės gatvėmis. Džiaugėmės visi. Bet neilgai teko džiaugtis. Lenkai pradėjo mus pulti. Mūsų kariuomenė iš Vilniaus pasitraukė. Ties Maišiogala prasidėjo smarkios kautynės. Po kelių dienų jos apri-
mo. Tačiau priešas koncentravo savo jėgas.

Lenkai stovėjo Posiniškių kaime. Mūsų buvo tikslas neleisti jiems įsitvirtinti šiame kaime, arba bent sutrukdyti, kol atvyks didesnės mūsų jėgos. Mūsų buvo maža, todėl negalėjome pradėti kautynių. Vieną vakarą sugalvojau lenkams įvaryti šiek tiek „šilumos“. Šiam tikslui pasisiūliau kuopos vadui ir jam išdėčiau savo planą. „Pasisėks, — tvirtinau kuopos vadui, — juk aš gerai moku lenkų kalbą“. Kuopos vadas sutiko, tačiau perspėjo, kad aš tokia rizika galiu palydėti savo kailį. — „A, baisiau mirties vis tiek nebus“, — pamaniau ir nusprendžiau. Apšarvavęs rankinėmis granatomis, tą pačią naktį vienas pats išvykau į lenkų stovėjimo vietą. Ropomis, grioviais pasiekiau Pociniškių kaimą. Lyg šešėlis prislenku prie namo, iš kurio matyti šviesa. Žiūriu, namo viduje sugulę lenkai miega, knarkia. Galvoju — kas daryti. Ar eiti atsivest daugiau saviškių, ar veikti vienam. Vykstant atgal, gali pajusti jų sargybiniai ir viskas nueitų niekais. Tad veiksiu vienas. Slapstydamasis šešėliais, prislenku prie namo ir atsivėdėjęs sviedžiu per langą granatą. Nakties glūdimyje pasigirdo didžiausias trenksmas. Pats leidausi bėgti. Pastebėję lenkų sargybiniai pradėjo į mane šaudyti. Nieko nepaisydamas, kiek kojos neša, bėgau pas savuosius. Staiga, lyg bitė būtų į ranką įgėlusį. — Tur būt, nervai, — pamaniau bėgdamas. Uždušęs, be kvapo pasiekiu saviškius. Tuojau viską pranešiau kuopos vadui. Žiūriu, ranka bėga kraujas. Keista, jokia skausmo nejauciu. Lenkai pataikė man į dešinę ranką, peršaudami ją žemiau peties. Man tuojau suteikė pirmąją pagelbą.

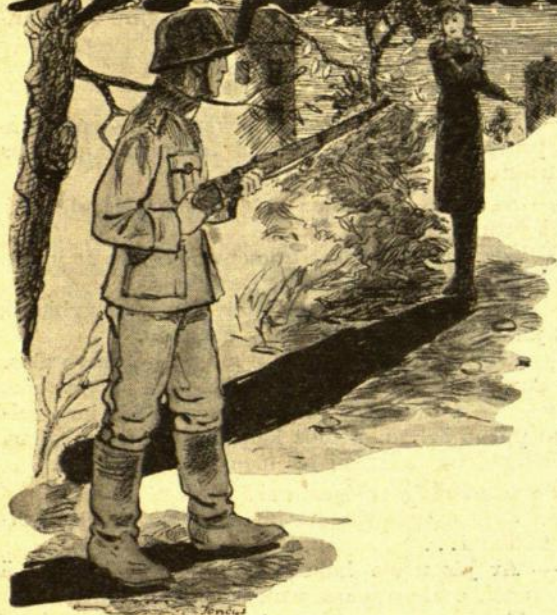
Mūsiškiai, pasinaudoję lenkų sumišimu, pradėjo pulti Posiniškių kaimą. Lenkai iš čia buvo nustumti apie 5 kilometrus. Mūsiškiams užėjus į paimtą kaimą, jo gyventojai pranešė, kad naktį atvykę lietuviai įmetė granatą į lenkų būstinę, du jų nukovė ir keletą sunkiai sužeidė. Sugijus rankai, aš vėl dalyvavau kautynėse. Iš kariuomenės grįžau jau beveik visoms kovoms pasibaigus.

Už pasižymėjimus kautynėse j. psk. Juozas Mataitis apdovanotas Vyčio kryžiumi. J. Birgilas

4 p. pulko
j. psk. J. Mataitis

Aš parduosiu tėvynę

— Kaukšt! — toks vienišas garsas nuskrenda naktimi ir paklysta tarp milijono žvaigždžių padangėje, kai apsisukęs sumušu batų pasagėlėmis.

Kartais toks garsas sudrumsčia nakties ramybę ir darosi neįauku, kai jis aidi rajonu, kai atsimuša snaudžiančio kazemato sienon ir klaičiai sudejavęs miršta. O dabar ne. Dabar jis jungiasi užburton tylumon taip darniai, taip reikalingai, kaip rugiagėlės žiedas rugiuose, kaip griežlės šauksmas vidupievyje.

Ach šita palaiminta gegužės naktis. Dabar aš tikiu, kad yra Dievas. Jis, ne kas kitas, tai nakčiai davė tamsiai mėlynos padangės, krūpčiojančiomis žvaigždžių vilyčiomis subadytus, sparnus, kurie, kaip pašautas alpštą aras, tyliai, be užesio svyruodami artėja ir gaubia miegančią žemę.

O žemė tikrai miega. Jaučiu tik jaunų lapelių ir pavėlavusių pumpurų kvapą.

Pro vieną kazemato langą lenda silpnas šviesos atspindys. Jis toks nereikalingas rajone. Kažkodėl aš noriu tikėti, kad dabar ir budėtojas ir tvarkinys snaudžia. Nemiegu tik aš vienas. Gyvai matuoju žingsniais postą. Kaip gera, kaip lengva krūtinėje, kad aš vienas šitoje naktyje, kad man leista pajusti jos žavumas vienumoje. Tartum girdžiu nuostabiai gražią dainą, man vienam dainuojamą, tartum matau paveikslą, dailininko man vienam matyti sukurtą.

Pasitaisiau šautuvą. Jis pasidaro toks lengvas, kaip kūdikis motinos rankose. Ir mano žingsniai toki lengvi.

Netoliese kažką išgirstu. Išiklausęs atskiriu lengvus, smulkius žingsnelius, tartum vėjas žaistų sausais, nukritusiais medžių lapais. Sustingstu. Šautuvas atgauna savo svorį, kai tvirtai suspaudžiu rankose ir pasiruošiu prisipausti prie peties.

— Stok! — perskrodžiu tylą, o balsas taip nesiderina tyloje. Jaučiasi kažkoks grubumas, kažkoks šventvagiškas ramybės drumstimas.

Smulkūs žingsneliai artėja ir aš jau visai aiškiai matau jauną moterišką veidą, truputį kumpa nosimi. Plonose lūpose paslėpta vaikiška šypsena.

— Stok! Šausiu! — dar garsiau sušunku.

— Trakš! Trakš! — reikšmingai patvirtina mano žodžius šautuvo užraktas, įvesdamas mirtį šovinio lizdan.

— Nebūk toks piktas. Paklydau, — sako man jauna mergina, truputį šypsodamosi, ir man darosi lyg gaila šito grasinimo.

— Argi tai nuo šitokių drugelių saugau postą, — mintyje pasijuokiu pats iš savęs.

— Tai kur norėjot patekti? — klausiu vis dar laikydamas paruoštą šautuvą.

— Į Birutės gatvę, atsako ji, o man atrodo, kad ji juokauja.

— Eikit aplinkui. Rajonu nepraleis.

— Na, eikit iš čia. Nestovėkit, — paraginu, kai ji dar kažką galvoja prikandusi lūpą.

— Fi, koks pikčiūrna! — susiraukia, meta man didelį, raudoną kambarinės rožės žiedą ir apsisukusi nuskuba naktin. Aš valandėlę stoviu galvodamas. Pas-kui nuleidžiu šautuvą prie kojos ir nueinu. Naktis nebeatrodo tokia žavi. Pavogė ją nežinoma kelevė.

Grįžtu atgal. Pakeliu rožę ir nežinau ką su ja veikti.

— Sargybinis ramiaiiii! — išneria iš kažkur komanda, neišpėjusi žingsnių garsais prisiartinančios paiminos.

— Pamaina! Stok! —

— Pokšt! Pokšt! Pokšt! — vykdo komandą sunkūs žingsniai.

— Į postą žengte marrššš!

Perduodu postą ir vėl darosi linksma. Raportuojant norisi baksterėti sargybiniui į šoną ir pasileisti bėgti, šokinėti.

— Gužutis ne poste, bet kažin kieno darželyje buvo. Žiūrėkit, kokią rožę parsinešė, — užpuola sargybinije trečia pamaina, eilinis Garmus.

Rožę pagauna sargybos viršininko grandinio Pečiulio nustebęs žvilgsnis.

— Gužuti!

— Aš.

— Iš kur gavai rožę?

— Aš tau... statutą užmiršai, — subara viršininkas, kai papasakoju apie paklydėlę, o man atrodo, kad grandinis pyksta už tai, kad neparodžiau jam kelevės su rože.

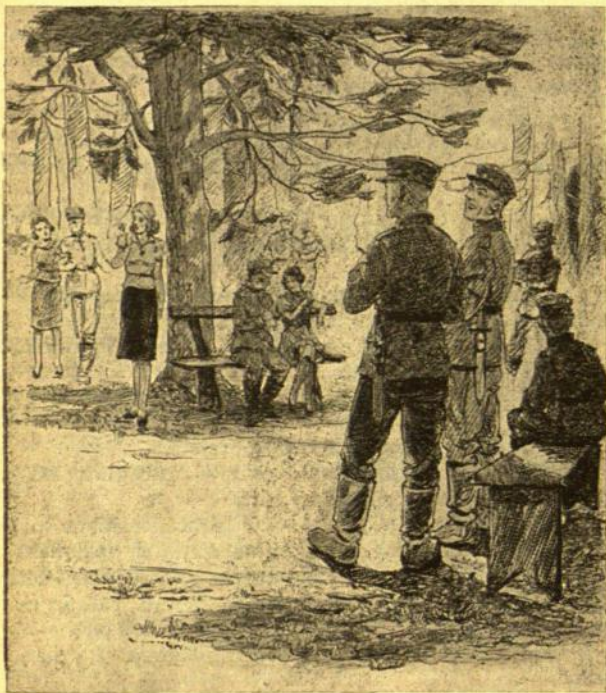
Užsnūstu ant kietų narų. Kai su geltonplauke mergina skiname didelius rožių žiedus, mane pažadina sargybos viršininkas, išsivesdamas į postą Garmų.

— Tra lia lia lia lia lia lia lia — ateinantį pasitinka orkestras iš pušyno.

— E, Gužutis atvarlinėja, — šukteri eilinis Garmus kitam kareiviui, pamatęs mane.

— Žinai, Gužuti, aš su puikia pana susipažinau. Šokau. Eikim. Ten stovi, parodysiu, — pasigiria, kai tik prieinu artyn.

Garmum aš netikiu. Visa kuopa žino, kad Garmus nepaprastai giriasi. Jeigu kas nors jį pašaukia pas viršilą ir ten nuėjęs jis gauna valandą, tai grįžęs būtinai papasakoja, kad jį pasišaukęs kuopos vadas pagyrė ir prižadėjo atostogų. Toks jau Garmus.

... Žiūrėk, va, ten ji stovi...

— Žiūrėk, va, ten ji stovi. Ta geltonplaukė balta bliuskute, su juodu sijonėliu.

Aš užmetu akis ir imu verstis, ieškoti savo atmintyje, tartum dideliame labirinte paklydęs, tartum pievoje litą pametęs.

Šitas veidas truputį kumpa nosimi, plonose lūpose paslėpta vaikiška šypsena, šitos akys, panašios į du vosilkų žiedus, man kažką primena.

Tačiau veltui varginu save, lyg labai storoje knygoje norėdamas skubiai surasti seniai skaitytą, man patikusį sakinį.

— Kai rožės vėl pradės sapnuooti.

— O medžių lapai geltonuootti, — niūniuoja kažin kas, eidamas pro šalį tango melodiją.

Šitie dainos žodžiai pakviečia mano atmintiną pavasario naktį sargyboje ir nepatenkintą mergaitę, sviedusią man rožę.

Nuo suoliuko ji pasiima baltą rankinuką ir didelę, raudoną rožę, lygiai tokią, kaip ta, kurią sviedė man.

— Supažink mane, — sakau Garmui, kai sustoję abu glostome akimis tą švelnutį, beveik trapų padarėlį. Garmus kažką sumurma, o kai orkestrą suklinka fokstrotą, aš jį pamatau jau šokantį.

Kietu žingsniu prieinu prie jos, tvirtai pristatau koją, tartum ruošdamasis raportuoti.

Kai ji atsikelia šokiui, aš neišlaikau jos šypsenos, man rodosi, kad ji pajuokia mane už kareivišką drąsą

kviesti šokio tokią kilmingą damą.

— Duokite man. Aš palaikysiu, — siūlausi su pratęs, kad ji vėl nori padėti rankinuką ir rožę.

Paduoda. O akyse žydi tokių rožių tūkstančiai.

— Aš irgi turiu tokį žiedą, — pamėginu užkalbinti, kai įsisupame aikštės viduryje.

Ji instiktyviai žvilgteri į savo rankas.

— Juk aš be žiedo.

— Rožės žiedą, kurį man dovanojot, — pasiskubinu prisipažinti bijodamas, kad užuomazgoje kalba nenutrūktų.

— Aš jums dovanojau rožės žiedą? Negali būti. Juk aš jūsų nepažįstu.

Ji juokiasi. Tas juokas primena pavasarį. Ir ji pati tokia švelnutė, kaip ana naktis sargyboje.

— Jūs vieną naktį buvot paklydusi ir sargybiniui, kuris jus sustabdė, sviedėt tokią pat rožę.

— Argi tai jūs buvot? — Ji nuleidžia žemyn akis. Man atrodo, kad susigėsta. — Jūs tada buvot toks piktas... — priduria po valandėlės. — Tada jūsų veidas po plieno šalmu atrodė kaip iš granito iškaltas. Ach, išsigandau tada, kai jūs man taikėt šautuvu.

Po šitų žodžių susigėstu aš.

— Argi aš galėjau grasinti mirtimi tokiam švelniam kūdikiui...

— Ar jūs mane laikote kūdikiu? — klausia ji visai rimtai, o akys spindi vaikišku naivumu.

— Tam, tam, ta aaa, — nuskamba paskutiniai orkestro balsai viršum miško, kartais lyg užsikabindami už aukštesnių medžių.

— Ar leisite jus palydėti iki jūsų kompanijos? — klausiu, nes sustojame kitame aikštės gale.

— Aš nenoriu grįžti pas juos. Juk mes dar šoksim? Gi mes seni pažįstami, ar ne tiesa? —

Gal labai laimingas žvilgsnis nuskrenda tuo metu pas Garmų, kad tas nežymiai kyšterėja man liežuvį.

Vaikščiojam gegužinės aikšte, šokam. Aš labai patenkintas ir stebiuosi netikėtai sutikta laime.

Pasukam į mišką. Aš jai pasiūliu papirosą.

— Argi jūs manote, kad moterims tinka rūkyti? —

Ir visą laiką, kai man užduoda tokius naivius klausimus, atrodo, kad jie visai nuoširdūs, kad jiems atsakymų ji pati neturi.

— Jei kada nuobodžiausite, užeikite pas mane. Man visuomet nuobodu. Gyvename vienos dvi su teta, o ji visuomet tokia pikta, susiraukusi...

Nueinu kareivinių link galvodamas apie ją ir piktą jos tetą.

— Tamsta leitenante, eilinis Gužutis iš miesto grįžau. Pastabų negavau, — raportuoju budinčiam karininkui.

— Tai dabar gausi, — sako jis man. — Pavėlavai.

Nustembu, kai jo laikrodyje pamatau pasivėlintą pusvalandį.

— Ar visuomet vėluoji, Gužuti? — griežtas klausimas iškrausto iš galvos mergaitę su rožę.

— Pirmą kartą, tamsta leitenante, — sakau nemeluodamas.

— Ar daugiau nepasitaikys?

— Stengsiuos, kad nepasivėlinčiau.

— Na gerai. Eik miegoti.

— Einu miegoti, — atrėžiu visa gerkle, kertu aštrų sukinį, drožiu koją, kad net langai sudreba, ir nueinu patenkintas išvengęs „porcijos“.

— Vyrų, Gužutis pavėlavo, — paleidžia gerkle Garmus, kai įeinu kazematan. — Gaila Dogo, matyt, turės padvėsti. O gal ir ne. Juk jis persistengė. Aš tokią mergelką jam įpiršau. Ar negirdit, kaip daužosi jo širdis tiku-taku tiku-taku.

— O ji man pasakė, kad tau nepavykę susipažinti, — atsikertu, norėdamas įgnybti pagyrą.

— Na, ar nenutilsit ten. Miego perdaug. Galėsit atsikelt rytą bulves nuskust, — užbaigia ginčą budinčio puskarininkio Korio balsas.

Su Laimute (toks jos vardas) mes pasidarėme geri draugai ir aš ją visuomet vadinu „mano Laimė“.

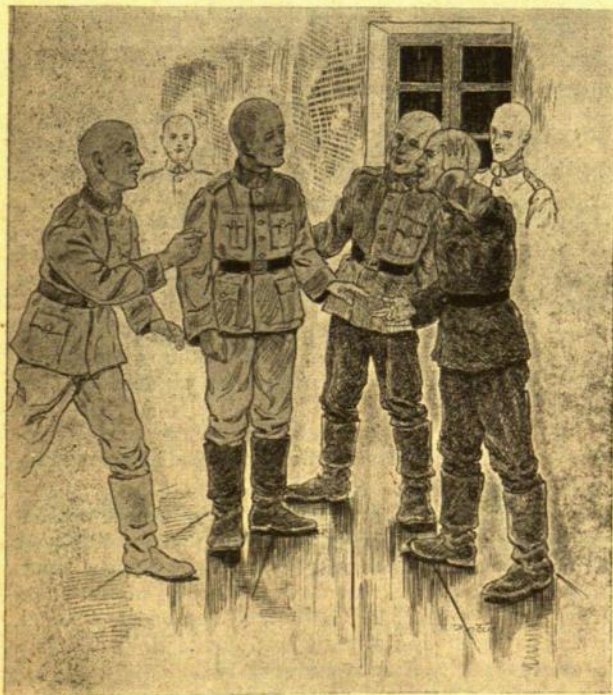
Sekminės. Visur žaluma traukia akį. Beveik prie kiekvienų durų jauni berželiai neša garbės sargybą. Salionuose odekolonų kvapą skiedžia jaunas beržynas.

— Mano Laimė, kodėl tu nepasipuošei berželiais? — jau iš tolo klausiu išbėgančią pasitikti.

— Argi galima mirtim puošti ir rasti džiaugsmo. Nukirstas berželis tik gailėsį kelia. . . — ji nepatenkinta truputį patempia apatinę lūpą, o vaikiškose akyse aš matau šitų išžudytų svyrūnėlių skundą.

— Žinai, Algi. Šiandien mes eisim į Beržų kalnelį, ten pasidžiaugsim Sekminėmis. Ten gyvi berželiai mums padainuos džiaugsmo šventės himną. Juk leisi, teta, — baigdama kreipiasi į Gagulą iš „Karaliaus Saliamono Kasyklų“ primenančią senę, prie kurios aš jau pripratau ir sutiktas jos pikto žvilgsnio, nebesijaučiu, lyg būčiau užkluptas tarnyboje bemiegęs.

Ji nuskina dobilo žiedą, išrauna jo kuokelius ir čiulpia iš jų nektarą. Aš jai pasakoju, kaip vakar iš jos grįždamas, prie pat rajono vartų sutikau leitenantą

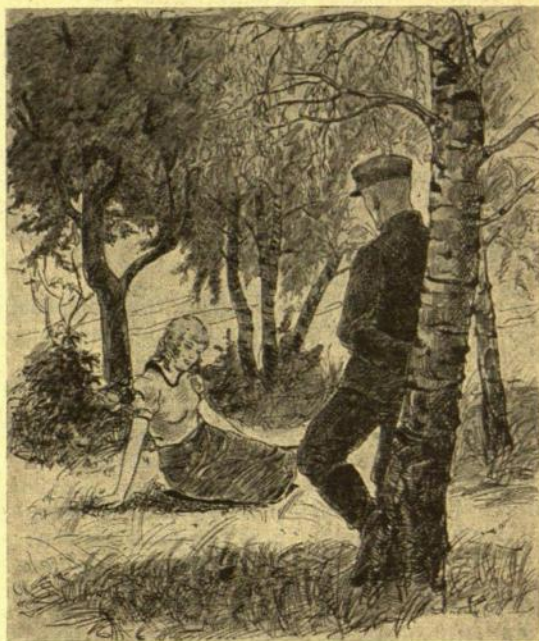

... Aš tokią mergelką jam įpiršau...

Senkų ir kaip man pasisėkė jį įtikinti, kad pasišalinęs nebuvau, o pasivaikščiodamas rajonu tik truputį peržengiau jo ribą.

— Vargšai jūs, — ji juokiasi tų jaunų berželių

juoku, kuriais pasidžiaugti atėjom, — jūs kiekviename žingsnyje sutinkate po leitenantą ir drebate prieš juos. Matyt, pas jus jų daugiau, negu kareivių.

... Aš jai papasakoju, kaip vakar sutikau leitenantą...

— Kodėl tu taip manai, mano Laimė? Vakara man taip pasitaikė.

— Tai, kad visuomet turi taip pasitaikyti, kur leitenantų daugiau negu kareivių, — ji vėl pakartoja savo tvirtinimą. Man pašoka noras užginčyti.

— Iš kur tu paėmei, kad leitenantų daugiau...

— O kaip gi ne. Juk tu anądien sakei, kad pas jus kareivių 140, o leitenantų aš jau esu girdėjusi daugiau kaip 20.

— Mano Laimė, argi aš tau sakiau kiek pas mus kareivių?

— Ot tai tau, Algi, koks tu užuomarša, — ir ji ima juoktis taip, kad net vyturio skambėjimą pralenkia. — Juk tu sakei, kad už pavėlavimą grįžti iš manęs visą dieną plovei 140 bliūdų, — ir vėl beržynas aidis jos juoku.

Man patinka šitas jaunas juokas. Patinka ir jos naivus smalsumas apie mano gyvenimą kariuomenėje. Jis jai atrodo kažkoks keistas, nesuprantamas ir man tenka pridėti daug malonaus vargo, kol išaiškinu, kad „karininkas“ ir „leitenantas“ ne tas pats, nes ji net mūsų vadą majorą vadina leitenantu, ir kol įkalu, kad mano būrio vadas ne leitenantas Riešutas, o leitenantas Lazdynas.

Nė patys nepajuntame, kaip nuo visų kalbų, visų prisiminimų vėl sugrįžtam rajonui, kazematan, postan. Aš pastebiu, kad ji jau pažįsta iš mano nupasakojimų visus mūsų karininkus, net daugumą puskarininkų, o mano gyvenimas jai vis tiek lieka neaiškus, kaip neatspėta mįslė.

— Eilinis Gužutis, —

— Aš! — kietai įkertu kojas į grindis, bet jaučiu, kad jos linksta. Mažoro akyse kaupiasi tyla prieš au-

drą. Kai majoras, užkalbinęs kareivį, truputį pirmyn atkiša barzdą ir plieninėmis akimis atsiremia užklausojo veido, mes žinome, kad tas nieko gera nežada.

— Kur buvai vakar po patikrinimo? —

— Tamsta, majore, išein. . .

— Nemeluok, tamsta, — nutraukia mane, plieniniu žvilgsniu priversdamas išsидуoti.

— Pasišalinęs buvau, tamsta majore, — atrėžiau matydamas, kad nėra kitos išeities.

— Vyras, man, — pagiria vadas už drąsų prisipažinimą. — Gužuti, buvai iki šiol drausmingas karys, — tęsia tokiu balsu, kuriame jaučiasi atodrėkis po ilgai užtrukusių speigų, — tikiu, kad šis buvo pirmas ir paskutinis kartas. Ar taip? —

— Taip, tamsta majore.

— Už šį nusižengimą baudžiu tris valandas su šautuvu pilna kautynių apranga ir tikiu, kad daugiau tamstos bausti neteks.

— Stovėsiu tris valandas su šautuvu pilna kautynių apranga, — pakartojau įsakymą ir darosi gaila išeinančio majoro, nes mes visi žinome, kad jam kareivį nubauti sunkiau, negu šiam pabaudą atlikti.

Vakare, kai užsivožęs plieninį šalną, užsidėjęs kuprinę ir tvirtai prie peties prisispaudęs šautuvą ėjau atlikti pabaudą, mane palydėjo Garmaus pastaba:

— Vyrai stoot! Gužutis išeina, — ir nepiktas kazemate pasilikusiųjų juokas.

Aš labai nustebau, kai viršila atidavė laišką, Laimutės adresuotą su Kauno pašto antspaudu.

Mielas Algi! — rašė ji, —

tu nepyk, kad išvažiavau neatsisveikinusi. Teta staiga susirgo — išvažiavom gydytis. Truputį kaltas ir tu. Sakei, kad būsi sargyboje prie artilerijos sandėlių. Iš tolo apėjau visus postus, bet tavęs neradau.

Tris kartus perskaičiau ilgą laišką nustebęs ir nusiminęs. Žiūrėdamas į parašą „Tavo Laimė“ galvojau: „Išsivežei tu mano laimę“.

Laimutė negrįžo daugiau kaip mėnesį. Mane paskyrė dirbti štaban. Turėdavau daugiau atliekamo laiko, bet neturėjau kur jį dėti, nebuvo su kuo dalytis. Man jis beturėjo reikšmės tiek, kaip bonka degtinės, kai nėra žmogaus su kuo ją išgertum.

Vėl pasidariau drausmingas. Ne tik nepasišalinėdavau iš rajono, bet ir su leidžiamu neišėdavau miestan.

Adjutantui, matyt, pasirodžiau geru darbininku, kad jis man dažnai pavesdavo perrašinėti ar sutvarkyti net slaptus raštus, ko kiti raštininkai negaudavo. Šitas užsitarnautas pasitikėjimas man buvo vieninteliu atlyginimu už tą tuštumą, kurią paveldėjau išvažiavus Laimutei.

— Tavo Laimė sugrįžo, — pranešė vieną dieną grandinis Poška.

Išgirdęs tuos žodžius, nežinojau tikėti ar ne, džiaugtis ar pykti.

— Aš seniai žinau, — atsakiau jam, bet į veidus suplūdęs kraujas išdavė melą.

Vakare, kai gavau jos laiškėlį, kviečiantį ateiti, aš jaučiausi kaip eskimas pasirodžius pirmiesiems saulės spinduliams po šešių mėnesių šiaurės nakties.

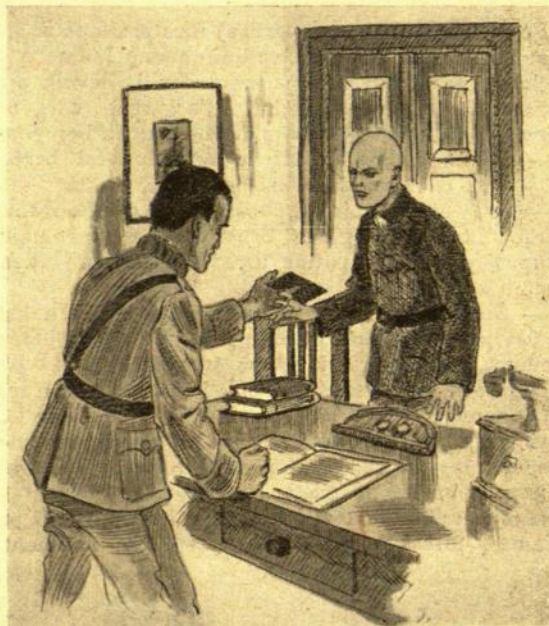
— Aš verkiau, kai neradau tavęs poste išvažiavus, — pasakė man atidavusi lauktuvių įgraviruotą balta, panašų į sidabrinį, laikrodėlį.

Man rodėsi, kad ji naktį miške negalėjo per trejas vielių užtvaras nenugirsta prieiti ir pažinti sargybinius,

tuo labiau, kad jos sakomu laiku aš tikrai buvau poste. Tačiau balsas švelniai virpęs, kaip smuikas tango akorduose, ir mėlynos akys, primenančios rasą žibuoklės žiede, mane beveik nuginčijo.

— Kaip gi tu, Laimute, praėjai užtvaras? — dėl visa ko paklausiu, manydamas ją supainioti, jei tikrai nebuvo.

Ji paėmė popieriaus lapą ir nubraižiusi sandėlių rajoną su septyniais sargybos postais, parodė kur pralindo užtvaras.

... Ar esi matęs šitą moteriškę...

— Ne visus postus perėjai, — pasakiau jai, atitaisydamas braižinį ir papildydamas dar dviem postais, kurių viename tada aš stovėjau.

Jos akys išsipūtė.

— Argi? Argi aš neapsižiūrėjau? Dieve, kokia aš žioplutė, — ir ji ėmė kvatoti, kaip kūdikis pajudinus pirštą.

— Tai kodėl ten net devyni saugote, jei čia, kur mes pirmą kartą susitikome, tu vienas apsaugojai?

— Čia tik menki intendantūros sandėliai, o ten daugybė įvairių ginklų.

— Argi jūsų kuopai tiek daug šautuvų reikalinga? — ir vėl abu juokiamės iki ašarų, kad ji visus ginklų šautuvais vadina.

— Dan, dan, dan — išgąsdina laikrodis, mušdamas dvyliką, kai aiškinu jai kokių įvairių ginklų ir kokius didelius kiekius slepia kalnas, kuriame snūdžia mėlsvas pušynas, kur dieną naktį aidai monotoniški sargybinių žingsniai, kur nuolat, tekant vasaros saulei, ar rudens naktį audrai siaučiant, plaka devynios jaunios širdys, pasiruošusios žudyti ir žūt.

— Na, o jeigu sargybą užpultų daugiau žmonių, kaip jūs apsigintumėt? — dar domisi ji, nenorėdama išleisti.

— Iššaukta telefonais, per tris minutes atvyktų visa kuopa. Iš keturių šarvuotų mašinų „Maksimai“ suklegėtų baisią mirties simfoniją ir... vargas tam, kam ateitų mintis užpulti.

— Na, o jei telefono laidus nupiautų?

— Yra atsarginės linijos. Viena eina . . . , antra pro . . . na, bet sudie, mano Laime, kažkodėl ima baimė, tur būt, pakliūsiu.

— Nepakliūsi, — toks lipšnus šnabždesys nušliaužia kambariu. Kaklą apkabina šiltos rankos. Prie veido jaučiu jaunų, karštų, pavasariu paupyje kvepiančių lūpų virpėjimą.

— Sudie! — atsisukęs dar švysterėju ranka prie kepurės ir nusiskubinu kareivinių link. Iš tamsos žiūri plieninės majoro akys, neleidžiančios meluoti.

— Eilinis Gužutis, tamstą kviečia majoras, — praneša leitenantas Lazdynas, o jo akys kažkodėl liūdnos.

Majoro kabinete sustingstu. Pilkos plieninės akys žiūri į mane taip, tartum tamsi rudens naktis iš didelio eglyno, kuriame kūdikiu paklydau.

— Tėvynės išdavike, ar prisipažinsi geroju, ką padarei? — kaip perkūnas giedrioje rugpiūtėje trenkia aukštas jo balsas.

Mane išpila stambūs prakaito lašai. Noriu ištarti žodį ir negaliu, tarsi sapne pabėgti.

— Ko tylai, ar žado nustojai? — rūstus, kaip Pykulis, klausia vadas.

— Ar prisipažįsti teikęs žinias šnipams?

— Ne, tamsta majore! — atsakau nieko nesuprasdamas.

— Ar tamsta pažįsti Vandą Žeržicką?

— Ne.

— Šitą moteriškę ar esi matęs?

Akys puola į paveikslą ir sukniumba kaip pašautas briedis.

Iš paveikslų į mane šypsosi panašios į dvi vosilkas „Mano Laimės“ akys.

— Jėzau, — sušnibžda baldamos lūpos.

— Ar pažįsti? — majoro balse jaučiu pyktį, gailėsio maldomą.

— Laima Tautginaitė, — atsakau patylom.

— Ne Laima Tautginaitė, o Vanda Žeržicka. Šnipė. Supranti?

— O šitą? — vėl pakiša paveikslą. Pažįstu piktąją Gagulą.

— Dabar prisipažįsti, tamsta, pateikęs joms artilerijos sandėlių braižinį ir visas žinias, kurios tamstai, kaip garbingam kariui, buvo patikėtos.

— Prisipažįstu, tamsta majore!

Aš išpasakojau jam viską, kruopščiausiai surenku

visas smulkmenas, tartum pikčiausius geluonius suleistus užnuodytos meilės.

Kai mane veda rajonu, sargybinių durtuvuose saulės spinduliai šoka baisy šoki.

— Išdaviką nuveda, — girdžiu praeinančio Garmaus balsą.

Užėjo naktis. Tamsi, kaip pragaro gelmė, ilga, kaip vieškelis į pasiligtą gimtinę, sunki, kaip kryžius Golgotos kely.

— Bausmės, bausmės, bausmės — šaukia kapų ty-la iš visų kampų.

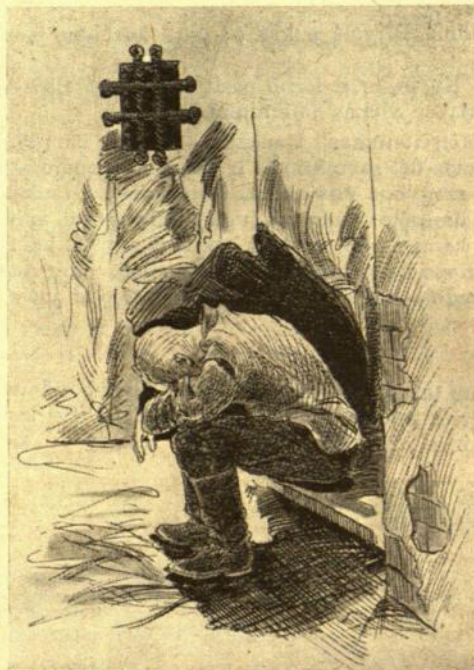
Kietuose naruose sudribęs diktuoju sau kaltinamąjį aktą:

— Nėra pasigailėjimo, nėra švelninančių aplinkybių. . . Pašauktas Tėvynei paaukoti pusantrų jaunystės metų, laužei drausmę, ieškojai meilės. Pardavei Tėvynei.

Pro siauručio lango geležines štangas veržiasi pirmieji aušros spinduliai.

— Aušra manęs nenudžiugins. . . — šnabžda išbalusios lūpos.

Lukinskas

Vienas iš aktualiausių ir moderniškiausių, einąs kas savaitė, gausiai iliustruotas, žurnalų

NAUJOJI ROMUVA

- savo skaitytojams, užsimokėjusiems visą 1939 metų prenumeratą iki 1939 m. sausio 20 d., duos nemokamai šių v. siems žinomų autorių naujausius, reklamos nereikalingus, veikalus: poemos KETURI MIESTAI 160 puslapių kaina Lt 4
- Antano Miškinio**
- novelių rinkinį su dail. J. Mikėno iliustracijomis KASDIENES ISTORIJAS 180 puslapių kaina Lt 3
- Petro Cvirkos**
- Šių metų Nobelio premijos laureatės romaną MOTINA 350 puslap. kaina Lt 4
- Pearl Buck**
- Knygos jau soausdinamos ir tik išleidus, užsimokėjusiems prenumeratoriams tuojau bus išsiųstos „NAUJOJI ROMUVA“ metams kainuoja 20 Lt, pusei - 10 Lt. Stud. ir moksl. 15 Lt.
- Kaunas, Laisvės al. 31 b.

Jau išėjo iš spaudos 1939 metų Kario Kalendorius (kišininis). Iš viso 384 psl. + kelios lentelės ir Lietuvos žemėlapis. Kalendoriuje daug karinių ir kitokių informacijų, reikalingų kariui, atsargos kariui ir kt.

1939 metams išsirašę „Kari“, kurių prenumeratoros pinigai bei užsakymų sąrašai gauti iki š. m. gruodžio 20 d., pirmąją savaitę po Naujųjų Metų laiku gaus „Kario“ Nr. 1 ir metiniams prenumeratoriams skiriamą priedą — Sieninį Karių kalendorių 1939 m. Vėliau išsiuntusiems gal šiek tiek pavėlins.

„DIENA“ ypatingas laikraštis. „DIENOJE“ rasit tai, ko kituos laikraščiuos nėra. Tad, jei ir kitą laikraštį skaitot, „DIENA“ jums vistiek reikalinga. „DIENA“ turi visų plačiausią Europos radijo programą. „DIENA“ duoda metiniam skaitytojui puikiausią dovaną — ŽEMĖS SKLYPĄ Kaune. Diena metams 7 lt., pusei 3 lt. 75 ct. Rašykite dabar tuojau: „DIENA“ Kaunas, Laisvės al. Nr. 19.

Grandinio Gretaičio Kalėdų eglutė

(Vaizdelis iš kovų dėl Nepriklausomybės)

Tai buvo 1920 metų šaltokas Kūčių vakaras. Atskirą lauko sargybą prie Panerių dvaro sudarė vytenėnų skyrius. Sargybos būstinės pareigas ėjo nedidelio vandeninio malūno apšepusi trobelė.

Raudona, papurtusi saulė nusirito už Vievio miško. Pradėjo temti. Pušies viršūnėje dar nusikrankė varna, bet išalusį tvorų pošėkėjimas ir tą iš čia išbaidė.

Sargybos būstinėje buvo pradėta ruošti Kūčioms. Sargybos viršininkas, puskarininkis Gerulis, dar kartą patikrino šiandien gautus iš kuopos štabo Kalėdoms produktus. Ir akimis juos suskirstęs, kas reiktų paimti šiandien Kūčioms ir kas reiktų atidėti Kalėdų pirmajai ir antrajai dienoms, pagaliau, pratarė:

— Na, Dirvele, tau geriausia sekasi šeimininkauti, be to, ir į sargybą tau dar negreit: imk štai šiuos produktus ir ruošk kūčias. Plotkos ten ant lentynėlės padėtos...

Eilinis Dirvelė sukruto; pora kareivių jam atėjo talkon.

— Kažin, ar ir šieno pasitiesim ant stalo? — rimtai paklausė vienas talkininkų.

„Miesčioniukas“ Daukša — taip šis kareivių buvo vadinamas dėl savo kilmės ir dėl savo lepumo, — pasiprašęs sargybos viršininką, išėjo kažko į lauką. Netrukus jis grįžo nešdamas lygią, žalią eglutę, apie kurią paskui kampe ėmė trūsti ir kabinėti ant jos blizgučius, neseniai sesers jam iš miesto atsiūstus. Sargybos būstinė pradėjo keisti savo išvaizdą; kitėjo ir josios dvasia.

Tuo tarpu už 50 žingsnių nuo sargybos būsto, netoli Neries kranto, stūksojo du šešėliai. Tai sargybos priešakinės apsaugos postas. Jį sudarė du sargybi-

4 pėst. pulko ligoninė Nepriklausomybės kovų metu

niai: vyresniuolu buvo grandinis Gretaitis, o antruolu — cilinis Narbutas.

Grandinis Gretaitis atsidėjęs sekė savo apsaugos ruožą, tik retkarčiais patylomis užduodavo kokį klausimą netoli jo už medžio stovinčiam cilinui Narbutui. Kai kūnas pradėdavo stirti, Gretaitis kiek pajudėdavo, kojas pamaigydavo į žemę, šautuvą perėmęs į kitą ranką, pamiklindavo išalusius nuo tūtos pirštus, ir kūnas vėl kiek atsigaudavo.

Gretaitis nė kiek nesirūstino, nesigrauzė, kad ši šventą vakarą ir pačių Kūčių metu jam tenka būti sargyboje. Atvirkščiai, jis tuo net didžiavosi. Jis, spausdamas šautuvą prie šono, tartum norėjo visai Lietuvai prabilti: „Ramiu laukkite plotką, skaniai srėbkite Kūčių aguoninę, o aš jus nuo pavojaus apsaugosiu!“ Toks jau buvo Gretaičio būdas. Iš pirmų savo karo tarnybos dienų, kai tik atėjo į pulką, tada į Dauguvos pakrantes, visada stengėsi rūpestingai atlikti pareigas, niekam kitam jų nesuversdamas. O prie Molėtų—Giedraičių jis pasižymėjo net narsumu, už ką, kuopos vadui tarpininkaujant, buvo pakeltas į grandinius.

Dauguva? Giedraičiai?... Šmėstelėjo pro Gretaičio sąmonę. Dauguvos įvykiai, tiesa, kiek ankstybesni: jau visi metai. Jie jau kiek ir nublūkę jo atmintyje. Bet Giedraičiai — juk dar šių dienų įvykiai. Ir pro Gretaičio vaizduotę prabėgo visa cilė nesėnų įvykių. Jis prisiminė, kai prieš mėnesį su savo draugais vytenėnais puolė Pilekonių kaimą, prie Giedraičių ežero. Prisiminė kaimyninės dalies narsaus vyr. ltn. Andriūno mirtį prie Bekupės dvaro; vėliau vėl keletą atkaklių atakų ir nemaža vadų, puskarininkų ir kareivių aukų; pagaliau įžengimą į Giedraičius.

Prisimenant šias aukas, Gretaičio nekamavo klausimas: „Už ką? Už ką jie žuvo? Už ką jie ir jis kovojo? Jis tą klausimą rišo taip. — Juk tasai Gelgaidišio „dedica“, 23 dvarų savininkas, dabar išvykęs, greičiausia, į anąją pusę, negali savo dvarų taip lengvai išsižadėti, nors jie, kaip Gretaičio senukai pasakojo, ir yra kadaise sudaryti iš kaimiečių žemių. Kaimai buvę nugriauti, išdeginti, o jų vieton iškilo dvarai. O kiek tokių „dedicų“ buvo viso Lietuvoje, — galvojo Gretaitis. Tat jie dabar, pasikvietę savo bičiulius, ir nori čia įvesti savą tvarką, tas žemes atkariauti ir neduoti jų išdalinti darbo žmonėms, tikriesiems jų savininkams. Trumpai tariant, Gretaitis galvojo, kad jis kovoja už savo krašto tvarką ir savo žemę, kurios sklypą jo bežemis tėvas Gelgaidiškyje jau buvo gavęs.

— Pajudėk, kad nesusaltum — patylomis prakalbino Gretaitį užpakalyje stovįs Narbutas.

— Man nešalta — pasiteisino Gretaitis, ir kiek sujudėjo.

Priešais tūnančiuose Panerių dvaro rūmuose, jau neutralinėje zonoje, sužibo šviesos.

— Tur būt, ten rūmuose dabar uždegta eglutė, vaikai apie ją žaidžia... — galvojo Gretaitis.

Ir vaizduotė jam vėl išaudė daug vaizdų. Prisiminė jis savo vaikystės dienas ir tada Gelgaidišio dvare matytą pasakiškai gražią eglutę, kurią dvaro darbininkų ir miestelio vaikai galėdavo matyti tik pro rūmų langus arba per Tris Karalius, kai visi jie, vaikai, būdavo išaunami iš klumpių ir suleidžiami į rūmus... Koks būdavo džiaugsmas!...

Kai Gretaitis prisiminė ir savo vyresnį brolių, kuris dar prieš karą išvažiavo į Ameriką ir sesutę, išvažiavusią į Argentina, jį apėmė kažkoks jausmas, krūtinėje suspaudė širdį.

— A, kad toji Lietuva būtų anksčiau susikūrusi. Gal nebūt reikėję ir šeimynai po visą pasaulį išsivažinėti. Juk visa tai reikėjo daryti iš skurdo, dėl nedatekliaus. Dvarininkas darbams persitraukdavo svetimųjų, o saviesiems reikėdavo kraustyti į kitus pasaulius, — rūstinosi Gretaitis.

Pro mišką išlindo mėnulis, apšviesdamas Panerio šlaitus ir apsnigtas pušis. Pasidarė kiek šviesėliau ir ties postu. Gretaitis pasitraukė į pušies šešėlį, iš kur jis galėjo būt mažiau pastebimas. Pakilęs dar aukščiau besišypsantis mėnulis apipylė sidabriniais spinduliais ir netoliese nuo Gretaičio bestypančias jaunuoles eglaites. Viena jų, atokiau nuo būrio išaugusi, ypačiai buvo žavi. Jos apsnigtos šakos atrodė kaip kokiomis gėrybėmis apkrautos, ir buvo palinkusios žemėn. Eglaitės viršūnėje žaidė pūkinės snaigės, blizgėdamos įvairiais atspalviais. Ties pačios viršūnės stiebu toli toli dangaus mėlynėje spindėjo žvaigždutė.

— Tai mudviejų, Narbutai, Kalėdų eglutė — pratarė Gretaitis.

Narbutas, matyt, irgi jau į ją buvo nusižiūrėjęs. Jis tik pridėjo:

— Tikrai graži!..

Eglaitėse kažkas sujudėjo: Gretaitis jau buvo pasirengęs tarti: „Stok“. „Leidimas?“, kai iš eglaičių padelkų niegynan išstraksėjo jauniklis zuikutis. Abu sargybiniai nusišypsojo..

Sargybos būste sugirgždėjo durys. Zuikutis nustraksėjo. Postan artinosi sargybos pamaina.

Kitą žiemą Gretaitis su savo dalim praleido Panemunės kareivinėse. Čia buvo vykdomi pratimai, pamokos, naujokų mokymas. Čia labiau sustiprėjo ir Gretaitis karinėse žiniuose. Juk 1919 metais jam nebuvo kada net naujoko apmokymo praeiti: stačiai naujoku nuvažiavo į Dauguvos krantus. Panemunėje Gretaitis pramoko doriau ir rašyti ir laikraštį pamilo. Pirmiau teskaitinėjęs tik pulko laikraštuką, dabar jau graibėsi ir po kitus, didesnius.

Pavasarij Gretaitis su daugeliu senesnių kovos draugų buvo paleidžiamas atsargon. Dvi dienas kareivinėse ėjo draugų atsisveikinimai, atsibučiavimai. Ir vadai, atsisveikindami su savo ištikimais kovotojais, nuoširdžiai dalijosi išpūdžiais. Kuopos vadas, skirdamasis su Gretaičiu, jam tarė:

— Na, Gretaiti, atsimeni, kai atėjai į pulką: nei stovėti, nei pasisukti, nei kalbėti tinkamai nemokėjai? O dabar, matai, į kokius vyrus išėjai?.. Žiūrėk, nepasigadink: bus lengviau gyventi. Be to, dar ir mums gali būti reikalingas.

Tikrai, tie trys karo tarnybos metai ant Gretaičio uždėjo savotišką atspaudą. Jis dabar liko žvalėsniis, ryžtingesniis, savarankiškesniis. Dabar jis ir gyvenimo klausimus kitiškai, apčiuopiamiau gvildeno, sprendė.

„Sudiev, draugai!“, „Sudiev, kareivinės!“ — veržėsi iš atsargininkų krūtinė, žengiant jiems pro papuoštus pulko vartus.

Trys panemunio atsarginiai draugai, ryšulėlius nešini, žengė garlaivių prielaukos link. Beeidami jie išsiaiškino, kad iki garlaiviui išeisiant jie dar turi tris geras valandas.

— Žinot ką, vyrai? Aš dar norėčiau užėti į Karo Muziejų. Nors kartą jau buvome su kuopa, bet dabar sau vieni, laisviau... — pasiūlė Gretaitis.

Sutarta — padaryta. Ir jie pasuko miesto pusėn.

Kūčios kareivinėse

Karo Muziejuje trys draugai zanavykai ilgai žvalgėsi, atidžiai viską žiūrino. Taip jiems čia viskas artima, taip viskas pažįstama. Štai kad ir tos suaižytos patrankos. Kitiems jos tik šalti pabūklai. O jiems jos sukelia daug prisiminimų. Jie viso to juk buvę netolimi liudytojai. Jie dar ilgokai buvo apsistoję ir ties savo pulko skyreliu. Išžiūrėjo, išžvalgė visas fotografijas, aptarė gyvuosius ir žuvusius savo ginklo draugus. Gretaitis rado ir save vienoje pulko grupėje.

Išėjus iš muziejaus ir einant per sodelį, Gretaitis dar kartą sustojo ties paminklu ir išžiūrėjęs į jo užrašą: „Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės“ — susimąstė.

Gal kitiems šis užrašas ir nedaug ką sakantis. Juk daug kam tie žuvusieji ir liks nežinomais. Bet jam, Gretaičiui? Jam, nors ir ne visi iš pusantro tūkstančio, tai vis dėlto nemaža jų dalis yra žinomi, girdėti, išgyventi, kurie dabar ilsisi Umėrgės, Širvintų, Giedraičių ir kit. kapinėse.

Tėviškėje Gretaitis rado daug ką pakitėjusio. Dvare nebuvo šiurkštaus „dedicos“, nebuvo ir senos dvaro dvasios. Neužmatomuose dvaro laukuose, kur kitąsyk pašalaitis nė kojos negalėjo įžengti, dabar kilo naujos sodybos; kūrėsi nauji Lietuvos gyventojai. O dvaro rūmuose, kur kitąsyk mažas Gretaičiukas tik sykį per metus, per eglutę buvo įleidžiamas, dabar buvo apgyvendinti Lietuvos našlaičiai.

Kiek pasiviešėjęs, kiek atsikvėpęs, Gretaitis susirūpino ir savo likimu. Susitvarkė jis, susidėstė savo iš pulko gautus dokumentus ir nuvažiavo į šakius pas žemės tvarkytoją. Dienos bėgo, reikalai tvarkėsi.

Ir netrukus Gelgaudiškio laukuose išdygo dar viena nauja sodyba. Tiesa, sunkiu darbu ir praktikuojant laistoma, bet nemažų vilčių ir Gretaičio šeimai ir kraštui teikianti.

Kaip Gretaitis buvo anksčiau rūpestingas kareivis, taip jis dabar liko stropus ūkininkas, — atkovotosios tėvų žemės purentojas. O už savo pagal išgales ir sugebėjimus visuomeniniame darbe trūšą ir už savo nuoširdų, tiesų ir neviltingą žodį, Gretaitis savo kaimynuose ir apylinkėje pradėjo išgyyti neblogą vardą.

Vešliuose Gelgaudiškio laukuose kūrėsi ir stiprėjo naujas gyventojas, išsitarnavęs Lietuvos sūnus.

Netrukus iš kairiojo sparno 7. PP daliniai telefonu pranešė, kad lenkai juos puola, tačiau nieko baisaus nėra ir jaučia, kad prieš puolimą atrems. Ši žinia parėkė mūsų ūpą. Taip ir norisi, nelaukus prieš pasirodymo, šokti iš apkasų ir bėgti pirmyn be atodairos. Jei nebūtų vadovybės, gal taip ir išdrįstume padaryti. Tačiau vadų įsakymas būti vietoje ir kiekvieną sekundę pasirengus vykdyti tolesnius įsakymus, mus sulaukė. Jau, pagaliau, ir pietūs, o priešais nieko nematyti. Mūsų žvalgyba, kuri buvo išsiųsta iš pat ryto, dar negrįžo. Kažkoks nerimas pradėjo imti. Atrodė, kad gal pakliuvo į nelaisvę. Po kelis bėgame iš apkasų į miškelio kraštą pietų. Ten buvo lauko virtuvė.

Dar mums bepietaujant, bataliono vadas per žiūronus pastebėjo priešų judėjimą ir įsakė kuo greičiausiai baigti pietus valgyti. Minutė, ir visi vėl savo vietose. Tuoj pat sugrįžo ir mūsų žvalgyba, kuri tik stebuklingu būdu pasiekė savuosius. Jau matom ir be žiūronų vieną kitą priešų raitininką, kurie sykis nuo sykio pasitaikiusių prošvaistą visu smarkumu prajauja. Lenkai netrukus savo įprastu metodu paleidžia vieną kitą sviedinį ir graibyte graibo po plačius laukus, ar neužtiks mūsiškių. Priešas, matyt, šį kartą jokios nuovokos neturėjo, kurioje vietoje mes pasiruošę jį sutikti. Todėl savo sviedinius svaidė labai plačiai. Jei vienas sviedinys krito toli už mūsų, tai jau antras žymiai neprilekia. Arba, jei vienas krito kairėje, tai kitas būtinai atvirksčiai. Šiaip pašaudę valandėlę, nutilo ir vėl visai drąsiai ėmė žygiuoti pirmyn, manydami, kad esame nusidanginę kažkur toliau. Jau vis aiškiau matom, kai iš-tisom apyretėm grandinėm iš lėto traukia jie pirmyn. Tie sugula, o iš užnugario pakilę traukia jau kiti, ir taip sau ramiausi slenka jie į mus.

Šitokią sceną matydami, mes jau nerimstame ir nuolat žiūrime į vadą, kaip orkestrantai į savo dirigentą koncerto metu. Sekame ne priešų, bet vado judesius ir virpančiom rankom kas sekundė laukiame įsakymo. Ant patogaus kalnelio mūsų kulkosvaidininkai nusitėpė dar vieną kulkosvaidį ir pasislėpė už vieno mažo krūmelio, matyt, ir tie nerimsta. Jie nuolat kruta, nuolat paliai kulkosvaidį šliaužioja ir laukia, kada galės paleisti jį į darbą. Lenkai vis žygiuoja pirmyn tuo pačiu tempu ir tvarka. Staiga apsisusto ir jau pirmyn nė iš vietos.

— Pasilikis ten nakvoči, — galvojam.

— Tada blogai, nes įtemptais nervais ir be darbo tektų dantim kalenti visą naktį. Vadas jau iš apkasų galvos nerodo ir mano, kad lenkai ar tik nepajuto čia mus esant. Bet netrukus įsitikinome, kad lenkai apsisusto kitais sumetimais, nes aiškiai matom, kai kelių kareivių pasiūsta žvalgyba bailiai žygiuoja į mus. Dabar kilo mintis būtinai juos sučiupti be triukšmo. Tegul pasiūs antrą. Žvalgyba slenka slėniais. Kartais dingsta iš akių. Kai kada atrodo, kad tik ką buvę, o dabar nėra, lyg žemė juos būtų prarijusi. Staiga ir vėl pasirodo. Tai susiburia krūvon, tai vėl išsiskiria. Pagaliau, pasidalijo į dvi dalis ir viena pasidavė kiek į kairę, o kita žvalgybos dalis, rodos, traukia stačiai į mus. Jei nepakeis savo krypties, tai netrukus įlips į mūsų apkasus. Jau visai netoli. Jau, rodos, tik iššokus iš apkasų pasiimtum žvalgus už kaklų ir atsivestum. Bet visi trys žvalgai, matyt, susirado kokį kelelį ar taką. Žąsele vingiuodami, savo kryptį pakeitė ir sparčiau patraukė įžambiai. Tuo būdu, tur būt, pri-siartinio prie mūsų linijos daug dešiniau, nes netrukus dešiniajame sparne pasigirdo trumpas susišaudymas,

kuris daugiau nebeprisikartojė. Pagaliau ir vėl baigiasi diena. Artinasi vėl nuobodis ir šalta rudens naktis. Mūsiškiai pradėjo nerimauti. Tačiau b-nos vadas ragino turėti kantrybės ir laukti bent iki kito ryto. Gal lenkai pradės pulti, o tuomet lengviau galėsime juos palaužti.

Netrukus sutemė. Mūsų slapukai nušliaužė į priešą. Apie padėtį nuolat informuojamės telefonu su fronto dešiniuoju ir kairiuoju sparnu. Įsitikinę, kad lenkai nakčia puolimo nedarys, kai kurie mūsų kariai prisinešė į apkasus šieno ir gardžiai snaudė zuikio miegu. Dar nepradėjus švisti, slapukai grįžo ir pranešė, kad lenkai knibžda ir ruošiasi. Tuoju visų snaudulys dingo. Atrodė, kad esame puikiai išsimiegoję ir pavalgę. Savo baterijai ir šoniniams sparnams apie įtartinę priešų judėjimą taip pat tuoj pranešėme.

Pradėjo brėkšti. Nespėjus dar gerai prašvisti, lenkai visą savo lauko artileriją paleido į darbą. Visi žinojom, kad tai yra jų puolimo pirmieji reiškiniai. Švilpė sviediniai vienas paskui kitą ir taškė mūsų palinijį. Mūsų artilerija, nieko nelaukdam, taip pat prabilo. Kiek pašaudę lenkai nustojo. Savo baterijai pranešėme ties kuria vieta yra priešų pėstininkai. Per telefoną girdime, kai mūsų baterijos vadas artilerininkams nurodinėja kokius reikia nustatyti pabūklų taikinius. Darosi net smagu, kai laukiame prabylant mūsų pabūklų, kurie netrukus tiksliai pradės sėti sviedinius pirmose priešų linijose. Vikriai kiekvienas peržiūrėjome ir skirstome savo raudonuosius ir geltonuosius šovinius. Narsesnieji mūsų kariai raudonųjų šovinių neniekina. Dar tyčia prašo pasikeisti už papirosinius priedus. Įvyko tikras mainų „turgus“. Bematant kai kurie turėjo beveik visus raudonus šovinius, bet už tai prisikimšo pilnus kišenių tabako bei papirosų. O tabakas buvo neprastas — amerikoniškas skardinėse gražiose dėžutėse su užrašu „Princ“.

Mūsų baterija telefonu klausia vadą ar jau gali paleisti artilerijos ugnį. Vadas prašo minutę lūktelti. Priešo galvos kysčioja iš apkasų. Kai kuris jų, iššokęs iš apkasų, pabėga į vieną ar į kitą pusę ir vėl dingsta žemėje. Staiga lenkai paleidžia šautuvus bei kulkosvaidžius ir kulky lietus švilpia per mūsų galvas. Mūsų 8 kuopa, būdama kiek dešiniau, tuoj atsako priešui tuo pačiu, o mes dar tylime. Žiūrime, jau lenkai kykla ir bėga pirmyn, bet labai trumpai pabėgę, sukrinta ant žemės. Tuoju vadas sušunka per telefoną baterijai ir ta pačia akimirka baterijos vadas griežtu balsu įsako: ugnis!.. Pragariškai sugurgė oras viršum mūsų galvų. Taip pat ugnis pasipylė ir iš mūsų apkasų. Užvirė pragariškas triukšmas. Mūsų kulkosvaidžiai puikiai kalena, jokios kliūties, jokios pertraukos daryti nė nemanoma. Kol kas neužspringsta su raudonaisiais ir mūsų šautuvai.

Mūsų artilerija gražiai taško priešų pačias pirmąsias linijas. Lenkų vora, kuri iškilusi iš apkasų pradėjo puolimą, dabar nė nekruta. Tačiau priešų kulky lietus nekiek nemažėja. Priešas nelieka skolingas sviediniais. Puikiai atskiriame priešų ir mūsų sviedinių lėkimo garsus. Mūsų baterijos sviediniai, lėkdami per mūsų apkasus, dusliai gurgena orą; tuo tarpu priešų sviediniai aiškiai dejuoja, o krisdami šniokščia. Aiškiai matom, kad priešas užsispyręs žūt būt mus iškelti iš apkasų ir nustumti atgal, nes nepaisydami mūsų pragariškos ugnies, jie ne tik atgal nesitraukia, bet vis tiek šliaužia pirmyn, kaip apakę. Šitai puikiai mūsų

ginklams veikiant, nė kiek nenusimename, bet, atvirkiš-
čiai, entuziazmas pašėliškai didėja ir jaučiame, kad²⁵
priešas vis tiek turi suklypti, nors ir prislinktų visai
prie mūsų. Vieną baimę turime, kad tik negautume
įsakymo trauktis. Sparčiai mus ramina ir pergalę pra-
našauja nuostabiai gerai veikdami mūsų kulkosvai-
džiai bei artilerija. Atrodo, kad ir paties pragaro šė-
tono galybe dabar mums turi virsti niekais. Kutena
mūsų nervus ir trokštame suklypdyti priešo pirmuti-
niusius. Puikiai atskiriame, kurie priešai krinta, kad
daugiau jau nepakiltų, ir kurie krinta tik todėl, kad
pakilę vėl galėtų eiti pirmyn ar atgal.

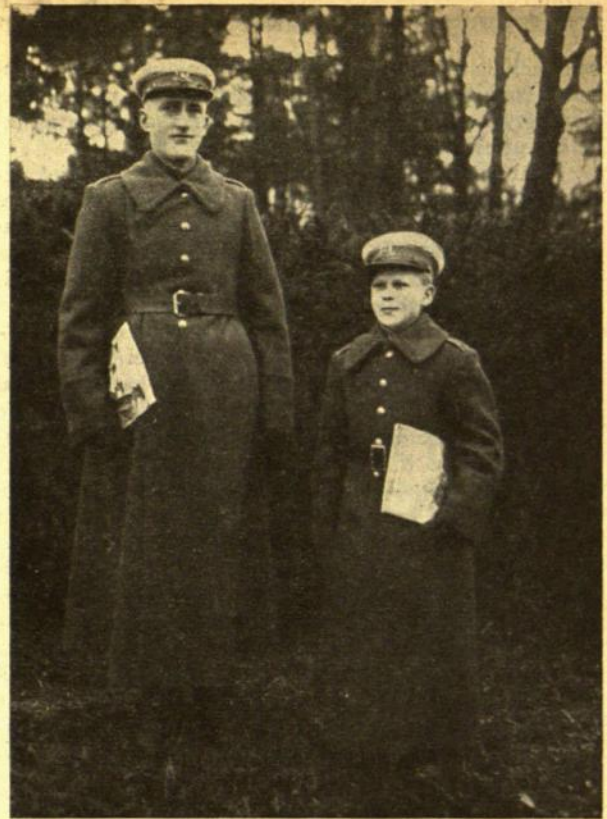
Jau jaučiame, kad priešo skverbimasis silpnėja.
Atrodo, kad netrukus lenkų iniciatyva bus visai palauž-
ta, tačiau kartu ir mus nerimas pradeda imti, nes kai
kurie mūsų šautuvai jau pradeda springti ir kenčiam
baimę, kad nepagesių. Vienas kitas raudonąją šovinio
tutelę jau krapšto grūstuvu. Vienas tik grandinis Ju-
zėnas šalčiau su raudonaisiais tvarkosi, bet jam ir kliū-
čių buvo mažiau. Mat, jis į savo žieminę kepurę buvo
susipylęs visus raudonusius šovinius, išteptus vaza-
linu, todėl jam beveik nė vienas nepriekpdavo šovinio
lizde. Kiti, matyt, vazalino neturėjo ar nesugalvojo
tai padaryti. Kuris neturėjo šalia savęs vandens, tai
pasitaikiusį raudonąjį bent apspiaudavo. Pagaliau,
matyt, pritrūko ir seilių, nes kuo toliau, tuo mūsų šau-
tuvų ugnis silpnėjo. Vieni tik kulkosvaidžiai neketino
nutilti. Visa laimė, kad šios kliūtys mums didėja tada,
kada jau priešojėgės buvo palaužtos.

Nors lenkai dar nesitraukė atgal, bet jau ir pir-
myn nesiskverbė, o tik iš savo vietų dar pusėtinais pliškino
į mus. Mūsų artilerija savo tempo nemažino. Priešojė
pabūkklai ėmė šaudyti jau rečiau ir vis sviedini-
nius leido toli už mūs. Matyt, norėjo surasti mūsų ba-
teriją ir ją nutildyti. Nors ir turime sunkumų su rau-
donaisiais šoviniais, tačiau, kol priešas neatsigavęs,
norime ataką perimti mes ir lenkus galutinai sunaikinti.
Mūsų vadai taip pat buvo tokio nusistatymo, ta-
čiau pasiekė mus liūdna žinia, kad dešinįjį mūsų spar-
ną priešui pavyko pralaužti. Kad nebūtume apsupti,
turime trauktis net apie 1½ kilometro — iki Strėvos
pamiškės.

Nusiminę ir skaudančiom širdim pamaži tvarkin-
gai paliekame savo patogius apkasus. Du mūsų kul-
kosvaidžiai įnirtę vis kala be kliūčių, nors jau gavo
įsakymą trauktis. Bataliono vadas nepyksta, kad kul-
kosvaidininkai vis dar tulžį lieja, tik švelniai antrą kar-
tą įsako trauktis. Grandinis Juzėnas, susigrauzęs ir
lūpą kramtydamas, savo jau tuščią kepurę suka ant
piršto ir eina išilgai apkasų į slėnesnę vietą. Taip
priešui nepastebint, gražiai atsitraukėm iki sakytos
pamiškės.

Skubiai griebiamės tvarkytis. Netrukus valan-
dos — jau buvome visai pasiruošę vėl sutikti priešą.
Nors jau buvo pietūs, bet valgis niekam nė į mintį ne-
lindo. Netrukus gavome visa dėžę vazalino, kuriuo
galėjome savo raudonusius šovinius išsitepti, kaip gr.
Juzėnas. Papildomai šovinių gavome jau beveik visus
geltonus. Todėl nušvito mūsų akys ir dvigubai pakilo
vilts. Ne tik vadai, bet ir kiekvienas eilinis nebegal-
vojo trauktis. Jeigu lenkai greit nepuls, pulsime
mes, — pasigirdo karių balsai.

Kad lenkai puls, visi žinojom. Tik nežinojome ka-
da. Todėl kol kas pasrėbėme atvežtų pietų ir kas tu-
rėjom — užsirūkėm. Juzėnas bei kiti, kurie jau turėjo
pilnus kišenių tabako, pajuočkami bailesniusius, dalį
paimtų „priedų“ atidavinėjo atgal. Bejuokaujant pa-

Didžiausias ir mažiausias ulonas, pirmieji išsirašę „Kari“
1939 m. Psk. Dainausko nuotr.

stebėjome, kad lenkai vėl artinasi. Sukrutom visi ir
stvrėmės ginklų. Baterija vėl teiraujasi kokioj pa-
dėty priešas. Mūsų vadui beaiškinant priešojė fronto
padėtį, staiga praplumpa mūsų dešinėje šaudymas.
Kiek susinerviname, nežinome ir nenusivokiame keno
ginklai trata. Greitai teiraujamės telefonu dešinien,
bet ryšio nėra. Rekus su Duoba pagiriu dūmė į dešinį-
jį sparną išaiškinti ryšio nutrūkimo priežastį. Tuo
kartu slėnin pilna zovada žvalgas atneša žinią, kad
mūsų 8 kuopa puola, o priešas traukiasi. Paaškejo,
kad mes per toli atsitraukėm ir lenkai, lipdami mums
ant kulnų, dideliu kyliu pasidavę pirmyn. Nors žino-
jom, kad netrukus priešas turės nešdintis, bet kad jam
ne taip pigiai atsieitų, tuoj puolėme jį. Dar lenkai
nesirengia trauktis, bet mūsų šoviniai jau kyla iš apkasų
ir didžiausiu pasitikėjimu puola pirmyn. Lenkai visu
įnirtimu paleido ugnį ir mūsų šoviniai gali tik žeme
šliaužti.

Mūsų antroji haubicų baterija parodė ką galėjo.
Atsirado dar vienas kulkosvaidis, kurio iki šiol netu-
rėjom. Jau trys kulkosvaidžiai ir visi dirba nuostabiai
gerai — be kliūčių. Lenkai atgal nė pėdos. Mes, nors
iš lėto, bet slenkam pirmyn. Ūpas mūsų toks, kokio
negalima aprašyti. Visi įsitikinę, kad dar minute kita
ir pakrikęs priešas turės nešdintis, nes jau jaučiame,
kad mūsų dešinysis sparnas sėkmingai priešą stumia.
Gal lenkai ir bėgtų, bet nedrįsta, nes šiuo momentu
perdaug būtų nuostolių, todėl, matyt, laukia ir laikosi
iki paskutiniuosius. Valandėlę abi pusės nurimo. At-
rodė, nutilo tik todėl, kad netrukus pakiltų dar didesnė
audra. Mes troškome tik vieno, kad mūsų baterija

bent keliais sviediniais pataikytų į pačius priešų apkašus, nes šautuvų bei kulkosvaidžių ugnimi neįmanoma iškrapštyti. Tik sviediniai arba durtuvai šį kartą tegalėjo priešą iškelti iš apkašų.

Dar minutė ir reikės mautis durtuvus, — kiekvienam ši mintis perbėgo per galvą. Nors sviediniai krinta vis aplinkui, tačiau į pačius apkašus nė vieno. Vadas sušuko pasiruost atakai. Subarškėjo visų durtuvai. Jau laukiame įsakymo ir reikės šokti pirmyn. Bet staiga įtempimas atslūgsta, kai mūsų baterijos sviedinys tėsškė tiesiai į priešų apkašus.

Vadas šliaužia prie telefono. Nutvėręs triūbelę, iš džiaugsmo drebančių balsu sušunka baterijai, kad labai gerai pataikė šie paskutiniai sviediniai, kurie mus išgelbės nuo durtynių. Po šių vado žodžių iš naujo sugurgė oras ir beveik visi sviediniai krito ant paties priešų galvų. — Puiku, — suriko vadas. Esame išgelbėti. Mūsų kulkosvaidžiai nutilo ir laukia, kada iššoks iš apkašų priešas. Štai, žiūrime, kad dalis jų iššoko ir pabėgėję sukrito. Netrukus kiti. Kulkosvaidžiai iš naujo užvirė. Visi mūsiškiai tratina šautuvais. — Pirmyn! — pasigirsta nežinia keno balsas. — Pirmyn! — nuaidėjo kitų. Ir pakilę mūsiškiai pabėga gerokai pirmyn. Lenkai, kai skruzdėlės, verčiasi iš apkašų ir nešdinasi, tačiau pabėgėję, vėl sukrinta ir paleidžia aršią ugnį. Mūsų Juzėnas jau klupščias šaudė. Lenkai susigriebė tvarkingiau trauktis, nes mūsų baterija dabar grūmėsi su priešų artilerija.

Per šias kautynes užėmė du kaimu. Juose susiradome dar 7 belaisvius. Iš jų vienas buvo sunkiai ir kitas lengviau sužeisti. Laukuose buvo nemaža žuvusių priešų karių. Jų tarpe vienas karininkas, kurio šiurpus vaizdas dar šiandien man neišnyko iš akių. Užėjus nakčiai, kautynės nurimo, jautėmės tikri padėties šeimininkai ir todėl snaudėm nevisai zuikio miegu.

Ryto metą aš su vienu kariu žydu išėjom į lauką pasižiūrėti, kaip po tokių kautynių atrodė priešų palikti kalneliai ir slėniai. Abu su draugu kaip tik ilgiau sustojom prie nukauto lenkų karininko, kuris sustingusia ranka buvo užsidengęs akis. Mums bevaikščiojant šiuose kovos laukuose, staiga pasigirdo vienas šūvis. Dėl vieno šūvio perdaug nesijaudinom, nes priešas galutinai buvo išvaikytas, todėl galėjo šauti tik koks nors užsilikęs drąsuolis. Tačiau po kokios minutės ir antras suaidejo. Žydelis lyg ir krūptelėjo, ir jau abu skubinom iš šių laukų atgal. Bet beeinant pamačiau, kad iš po mano draugo rankovės varva kraujas. Tuoj parodžiau žydeliui, kuris pastebėjęs staiga išbalė, kaip popierius, ir apalpo. Daug vargo turėjau, kol už pažastų paėmęs vargais negalais jį atvedžiau į perrišimo punktą. Pasirodė, kad mano draugą sužeidė pirmasis šūvis, nes vėliau žydelis paaiškino, kad pirmam šūviui pasigirdus, jis pajuto, lyg kas nors jam per ranką pagaliu trenkęs, bet vėliau nieko nejautęs, kol aš parodęs kraują.

Po šių kautynių rytojaus dieną automobiliu atvažiavo fronto pažiūrėti mūsų divizijos vadas, kuris vos nenuvažiavo į lenkų pusę. Mat, po šio mūsų laimėjimo iš Aukštadvario per tą pačią Strėvą Trakų link vieškeliu smarkiai drožė automobilis su divizijos vadu. Mes visi labai išvargę tūnojom apkašuose, kurie kirto šį vieškelį, ir laukėm priešų puolimo. Staiga netikėtai visu smarkumu atūžė automobilis, ir jei du kariai nebūtų suspėję iš apkašų iššokti ir pastoti automobiliui kelią, būtų labai slidžiai praužęs mūsų paskutinę liniją ir tada jau baigta. Sulaikytas divizijos vadas labai susijaudino ir tučiuojau atbulu automobiliu nuriudėjo į pakalnę. Fronte visko pasitaiko. Po šių kautynių kita dalis mus pakeitė ir mes nuėjome pailsėti.

A. V.-vis

LAISVĖS KOVŲ POEZIJA

(Liudo Sakalinio „Širdis ir Plienas“)

Iš šalies kariuomenės darbą, dvasią ir ūpą suprasti ir suvokti nėra visiškai lengva. Kariuomenėj reikia pabūti, su ja pagyventi. Karys ne tik kovų metu, bet ir besiruošdamas neša labai sunkią našta. Kariuomenė ir taikos metu yra darbo ir tvarkos mokykla. Todėl kariuomenėj visada vyrauja jaunystės dvasia. Kiekvienas, kam teko jos eilėse pabūti, kariuomenę lygiai mieliau prisimena, kaip jaunystę. Nuolatinis karių darbas yra sunkus ir įtemptas, sunkesnis už bet kurias kitas pilietines pareigas. Tad ką jau bekalbėti apie tai, kas būna kautynių metu. O juk kariuomenė tam nuolat ruošiasi, nuolat pasirūžusi galimus pavojus atremti. Taip dalykams gretinantis, kariuomenė darosi pati judriausia ir gyviausia tautos dalis. Šalia to sunkaus ir įtempto darbo, kiekvienoj kariuomenėj daug savotiško meno, savotiškos dvasios ir kūrybos. Tatai pastebėti nesunku kiekvienam. Kiekvieną visi šie dalykai tikrai pasigėrėtinauti nuteikia. Argi mums nedaro išpūdzio gražios pražygiuojančios kariuomenės gretos, jų dainos, maršai. Visa tai persunkta darbu, ryžtumu drąsa ir jaunyste, pasirūžusia ginti tai, kas tautai brangiausia — savo žemę, pasirūžusia aukoti tai, kas žmogui brangiausia — gyvybę. Ūpas tarp tautos gyvybės ir paskiro kautynių dalyvio mirties sudaro kariško meno, taigi ir kariškos poezijos esmę.

Lietuvos kariuomenė, kol mūsų atminty dar gyvi kovų dėl laisvės atsiminimai, ypatingu širdingumu visos tautos vertinama. Aiškūs dalykas, šitokia savos kariuomenės linkan nuotaika nepasibaigs su šia karta. Lietuvos kariuomenės žygiai kovoj dėl nepriklausomybės yra perdaug dideli, kad su gyvaisiais atsiminimais galėtų tautos sąmonėj nublukti. Lietuvos laisvės kovų žygiai atžymėti geriausių jos sūnų krauju, aukščiausio laipsnio atsidavimu Tėvynei ir kitais pačiais tauriaisiais lietuviu požymiais. Visa tai, kaip graži herojinė legenda, per gyvą žodį, raštą ir meną eis iš kartos į kartą, kels lietuvių darbams ir žygiams. Išmesk šiandien 1919 ir 1920 metų mūsų karių žygius, lietuvių tautos istorija liks žymiai neturtingesnė; kita vertus, to visko šiandien stačiai nebegalėtume nuo mūsų tautos kelių atskirti. Be kariuomenės žygių, šiandien nė neįsivaizduotume dabartinės Lietuvos. Regis, be ilgų išvedžiojimų kiekvienam aišku, kad Lietuvos kariuomenė verta pačios gražiausios poezijos, pačių širdingiausių mūsų kūrėjų žodžių. Kariškasis motyvas nuo seniausių laikų skamba pačiais gražiaisiais žodžiais ir gaidomis mūsų liaudies dainose. Tos dainos ir šiandien liko gyvos tautos širdy ir sąmonėj, nors teko ilgai ir svetimiams tarnauti. Ar maža mūsų liaudies dainose kalbama apie brolelius,

didin karelin išjojusius, apie seseles, tuos brolelius išlydėjusias ir t.t. Tos rūšies dainos visada mus jaudino savo nuoširdumu ir didžios meilės savo žemei paprastumu; jos iš kartų į kartas persidavė, jos tėvynės gynyimo idėją ir priespaudos metais išlaikė gyvą.

Kariškasis motyvas nesvetimas visoj ir rašytinėj mūsų poezijoj. Pradėkime Maironiu, baikime pačiais jaunaisiais mūsų poetais, dar tik dabar bandančiais savo plunksną, visur šios nuotaikos, t. y. kariškos poezijos, užtiksimė.

Šiam klausimui plačiau aptarti reiktų atskirai kuria proga su skaitytojais pasikalbėti. Šiandien mes norime kiek ilgiau sustoti ties neseniai pasirodžiusia Liudo Sakalinio poezijos knyga „Širdis ir Plienai“.

Poezijos, paprastai, būna visokios, kaip ir dainų: vienos gražesnės, kitos ne taip gražios. Vienos dainos dainuojamos, sakysime, per vestuves, kitos girnas traukiant, laukų darbų dirbant, vadinasi, pagal darbą ir nuotaiką. Liudas Sakalinis, dimisijos kapitonas karo invalidas Žukauskas, pats savo akimis Lietuvos kariuomenės žygius matė, pats su Lietuvos priešais kovėsi, pats kraujo nemažą Lietuvos žemėn nulašino. Mus, skaitytojus, šiandien ir domina tai, kaip tos Lietuvos laisvės kovos dabar atrodo buvusio dalyvio akimis ir širdimis. Autorius knygos prakalboj, be kita ko, sako: „... aš koviausi dėl Lietuvos laisvės 1919 metais, aš pats tarsi atgimiau, pajaunėjau. Aš pajutau, kad mano, kaip karo invalido, pareiga eiti senosios — Gedimino - Algirdo Lietuvos karo invalidų - vaidilų kanklininkų keliu: apdainuoti garbingus kovų draugų žygius ir kurstyti Tėvynės meilės ugnį jaunimo širdyse...“

Aiškėja, kad Liudo Sakalinio poezijai vertinti jau reikia kitokio masto: to reikalauja ir poeto pasiskelbtas tikslas ir pati poezijos rūšis. Liudo Sakalinio poezija, bendrai imant, yra lyg gyvi laisvės kovotojo atsiminimai, išgyvenimai iš anų karžygiškų dienų, tik, žinoma, ne iš eilės surašyti, o paimti bendriausiais bruožais ir atauti Tėvynės meilės bei savo nuotaikos ir širdies gijomis, bendromis kiekvienam tauriam lietuviui. Tokia poezija nėra, sakysime, meno įvairumo, savotiškų poezijos išradimų, privalomų veik kiekvienam tikram kūrėjui, ieškotoja, o bendrų, dažnai kartojamų ir būtinų minčių, reiškėja. Tai ne tiek siekimų, kiek pilietinė poezija. Tik čia visur kyšo, kaip ir turi būti, pirmon galvon karys. Karišku atkaklumu ir aiškumu Liudas Sakalinis viską ir vaizduoja. Kaip kariškoj rikiuotėj, jokių abejonių, jokių pašalinių posūkių būti negali —

*Parako dūmai temdė padange,
Priešų be skaičiaus — jūsų sauja...
Ginklai žvangėjo, juodbėriai žvangė;*

Dim. kpt. L. Žukauskas
— Liudas Sakalinis

*Ledą tirpino karštas jūs kraujas.
Ėjot kaip vienas vyras rinktiniai,
Žengėte žingsnį — žemė drebėjo;
Arklas netiko: žemės krūtinę
Kulkom, granatom arti reikėjo.*

(Savanoriams, 18 psl.)

Iš visa ko matyti, kad Liudas Sakalinis yra kūnu ir siela karys. Iš čia išeina ir jo poezijos specifiškumas. Kari, kovotoją, autorius vaizduoja grynai kariškos dvasios rėmuose. Pats autorius, matyti iš dainų, visiškai su karišku gyvenimu, su karių dvasia suaugęs taip, kad niekuomet su tuo nesiskirs. Visos autoriaus eilėraščių temos apipintos netolimos praecities, kovų dėl laisvės, meto vaizdais ir mintimis. Knygą „Širdis ir Plienai“ pasiskaicius, nesunku išskirti, kur autorius vaizduoja lietuvius karius bendrai, kaip Tėvynės gynėjus, o kur specialiai apdainuoja paskirus mūsų kariuomenės dalinius bei ginklų rūšis. Čia randame ir pirmūnus, ir savanorius, ir dainas apie paskirus mūsų kariuomenės pulkus. Šios rūšies eilėraščiuose autorius iškelia būdingus toms dalims istorinius bruožus bei svarbesniausias buvusių kautynių vietas. Štai, sakysime, kaip autorius kalba apie gediminėnus —

*Ėjo lyg audra mūs pulkas
Pro Anykščius ir Trakus:
Juodo, balto aro dulko,
Draikės plunksnos po laukus...*

O štai jau vėl kiek kitaip atrodo algirdėnų daina, nors ir vienas, ir kitas pulkas vykdė panašius uždavinius. Autorius pažymi, kaip sakėme, kas tam ar kitam pulkui būdinga —

*Alytus, Jeznas! Dauguvos žygiai...
Gynėm net brolių latvių žemes.
Pliekėme priešus visur mes lygiai.
Bermonto gaujas triuškinom mes...*

Iš visa ko tenka spręsti, kad kalbama knyga artimiausia bus kariuomenėj, nes ji ras apdainuotus ir savo dalies žygius. Daugelis tų dainų, pritaikius muziką, norisi tikėti, bus dainuojamos karių žygiuose. Tačiau ir plačiai visuomenei „Širdis ir Plienai“ nebus svetima, nes čia juk apdainuojami labai svarbūs mūsų Tėvynės žygiai. Mokyklų ir šiaip jaunuomenei į eilėraščio rūbą įvilkti laisvės kovotojo atsiminimai, nudažyti bendrais lietuvių ir kariškos dvasios jausmais, greičiau pataikys į širdį, nei sausi čia aprašomų įvykių papasakojimai. Liudui Sakalinui, jei kur ir sušlubuotų eilėraščio padarymo būdas, nebus negalima nepatikėti: jis pats laisvės kovų metu mūsų kariuomenės eilėse išvaikščiojo Lietuvos žemę ir dėl jos neteko sveikatos. Negalėdami ilgiau sustoti ties paskirais įsidėmėtiniais mūsų kariuomenės gyvenimo epizodais, pasitenkinkime baigdami tikrai nuoširdžiais, skirto karo invalidams eilėraščio žodžiais —

*Po audrų, kovos perkūnų
Grįžom džiaugdamies laisve:
Grįžom sužaloti kūnu,
Bet sveika karių dvasia.
Šiandien luošio mes kryželį
Nešam nesiskųsdami:
Stebim laisvą gimtą šalį
Džiaugsmo, meilės kupini.* (22 psl.)

Tai iš tikrųjų vertas didelės pagarbos ir susi-
mąstymo Tėvynės meilės pavyzdys, tikras karo in-
valido testamentas.

Knygoj viso 110 psl. Išleido „Sakalas“.

Ats. ltn. A. Miškinis

ŠULINIAI

(Žiūr. „Kario“ Nr. 50)

Skubiai panašiam šuliniui įrengti statomi šie reikalavimai:

- 1) reikia rasti vandens horizontą negiliau kaip 6—7 m;
- 2) kad nebūtų dirvožemio padermės akmenų ir sukietėjusių klodų;
- 3) vandeningas žemės sluoksnis turi būti purios smėlio grūdelių padermės.

Vamzdžio gramzdinimas į dirvožemį vykdomas dviem būdais kalant ir gręžiant.

Įkalamojo vamzdinio šulinio pastatymas trunka 4—6 val.

Seklių šulinio statyba gręžiant

Šio šulinio statybos pagrinde glūdi du tarpusavy njequo nesurišti būdai: pirmasis — parengimas kiaurymės ir antrasai — šulinio pastatymas, įgranzdinant paruošton kiaurymėn vamzdžius.

Kiaurymė gręžiama gręžiamuoju šaukštu, kuris užsukamas ant graižtuošto šulinio vamzdžio galo. Įrankio sukimą vykdo du darbininkai, kurie savo jėga suka sukamąjį pavalką.

Pačioj gręžimo pradžioj reikia labai atidžiai daboiti, kad vamzdis būtų visiškai statmenoj padėty, nes mažiausias angos nukrypimas paskui save traukia bereikalingą laiko ir jėgos eikvojimą. Dėl tos priežasties šulinio gręžimo darbą pradeda atsargiai, nesikarščiuodami. Kada įrankis nuigrims bent 600—700 mm gilumon, kiaurymės kryptį galima laikyti pakankamai nustatyta, ir tik po to galima gręžimo greičio tempą padidinti. Tolimesni darbai tęsiami kur kas intensyviau, tik po kiekvienų 60—80 cm įsigręžimo grąžtas ištraukiamas, kad išvalius žemes. Atsitikimuose, kada grąžtas atsiduria į kietą padermių sluoksnį ir įrankis per daug jau iš lėto grimsta, kad pagreintų darbą, reikia iš viršaus kuo nors slėgti; čia patogiausia reikia pasodinti žmogų. Be to, sutikus kietąsias padermių kliūtis, gręžiamasis šaukštas pakeičiamas piramidiniu grąžtu, ir darbas tęsiamas kalimu. Tačiau nugalėjus kietąsias padermes, darbai tęsiami tuo pačiu šaukštiniu grąžtu. Pasiekus vandeningąjį sluoksnį, kurs paprastai susideda iš smėlio su priemaiša žvirgždo, išimamų padermių drėgmė palaipsniui didėja, tačiau dar iš karto gręžiamoj plyšio sienelės neapsivelia dėl per menko padermių persisotinimo vandeni. Tačiau toliau ir giliau grimzdant plyšy atsiranda vanduo ir sienelės pašlampa, pabiūra. Neatsižvelgiant į atsiradusį sunkumą, dedama pastangų kuo giliau įsigręžti į vandeningą padermių sluoksnį, kad jį išpūrentų ir tuo palengvintų filtro įgramzdinimą.

Reikia pastebėti, kad gręžiamos šuliniams angos teigiamai tarnauja vietovės išžvalgymo interesams. Todėl iš gręžiamos angos ištrauktos padermės ir jų gulėjimo gilumas nuo žemės paviršiaus turi būti įrašomas į atitinkamą darbų dienyną.

Šulinio įrengimo darbų detalės šios: viršuj filtro užsukamas graižtuoštas (įvijinis) antgalis, vėliau įsukamas pirmasai vamzdis, tačiau prieš įsukimą graiž-

28

tvos kruopščiai ištepama žvinraudė kanapių aliejumi. Kuomet filtras įsirems į išgręžto plyšio dugną, ant geležies virbo (štangos) užmaunama ant vamzdžio sukamąjį pavalką; iš viršaus spaudžiant ir sukant patį įvamzdį su graižtuoštu galu per nustatytą darbo laiką visą filtrą susmeigia į vandeningą sluoksnį.

Pagaliau ant iš žemės atsikišusio vamzdžio galo užsukamas siurblio pastapėlis, prieš tai rūpestingai ištepus jo įgrąžas. Dar prieš pastapėlio įsukimą būtina įsitikinti, ar vožtuvai ir rankovėlės nėra sugedę. Rankovėlės tvarkingas veikimas patikrinamas pridėjus delną prie apatinės pastapėlio dalies ir tuo pat laiku linguojant siurblio rankeną. Jei delną gerai įsiurbia-pritraukia, vadinasi, rankovėlė tvarkoj.

Užsukus pastapėlį, pradeda įsiurbimą vandens, kuris pradžioj pasirodo drumzlinas nuot didelio susimaišymo su mažom molio ir smėlio dalelėm, patekusiom per filtro tinklą. Tačiau tolimesniam įsiurbimui vykstant, vanduo kas kartą skaidrėja, ir smėlio bei molio priemaišos dingsta. Iš to daroma išvada, kad iš prisišliėjusių prie filtro tinklo žemių padermės išsisiurbė ir tuo pačiu smėlio padermė nusiplovė ir sudarė aplink filtrą kitą filtrą iš stambesnių žvirgždo grūdelių, kurie pasilieka lygsvaroj, kad ir kiek ilgai siurblio veikla užsitęstų. Susidarius antrajam žvirgždo filtrui, atsiranda didesnis vandens atplūdimas į šulinio vamzdį; reiškinys aiškinamas gamtos filtro nesulyginti didesniu paviršiumi, nei filtro tinklelio paviršius. Tačiau tenka pastebėti, kad jeigu šulinio vamzdžius kiek truputį pasukinėti, pajudinti, tai iš pastapėlio kiaurymės trykštąs vanduo vėl susidrumzlina. Šitas reiškinys aiškinamas tuo, kad pajudintas vamzdis suardė gamtos filtro smulkių žvirgždo dalelių lygsvarą. Todėl šulinio vamzdžius plyšy reikia sutvirtinti įkalant šalia vamzdžio kylį. Kad padidintume siurblio darbo našumą, po vandens nuskaidrėjimo pastapėlį atsuka ir į šulinio vamzdį įmeta rutulinį vožtuvą, kuris automatiškai sėda ant savo balno-šaišos, padėtos tarp filtro ir pirmojo vamzdžio. Tuo pat laiku apžiūrimas pastapėlis ir apžiūros metu cilindery rastas smėlis pašalinamas, nes smėlis turi dildomąją ypatybę ir labai pagreitina rankovėlės susidėvėjimą. Po šitokios apžiūros šuliny tinka naudojimui.

(Pabaiga)

VI. Mingelevičius

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Talkininkai

Retos ir didelės snaigės blaškosi po kiemą, kaip tik ką atgijusios peteliškės. Žiūrėk, staigiai puola, susimetusios į būrį, rodos, subirės į plačias uosių šakas, vėl pasisuka ratu, metasi aukštyn, išsisklaido po vieną ir tyliai tylulėliai leidžiasi ant tvorų, medžių, iš po sniego kyšančių sudžiūvusių darželio gėlių galvelių. Atsargiai nutupia, lyg nenorėdamos suardyti kitos, anksčiau nusileidusios snaigės tokių pat sidabru žėrinčių sparnelių. Ir dar daugiau nubala miškai, laukai ir keliai.

— Tai retos kūčios, — džiūgiasi snieginom klumpėm trobon išokusi Blinkuvienė.

— Bitelių duos Dievas, kai šiteipos kūčiose sniega, spiečių leis, — patenkinta bobulė. — Tik kad vyrai lig pavasario sugrįžtų. — Ir vėl jos veidas surimtėja, pagalvojus, jog dar kartą jos ilgame gyvenime prie kūčių stalo ne visa šeimyna susės. Abu sūnūs jau nuo ankstyvo rudens išėjo į frontą prieš lenkus. Toli kažkur. Ji nežino kur. Kad ir sako žmonės, jog nedidelis Lietuvos kraštelis, bet jai rodos, kad tas lenkų frontas kažkur pačiame pasaulio krašte. „Kodėl jie čia dvare negalėjo apsisototi, kaip kiti kareiviai“, — ateina į jos galvą mintis. Bet ir vėl: „Gal ten, fronte, tokie stiprūs vyrai, kaip jos sūnūs, reikalingi“, — ima kažkas jai viduj aiškinti. O jos vaikai — oho! Ir ji mato, kaip Jurgis po tėvo mirties kūčių vakarą vis sėda gale stalo: petingas, raudonais veidais, pasitaršusiais plaukais. Paplotėlis jo didelėse rankose atrodo toks mažas, kaip tada, kai ji savo mintyse džiaugdavo siūnų į mokslus išeisiant, kunigu būsiant. Jis paima Dievo pyragą, sulaužo į šešis gabalėlius, kad visai šeimynai išeitų.

— Tai Dievas ir vėl pas mus ateina. — nekalbiai išstardavo jiai dalindamas paplotėlį.

„Kažin kokios jų kūčios šimet bus“, — vėl naujos mintys veržiasi į rūpestingos bobulės galvą.

— Marti, žiūrėk, gal jau reiktų prikelt vaikus, tegu važiuotų kareiviams pyragų, — išsivaduoja ji iš toli skrendančių minčių.

Blinkuvienė primeta skauradą naujų šližikų ir tyliai įslenka seklyčion. Abu vaikai, susimetę į kamuolį, miega. Ji paglosto abiejų galvas, didesnįjį pajudina.

— Sūneliai, kelkitės, jeigu jau norit važiuot, — prakalbina ji švelniai ir meiliai, kaip ir tais vasaros rytais, kada anksti juos keldavo bandos ginti.

Vyresnysis greitai atsisėda, bet, pajutęs šalčio bangą, vėl užsimeta apklotą.

— Kad dar anksti gal?

— Kur anksti. Aš tik buvau pamiršus, kad jus reikia pakelti. Jau ir taip sutems, kol apvažinėsit.

— Tai ką mums, mama, reikės rinkti kareiviams? — klausia mažasis.

— Visa, vaikuti, ką tik duos. Žmonės žino, ką duoti. Kunigas sekmadienį iš sakyklos sakė.

*

Arkliukas bėga negreitai, ir savo trumpomis kojomis taško šviežų sniegą. Lauko keliuku dar niekieno nevažiuota, todėl berniukai turi nuolat sutempti gyvulį, kurs mėtosi čia į vieną, čia į kitą pusę.

— Mes kareiviams pririnksime dovanų, o mūsų tėveliui ar pririnks kas? — iškiša nosį iš aukštos kailinių apikaklės jaunesnysis Andriukas.

— Aišku, pririnks, — jausdamas, kad jo nuomonę vertina broliukas, — patvirtina Vyta. Pas mus kareiviai nebekovoja, jie tik saugo, kad koks nors naujas priešas neįsiveržtų, tai mes renkame dovanų Kalėdoms, o ten, fronte, kareiviai kovoja už savo žmones, už jų turtą ir laisvę. Jie miršta, žūva. Tai kaip gi žmonės nebus dėkingi.

Pro krūmų kampą iškyla dideli medžiai. Per jų viršūnes plaukia raityta dūmų juosta. Čia, matyt, smarkiai Kalėdoms ruošiamasi. Vaikai patenkinti, kad į tą didžiausią jų seniūnijos vienkiemį pirmiausia tenka užsukti — gerą pradžią dovanoms padarys.

Andriukas palieka rogėse, o Vyta nueina į pirknią. Čia randa patį kepimo įkarštį. Sklinda visokiausi kvapai.

— Nu, mat, ir vyras atsirado, — apsidžiaugia moteriškos, kai Vyta, didžiuliais kailiniais apsitulojęs, išrioglina vidun. — Mes jau pačios norėjom kinkytis arklį ir vežti.

— Kur čia neatvažiuosi, kad taip sutarta, — kalba Vyta.

Rokiškio gimnazijos aštuntokai kariuomenės šventės proga suvaininę „Pirmuosius žingsnius“. Priešaky režisierius kpt. Abramikas, karinio rengimo instruktorius

— Ale mes tai pusę vežimo jums pridėsim. Tik, žiūrėkit, kad pašiliečiams mūsų paviržius atitektų, — dėlioja ryšulius tokia raudonskruostė.

— Kad tu su pašiliečiais šokai, tai ir pašiliečiams, o aš ne, aš — varuviams noriu. Ot, varuviams ir gana, — ima nenusileisti kita.

— Gerai, ir pašiliečiams ir varuviams bus, — juokiasi Vytaas.

— Aš neužmiršiu, nebijokit.

— Tik neužmiršk, Vytaut, — primena vėl ta pati raudonskruostė.

Kai rogės išlėkė iš kiemo, ir mažas arkliukas net pasišokėdamas suko jau gerai pratrintan kelin kito vienasėdžio link, iš kiemo juos dar vijosi pašiliečių ir varuvių vardai.

— Neužmiršim, ne, — rėkė nė neatsigręždami.

Taip jie apvažiavo visus užėžerės vienkiemius. Visur jau rado paruoštus ryšulėlius. Visi gyrė berniukus, kad jie nepatingėję, ir vis nurodinėjo, kam atiduoti dovanas, iš kokios parapijos kareiviams; kiti vėl prašė tik tiems, kurie iš toliausia arba kurie tėvų neturi. Vytaas visiems prižadėjo, kad bus atiduota kam reikia, nors nebuvo tikras, kad galės atsiminti visus išvardinimus. O jei jis ir atsimins, tai seniūnas jau tikrai šitiek nebeišvardins, kai jis susakys.

*

Iš paskutinio vienkiemio išsuko jau aptemus. Rogės buvo pilnos prikrautos visokiausių ryšulėlių, iš kurių veržėsi pyrago ir kepsnių kvapas. Nebesutilpdami važiuoti, berniukai ėjo iš paskos rogių, vilkdami didelius kailinius. Jie buvo pavargę ir sušalę, bet jautėsi patenkinti ir linksmi, kad jų vargas Tėvynės gynėjams atneš džiaugsmo ir parodys, kaip žmonės juos labai myli.

Per dieną niaukštėsis dangus nusiblaivė ir savo tamsų veidą nubarstė žvitriai mirksinčiom žvaigždėm. Tik vakaruose, lyg nebesuskubę pasislėpti, pačiame pakrašty sustyro pailgi debesėliai. Prisiglaudę prie eglėlių viršūnių ir nusidažė švelniu švelnutelaičiu rausvumu. Tada didesnieji medžiai atrodė, kaip angelai pakėlę savo lengvuosius sparnus ir pasiruošę sutikti tą tyliąją ir skaidriąją žiemos naktį ateinantį Dangaus Kūdikį.

K. Donis

PADEKA. Gruodžio 12 d. Seredžiaus pradžios mokyklą aplankė birutininkų Seredžiaus skyriaus pirmininkė p. Namajuškienė ir vicepirm. p. Jurksienė, kurios to skyriaus vardu sušelpė beturčius mokinius rašomąja medžiaga ir rankdarbių reikmenimis.

Didžiai gerb. birutininkams ir jų vadovėms už taip nuosirdžią ir reikalingą paramą mokinių tėvų, tėvų komiteto ir mokytojų vardu nuosirdžiai dėkoju.

I l. vyr. mok. Kr. Karaliūnas
Seredžiaus mok. vedėjas

ZVILGSNIS Į KARIŲ GYVENIMĄ. Gruodžio 17 d. Marijampolės Marijonų gimnazijos VIII ir VII klasės, vadovaujant karinio parengimo mokyto. ats. ltn. J. Bazilevičiui, surengė ekskursiją į įvairias kariuomenės dalis Kaune. Nežiūrint 17°C šalčio, pirmiausia atsiduria ten, kur gimsta Lietuvos padangių sakalai. Po to apžiūrėta, susipažinta su priešchemine apsauga, zenitine artilerija ir kita.

Karo Mokyklų ypačiai patiko drausmė, švara, tvarkingumas, graži aplinkuma. (Šiomet mūsų gimnaziją baigusių Karo Mokyklų yra 8). Atsilankyta dar Šančiuose esančiose dalyse, Vytauto Didžiojo karo muziejuje. Išpūdingiausia Lietuvos tragedija ir žuvusiųjų dėl laisvės karių kriptą. Prie kriptos durų — meniškas mūsų gimnazijos mokyto. V. Košubos skulptūros kūrinys — su kardu merdis karžygyss. Dalyvauta vėliavos nuleidime prie Nežinomojo Kareivo kapo ir užbaigai užsukta į Valstybės Teatrą „Otello“ operos pažiūrėti. Šia naudinga ekskursija mokiniai labai patenkinti.

Visą laiką ekskursiją maloniai globojusiam majorui Poželai ekskursininkai lieka dėkingi.

Žibartas II

ŠIAULIŲ BERNIUKŲ GIMNAZIJA. Karinio rengimo kuopos pasižadėjimo iškilmės. Šaltoką gruodžio 8 d. rytą gimnazijos kieme rikiuojasi karinio rengimo kuopa. Rimti mokinių veidai byloja, jog šiandien jie susirinko rimtam žygiui. Pasigirsta komandos, ir kuopos vadas Vyt. Ivanaukas raportuoja kuopos globėjui ats. j. ltn. A. Tomui. Po patikrinimo žengiamie bažnyčion, išklausome Šv. Mišių ir kapeliono kun. Kudirkos mums skirto pamoklo. Po to einame į Sukielių kalnelį pasižadėjimui. Čia pirmiausia prabyla kuopos globėjas ats. j. ltn. Tomas, primindamas mūsų ateities pareigas. Direkt. J. Kartanas palinki šiai pasiryžusių jaunųjų kuopai žengti žuvusių už Lietuvos nepriklausomybę moksleivių pėdomis. Dar kalba inspekt. Grubys ir kuopos narys Pr. Pakalniškis. Pasibaigus kalboms pasigirsta ryžtingi pasižadėjimo žodžiai, ir viskas pabaigiama Tautos Himnu.

Ša.

VILKAVIŠKIS. Vyr. klasėse uoliai einamas karo moklas, ruošiamasi pavasario šaudymams. Ypatinai mėgstame „Kari“; nemažai jo prenumeruojasi mokiniai, pav., Vb klasė 1939 m. gaus 10 egz. Klasėjų mokinių — 28.

J.

ANGLŲ GENEROLO SVEIKINIMAS MŪSŲ SKAUTAMS. Kasmet Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių proga Lietuvos skautės ir skautai bei jų vadai iš daugelio užsienio skautų organizacijų ir paskirų skautų gauna sveikinimų. Taip pat daug užsieniečių skautų, kurie lankėsi Lietuvoje, Kalėdoms siunčia dovanėlių ir padėkos laišku už malonius prisiminimus, patirtus tautinėje stovykloje. Šiomet tokį sveikinimą Lietuvos skautų s-gai atsiuntė Anglijos skautų vadas — gen. Burtas.

NAUJAS KAUNO SKAUCIŲ TUNTAS. Iki šiol Kaune buvo trys skaucių tuntas, bet, padaugėjus smulkių vietnų, įkurtas dar vienas — Saulės tuntas. Tuntininkės pareigas einą pasktn. K. Akelaitienė.

NAUJOS MOKYKLOS BUS TIK MŪRINĖS. Apskričių valdybos yra nusistačiusios naujus mokyklos trobesius statyti tiktai mūrinius, nes mediniai, nors ir pigesni, reikalauja brangių remontų.

MIELAS „KARY“

Dar mokyklos suole būdamas aš tave pažinau. Ir nuo to laiko tu man pasidarei mielas ir artimas. Kokia ilga būdavo penktadienio diena, nekantriai laukdavau paskutinės pamokos. nes po pamokų mokytoja į klasę atnešdavo laikraščius, o jų tarpe ir „Kari“. Skubiai griebdavau jį į rankas ir nė vieno puslapio nelikdavo neperskaityto. Ypačiai man patinka aprašymai apie narsiuosius Vyčio Kryžiaus kavaliereus.

Štai aš jau ir Tėvynės gynėjų eilėse ir tu, „Kary“ dabar man geriausias draugas. Aš mokysiuos, kaip reikia ginklą vartoti, kad reikiant galėčiau ginti Tėvynę nuo priešų. O tu, „Kary“, lankysi mane kas savaitę, duodamas man gražių pasiskaitymų ir naudingų pamokymų. Taip pat lankysi mano namiškis, nunešdamas jiems žinių iš mūsų karių gyvenimo. Ten tu būsi laukiamas svečias.

J. K. Ramonas

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

3 DRAGŪNŲ G. V. PULKAS. Gruodžio 17 d. pulko sąlėje buvo surengtas Dr. V. Kudirkos 80 m. gimimo sukakties minėjimas. Minėjimas pradėtas Tautos himnu. Po himno buvo pora paskaitų tema: Dr. V. Kudirka ir Dr. V. Kudirkos raštų apžvalga. Po paskaitų buvo jo raštų skaitymas bei deklamavimas. Vėliau sekė meninė dalis. Charakteringa tai, kad meninę dalį atliko tikra žodžio prasme visi pulko gyventojų atstovai, būtent: iš karininkų, pulko karių šeimos moterų, puskarininkių, kareivių, j. kareivių ir mažiausių pulko gyventojų — karių šeimos vaikų tarpo. Taip pat vienas svečias irgi palinksmo karius savo dainomis. Pulko vadas savo kalboje pabrėžė, kad tikimasi, jog ir daugiau pulko kariams bus suruošta tokių kultūrinių pramogų, matant jomis patenkintus visus pulko karius. Gražus ir sveikintinas reiškinys, atlikimas meninių programų savo jėgomis, nes tuomi sudaroma galimybė pasireikšti pulko talentams meno srityje, o pas dragūnus jų netrūksta, ypačiai šis krinta į akis mačius pasukutinį minėjimą.

Psk. Mažionis

2 ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKAS. 2 eskadrono kareiviai iš savo kuklių algų paaukojo karo laivyno fondui 107,20 lt.

Psk. J. Krutulis

4 P. L. K. MINDAUGO PULKAS. Gruodžio 17 d. buvo mokomosios kuopos išleistuvės. Išleistuvės prasidėjo pamaldomis, kurias laikė ir pamokslą pasakė kapelm. kun. Vaišnora. Į išleistuves atvyko pulko vadas gen. št. plk. Žadeika ir pulko karininkai. Mokomosios k. auklėtiniai-eiliniai pakelti į grandinio laipsnį. Pažymiu „labai gerai“ baigė 3, „gerai“ — 10 ir visi kiti patenkinamai. Išleistuvių proga pulko vadas pasakė trumpą atsisveikinimo kalbą. Geriausiai baigusiems mokomosios kuopos kursą gr. Starkui Feliksui įteiktas sidabrinis laikrodis su sidabrine grandinėle ir gr. Jasiūnui Povilui nikelinis laikrodis su nikeline grandinėle. Vėliau buvo bendri pietūs, kurių metu pulko vadas vėl pasakė kalbą. Be to, kalbėjo ltn. Aižinas ir mokomiečių vardu gr. F. Starkus. Mokomiečių dainos ir pulko orkestro šauni muzika džiuginančia nuotaika baigė išleistuves.

J. Baras

DRĄSŲ PUSKARININKIS IŠGELBĖJO SKĖSTANTĮ KAREIVĮ. Š. m. liepos 31 d. Karo Veterinarijos Valdybos veterinarijos jaunesnysis puskarininkis Mykolas Survila, būdamas poligone ir besirengdamas Neryje maudytis ties Ruklos dvaru, išgirdo pagelbos šauksmą. Skendo 6 p. pulko kareivis. Tai išgirdęs veterinarijos jaunesnysis puskarininkis Mykolas Survila, visai nepaisydamas sau gresiančio pavojaus, šoko į upę ir pradėjo gelbėti skėstantį, kuris jau buvo pasinėręs ir nebūtų iškilęs.

Už šį drąsų žygi Respublikos Prezidentas š. m. lapkričio 23 dienos aktu Nr. 1571 vet. j. psk. M. Survilą apdovanojo žūstančių gelbėjimo kryžiumi.

Vrš. A. Valančius

2 ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKAS. Šiais metais žymiai energingiau pulko karių tarpe platinamas „Karys“. 3-jo eskadrono kariai patys pirmieji sukruito ir jau beveik visi išsirašė. Prenumeratorių rinkimas tęsiamas toliau. Energingai dirba vrš. Meliūktis, j. psk. Patašius ir kiti. Ypačiai kruopščiai dirba senas prenumeratorių rinkėjas vrš. Načasjus. Prenumeratorių rinkėjai nori padėti „Kariui“, kad jis ir kitais metais būtų toks pat gražus, turiningas, įdomus kaip

ir šiais metais. Prenumeruojasi karininkai, puskarininkiai ir kareiviai.

Psk. St. Gudmonas

KARO LAIVAS „PREZIDENTAS SMETONA“ PRADĖJO ŽIEMOS PLAUKIOJIMUS. Praėjusią savaitę atvyko iš įvairių dalių priskirtieji į karo laivą jauni kareiviai, kurių tarpe taip pat keletas kandidatų į prekybos laivyno jūrininkų mokyklą, t. y. būsimieji mūsų prekybos laivyno šturmanai ir kapitonai.

Savaitės gale laivas buvo išplaukęs porai parų į jūrą — pirmajam žiemos meto pratimui su jaunais jūreiviais.

A. A. PSK. POVILAS MICKŪNAS

Gruodžio 12 d. eidamas tarnybos pareigas tragiškai žuvo P. L. P. Karo Mokyklos likt. psk. Povilas Mickūnas.

A. a. Povilas Mickūnas gimė 1903 m. Kauno aps. Sere-

A. a. psk. Povilas Mickūnas

džiaus miestelyje. Prieš karą buvo baigęs pradžios mokyklą ir Rusijoj lankė gimnaziją.

Tarnaudamas liktiniu baigė 4 kl. suaugusiųjų gimnaziją. Į kariuomenę stojo 1924 m. ir tarnavo 5 p. D. L. K. Kęstučio pulke, atskiroj baterijoj ir 3 artil. pulke, kuriame išlaikė egzaminus nerik. puskarininkio laipsniui įgyti ir buvo pakeltas į puskarininkio laipsnį. Į P. L. P. Karo Mokyklą buvo priimtas 1927 m. Iš pradžių ėjo raštininko pareigas, o nuo 1928 m. ginklininko. Šias pareigas eidamas ir žuvo. Kariuomenėje iš tarnavo apie 16 mt. Buvo

apdovanotas Nepriklausomybės ir D. L. K. Gedimino ordino 3 laipsnio medaliais. Velionis buvo gero ir linksmaus būdo ir todėl visi jį mylėjo ir gerbė. Savo darbe gerai nusimanė ir jį mėgo, todėl viršininkų buvo vertinamas, kaip geras pareiginas. Buvo pavyzdingas karys.

Į amžino poilsio vietą, A. Panemunės R. Katalikų kapines, palydėjo: e. Karo Mokyklos viršininko pareigas gen. št. plk. Jakutis, jo viršininkai, likt. puskarininkiai, civ. tarnautojai, daug kitų dalių puskarininkių, atitinkamas dalinys kariūnų ir kareivių, orkestras ir didelė minia žmonių. Ant Povilo kapo uždėta du vainikai ir daug gėlių. Vainikus uždėjo Karo Mokyklos likt. psk. ir civ. tarn. ramovė ir civ. tarnautojai. Prie kapo jaudinantį pamokslą pasakė kun. Abraitis. Be to, gražią kalbą pasakė ir padėjo už gerą tarnybą krašto apsaugos ministro vardu (buv. Karo Mokyklos v-ko) l. e. Karo Mokyklos v-ko pareigas gen. št. plk. Jakutis. Draugų vardu atsisveikinimo žodį tarė psk. Valaitis.

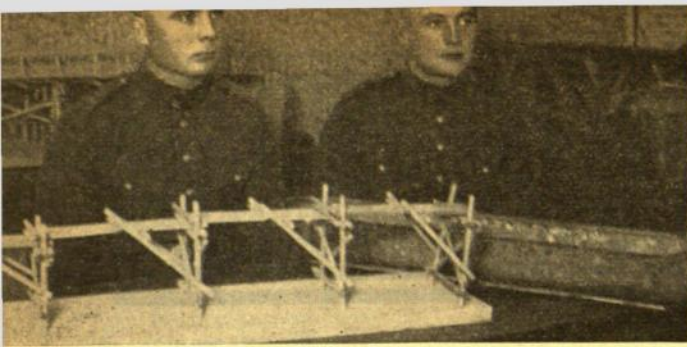
Velionis paliko seną motiną ir du mažamečius sūnus. Velionies žmona mirė prieš porą metų. Aidint sūviamas, supiltas brangiam Povilui šaltas kapas, apšlakstytas artimųjų ir draugų karštomis ašaromis.

J. G.

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ. Gruodžio 11 d. kariams laikė paskaitą aer. Binkis apie mūsų krašto žemės ūkį. Priminė žemės ūkio kultūrą, tobulėjimą ir kaip sparčiai žengia į gražesnę rytojų.

Tenka pažymėti, kad šiemet į mokomąjį būrį įstojo daugumas specialistų. Daugelis jaunų kareivių meta rūkyti ir taupo centus „Kariui“ išsirašyti. Išsirašė jau daug. Taip pat ir 1939 m. išleistu sieniniu kalendoriu labai džiaugiasi. Į mokomąjį būrį priskirta keliolika kariūnų kandidatų kurie pasižymi geru sugyvenimu su ginklo draugais. Atliekamu laiku nesigaili paaiškinti įvairių dalykų iš mokslo srities.

Eil. Bal. Brazdžionis

2 inžinerijos bataliono mok. kuopą geriausiai baigę: eil. Juozas Kriauciūnas — pirmuoju (kairėje) ir eil. Kazys Daunys — antruoju (dešinėje)

1 INŽINERIJOS BATALIONO LIKTINIAI. Jau kelinti metai b-no švietimo karininkai metų gale b-no liktinių tarpe surengia šaudymo rungtynės iš mažojo kalibro šautuvų. Šiemet rungtynėse pirmą vietą laimėjo psk. Makackas, išmušęs iš 108 galimų 97 taškus, 2 — psk. Paulauskas 92 taškus ir 3-čią vrs. Šimkė 91 tašką. Pirmasis apdovanotas kišeniniu laikrodžiu, antrasis — staliniu, trečiasis — kita dovana.

Psk. Zemaitis

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ. Paskiausiai rinktinės karininkai ir likt. puskarininkiai pradėjo daugiau lavintis šaudymo sporto srityje. Nežiūrint didesnių šalčių, visose sporto srityse darbas varomas pilnu tempu.

Artėjant metų galui, šarv. rinkt. puskarininkiai pradėjo rengti „Kario“ komplektus. Įrišti komplektai sudaro labai gražią ir įdomią knygą. 1939 m. rinktinėje „Kario“ prenumerata gerokai padidėjo. Vien tik per „Kario“ platintojus surinkta daugiau kaip 300 prenumeratų. Daugelis išsirašė atskirai.

J. psk. Namajūnas

KLAIDOS ATITAIŠYMAS. „Kario“ Nr. 50 įsibrovė korektūros klaida. Geriausiai baigę eil. J. Monkus ir eil. Br. Naktinis yra ne priešlėktuvinės apsaugos rinktinės mokom. kd., bet šarvuočių rinktinės mok. būrio.

N-nas

3 ARTILERIJOS PULKAS. 1939 m. išsirašiusių „Kari“ 1 baterijos kareivių skaičius žymiai didesnis negu pernai. Daugumas jaunų kareivių išrašė „Kari“ savo namiškiams arba giminėms, tuo padarydami jiems didelį džiaugsmą. Be to, du jauni kareiviai išrašė „Kari“ namiškiams, gyvenantiems Latvijoje.

Platintojas

KARIUOMENĖS RADIOJUSVALANDIS. Gruodžio 18 d. pusvalandyje buvo suvaidintas vaizdelis „Eilinio Barškučio sapnas“. Šiame vaizdelyje buvo parodyta eilinio Barškučio sapnas, kurs prieš užmigiant kalbėjo su eil. Tylučiu kaip gera būti viršininkui ir tol kalbėjo, kol nuėjo iki pulko vado. Eil. Barškutis sapnuoja esąs pulko vado, gulįs minkštuose pataluose, bet vėliau daug ir daug dirba be jokio poilsio. Kuopos budėtojo švilpukas prikelia ir pabudęs suprato, kad kiekvienos pareigos yra sunkios ir reikia dirbti, o ne tik miegoti. Vaidino Valstybės Teatro artistai.

A. Br.

MUZIKOS IR DAINŲ VAKARAS KĖSTUTĖNAMS. Lietuvių Muzikų Draugija lankosi pas Kauno įgulos karius, rengdama koncertus. Gruodžio 17 d. Spaudos ir švietimo

Pirmaisiais baigę 4 art. pulko mokomąją bateriją. Iš kairės į dešinę: 1) eil. Simonavičius, 2) eil. Šufinskas, 3) j. psk. Kallinas ir 4) gr. Datenis

Skyriaus rūpesčiu toks muzikos ir dainų koncertas buvo surengtas 5 p. pulko kariams. Prieš pradėdant meninę dalį, p. Martinonis apibūdino Liet. Muzikų Draugijos tikslą, muzikos vertę ir jos supratimą. Programą atliko: solistas Baltarušaitis — lietuviškos dainos: 1) Gruodžio — „Visur tyla“, 2) Tallat-Kelpša — „Žaliojoj lankelėj“ ir 3) M. Petrausko — „Kam šerei žirgelį“. Solistė Drangeliėnė padainavo: 1) Jakubėno — „Gėlės iš šieno“, 2) Gruodžio „Verkė mergelė“, 3) Šimkaus — „Pamylėjau vakar“ ir 4) Gruodžio — „Agonėlės“. Akompanavo p. B. Dvarionas. Kariai, atsidėkodami už gražias dainas, p. Drangelienei įteikė gėlių puokštę.

Toliau buvo atlikta Mendelsono trio pirmas dalis, kurią atliko: p-lė Strazdaitė — smuiku, p. Saulevičius — čelo, p. B. Dvarionas — rojalia partiją.

Paskutinę vakaro dalį atliko Darbo Rūmų centrinis choras, p. Makičino diriguojamas. Buvo padainuota: 1) Gruodžio — „Žiema“, 2) Šimkaus — „Oi, pasakyk man, sauluželė“, 3) Adomavičiaus — „Keleliu ėjau“, 4) Šimkaus — „Šią naktelę“, 5) Gruodžio — „Aš ne gert atėjau“ ir 6) Armonika.

Pulko vadas gen. št. plk. Čepauskas kęstutėnų vardu prašė atstovą mjr. Poželą perduoti padėką už koncertą Spaudos ir švietimo Skyr. viršininkui plk. Šaraukui ir plk. ltn. Balčiūnui. Už gražiai atliktą koncertą padėjo rengėjams, dalyviams ir choristams, kviesdamas dažniau kęstutėnus atlankyti. Kariai iš savo pusės nepagalėjo svečiams gausių ir karštų katučių.

Psk. T. Znotinas

3 art. pulko kariai, geriausiai baigę mok. bat.: Jonas Svetliauskas — pirmuoju (kairėje) ir Pranas Škėma — antruoju (dešinėje)

9 PĖST. L. K. VYTENIO PULKO DŪDŲ ORKESTRO KONCERTAS VALSTYBĖS RADIOJFONE. Prieš kiek laiko buvo 1-sis karinės muzikos koncertas, kurį atliko 6 pėst. Pilėnų Kunigaikščio Margio pulko dūdų orkestras. Šis koncertas visuomenės laikraščiuose buvo visai gražiai paminėtas ir įvertintas.

Ir štai gruodžio 15 d. buvo antrasis karinio dūdų orkestro koncertas Valstybės Radijofone, kurį atliko 9 pėst. L. K. Vytenio pulko orkestras, viršilos Kudrevcevo diriguojamas. Koncerte buvo pagriežti trys būdingi kūrniai: 1) J. Ignatavičiaus — Popuri iš lietuviškų karinių signalų, 2) Kavatina — Solo baritonas, 3) Linksmasis kalvis (maršas). Solo baritono partiją atliko muzik. mokinys Paulauskas.

Orkestras, visai gerai dirguojant prityrusiam muzikos srity viršilai Kudrevceviui, savo darbą visiškai gerai atliko. Tokių karinės muzikos koncertų pageidaujama dažniau, nes jais propaguojama karinė dvasia.

Psk. A. Burba

8 PĖST. K. K. VAIDOTO PULKO MOKOMOSIOS KUOPOS IŠLEISTUVĖS. Gruodžio 14 d. buvo mokomosios kuopos išleistuvės. Išleistuvėse dalyvavo egzaminų komisija ir I-mo b-no dalinių vadai. Pulko vadui negalint dalyvauti, jį atstovavo egzaminų k-jos pirmininkas plk. ltn. Šečkus. Bataliono vadas, įteikęs pažymėjimus, pasveikino baigusius pulko vado ir savo vardu ir pasakė kalbą.

Prie egzaminų buvo prileisti ir išlaikė juos visi. Pirmuoju baigė eil. Čepankus, antruoju eil. Tautvaišas, kurie apdovanojami laikrodžiais.

Gruodžio 15 d. susirinko nauja mokomosios kuopos laida, kuri išsismokslinimo atžvilgiu atrodė taip: 3,3% yra baigę aukštąjį mokslą, 10% baigę gimnaziją, 9% yra lanke gimnazijos, o likusieji baigę pradžios mokyklą.

Psk. Gulbinskas

2 PĖST. D. L. K. ALGIRODO PULKAS. Šių metų II-os pėstin. divizijos priziniam šaudyme geriausiai sušaudė ir gavo „Geram šauliui“ ženklelius šie pulko kariai: iš šautuvų: — vrs. Asminavičius Petras, vrs. Saldauskas Kazys, psk. Ba-

raunaskas Jonas, psk. Nuominaitis Vincas ir eiliniai: Vasiliauskas Zigmąs, Šatinskas Antanas ir Čirnelis Vincas; iš lengvųjų kulkosvaizdžių: — pulko grandiniai: Škudas Jurgis ir Pastašauskas Jonas. Psk. A. Burba

3 DRAGŪNŲ GELEŽINIO VILKO PULKAS. Šio mėnesio 10 d. paleistas iš pulko į atsargą vet. psk. Justinas Leščinskas. Tai buvo gero būdo, sugyvenamas ir draugiškas liktinių šeimos narys. Išeinančiam į atsargą pagerbti, puskarininkų ramovėje buvo suruošta atsisveikinimo vakarienė ir nupirkta likt. puskarininkų dovana.

Psk. Leščinskas kariuomenėje ištarnavo keturis su puse metų ir per tą trumpą laiką spėjo įgyti senesniųjų tarnautojų simpatijų. Išėjo į atsargą pačiam prašant dėl susidėjusių šeimyninių aplinkybių.

Šio mėnesio 10 d. gastroliavęs Tauragėje p. Byros vedamas meno šiupinys buvo pakviestas pulkan. Meno šiupinio seansas praėjo dideliu pasisekimu, nes, nors ir gana didelė pulko salė, bet buvo kimštė prisikimšusi žmonių.

Čia pulko kariai turėjo progos pasigerėti gražiomis dainomis, muzika ir sveiku jūmoru.

Šių metų įvykusiose šaudymo rungtyneose iš pistoletų, kuriose dalyvavo visos kariuomenės dalys, pirmąsias tris vietas laimėjo 3-čio dragūnų G. V. pulko viršilos: I vietą — Juozas Balčiūnas (120 t.), II vietą — Eduardas Juknevičius (116 t.), ir III vietą — Antanas Naseckas (114 t.). Šie laimėtojai apdovanoti laikrodžiais: pirmas — auksiniu, antras — sidabrinu ir trečias — nikelinu.

Toks didelis liktinių laimėjimas yra nemaža garbė naujam pulkui.

Reikia pastebėti, kad ir kituose šaudymuose 3 dragūnų pulkas stovi pirmųjų eilėse. Psk. Kiseliauskas

4 ART. PULKAS. Gruodžio 3 d. mokomoji baterija išleido naują laidą. Šią laidą pirmuoju baigė eil. Šufinskas Pranas ir antruoju eil. Simonavičius Andrius. Pirmasis apdovanojamas sidabrinu ir antrasis nikelinu laikrodžiu. Be to, visi mokiniai gavo dovanų po iliustruotą karinį leidinį „Lietuvos kariuomenė“, o mok. baterijos viršila Januška Juozas, kaip ištarnavęs mok. baterijos baterininko vietoje 10 metų, gavo jubiliejinį leidinį „Lietuva“. Visos dovanojamos knygos pasirašytos pulko vado ir atžymėtos atitinkamai užrašais. Šitokių dovanų tradicija yra pulke labai įsigalėjusi, nes beveik kiekvienos laidos mokiniai gauna dovanų vertingesnių leidinių. Benas Jablonskis

Kai tik reikalinga stogo dalis bus nuardyta, švirkslininkas nusileidžia į pastogę ir numušdamas liepsną slenka pirmyn.

Dirbant pastogėse reikia atsiminti, kad vanduo gali pagadinti viršutinį, o kartais ir žemesnį namų aukštus. Šiuo atveju kartais vandens padaryti nuostoliai būna didesni negu paties gaisro nuostoliai. Taigi, kai tik liepsna bus numušta, reikia pažinti švirkslio angos skersmenį, o jei tik galima — griebtis tryškynių.

Jei liepsnos nematyt, o pastogė pilna dūmų, tai reikia manyti, kad dega tarplubėje. Tokiais atvejais reikia ieškoti gaisro židinio ties dūmtraukiais, kur gali užsidedti balkiai (sijos).

Suradus degimo vietą, pirmiausia reikia pašalinti užpiltą ant juodlubių šilimos izoliacijos medžiagą (smelį su moliu, šiaudus ar spalius, molį su kapotais šiaudais ar spaliais, medžių piuvenas ar durpes, sumaišytas kartais su gesintomis skystomis kalkėmis ir t. t.). Po to gaisras gesinamas tryškynės ar vandens kibiro pagalba.

Jei pastogėje yra tiek daug dūmų, kad negalima dirbti, tai partatina iš karto praardyti stogo kraigę ties kaminiu ir išleisti dūmus.

(B. d.)

ŠAULIŲ AVIACIJA ĮSIGIJA DAR VIENĄ LĒKTUVĄ.

Šiomis dienomis Šaulių Sąjunga Vokietijoje pirkė naują 100 arklio jėgų motoru lėktuvą. Lėktuvas yra dvivietis ir per valandą normaliai skrenda apie 190 klm. Į vieno kilometro aukštį pakyla per 5,3 min. Sveria 460 klgr., o įkrovus — 750 klgr. Turi visus aklam skridimui įrengimus ir prietaisą išvilkti sklandytuvams. Tokiu būdu jis visiškai tiks mūsų jauniems šaulių aviatoriams ir sklandytuvams mokytis. Lėktuvas nupirktas už šaulių ir visuomenės sudėtas aukas ir kainavo 38.000 lt. Iš Vokietijos lėktuvą perlėkdino Šaulių S-gos aviacijos būrio vadas kpt. Krasnickas ir av. ltn. Lendraitis.

SEREDŽIUS. Seredžiaus šaulių moterų būrio vadė P. Namajušienė iniciatyva moterims buvo suruošta sanitarijos kursai. Kursai vyko naujoje pradžios mokyklos salėje.

Kursams vadovavo gydytojas Stuogys.

Gruodžio 12 d. 19 val. kursų pabaigtuvių proga įgulos karininkų ramovėje buvo arbatėlė. Arbatėlėje dalyvavęs įgulos viršininkas pasakė kalbą. Gyd. Stuogys savo kalboje prašė nepamiršti įgytų žinių ir ragino toliau lavintis šioje srityje. Visos kursantės įsigijo plk. ltn. Kenstavičiaus parašytą vadovėlį „Pirmoji Pagalba“. San. psk. Grigoras

ŠAULIAI — SPAUDOS TALKININKAI PLATINA „KARI“. Slavikų šaulių būrys jau keli metai iš eilės vykdo spaudos talką, per kurią įpareigoti šauliai aplanko kiekvieną apylinkės gyventoją ir pakviečia įsirašyti vieną kitą laikraštį. Ši tautiškos spaudos talka Slavikų apylinkėje davė gražių rezultatų, ir beveik neliko apylinkėje gyventojų, kuris neskaitytų vieną ar kitą laikraštį. Šiais metais Slavikų būrys spaudos talką pradėjo nuo lapkričio 6 d. ir ji bus vykdoma ligi Naujų Metų. Per šią spaudos talką šauliai — spaudos talkininkai, be šaulių organo „Trimito“, dar platina ir „Kari“.

Jon. Ramonas

DAUG ATSARGINIŲ SKAITO „KARI“. Merkinė (Alytaus aps.). Šiame Dzūkijos kampely „Karys“ darosi vis labiau populiariesnis, plačiau žinomas ir skaitomas, o tais „kaltininkais“, bent didžiausiais, reikia laikyti atsargos karių, kurių daugumas ir atsargoje nenori skirtis su savo brangiu ir labai puošniu „Kariu“. Jie apie dabartinį „Kari“ taip sako: kad tai yra puikiausia tonfilma, kuri ir parodo ir pasako kas dedasi karinėje šeimoje, kurios nariais ir jie save laiko, tik senesniais. Dabartinio metu beveik kiekvienas kaimas gauna vieną ar kelis „Kario“ egz. Paskui dar gaunami pr. mokyklų ir šaulių būrių „Kariai“ pasikalba su visu dzūkiškuoju jaunimu. „Kari“ labiausiai mėgsta jaunimas, bet ir senesnio amžiaus dzūkai mielai pavarto „Kario“ puslapius ir pasigroži gražiomis iliustracijomis, kurių „Karyje“ nestinga.

V. Ulčinskas

1 GUSARŲ PULKO UGNIAGESIŲ KOMANDA. 1928 m. gruodžio 15 d. įsakymu pulkui Nr. 361 § 8 buvo paskelbtas sudaromos pulko neatinės ugniagesių komandos sąrašas. Per visą tą laiką pulko ugniagesių komanda yra išmokinusi ir paleidusi į atsargą 485 ugniagesius, kurių dauguma yra įstojusį civ. bei savivaldybių ugniagesių komandų eiles ir ten įvairias pareigas eina. Dalyvavusi daugiau kaip 200 kartų įvairių gaisrų gesinime.

Komandai nuo jos įsikūrimo iki šios dienos vadovauja kpt. Kiesylis. Taip pat nuo jos įsikūrimo iki šiai dienai joje dirba brandmeisteris vrš. Burdulis ir san. vrš. Krasauskas. Šiuo laiku beveik visi pulko liktiniai puskarininkiai yra šios komandos ugniagesiais. A. G-nius

TRUMPA GAISRŲ GESINIMO TAKTIKA

(Tęsinys)

Pastogių gaisrus sunku gesinti, nes dėl smarkios traukos gaisras greit išsiplėčia ir apima visą pastogę. Ugniagesių vadovas turi kuo greičiausiai įvertinti padėtį ir nurodyti vietas švirkslininkams. Ugniagesių komanda turi kuo greičiausiai pasiręsti darbui ir pratiesti žarnų linijas.

Gesindami pastogių gaisrus ugniagesiai turi: 1) neardyti stogo, kol ten nebus pakeltas švirkslis su žarnų linija ir nepradės veikti siurblys; 2) ardyti stogą prieš save, pradedant nuo kraigo (kraiko), kiek toliau arsi degančios vietos; 3) neardyti stogo, jei jis jau pradėję ar gali įgrūsti; 4) turėti užnugaryje laisvą ir nepavojingą kelią, kuriuo galima, reikiant, pasitraukti (pristatytos prie stogo apašios arba pasterblės gaisrinės kopėčios); 5) dirbą ant stogo švirkslininkai ir kivilininkai turi būti aprūpinti ugniagesių diržais su plunksnakabliais, dalis jų turi būti su gelbėjimo virvėmis.

ŠANČIŲ ŠAULIŲ BŪRIO CHORO DEŠIMTMETIS. Gruodžio 18 d. Šančių šaulių būrio choras, minėdamas savo dešimtmetį, Šančiuose A. Vokietaičio vardo pradžios mokyklos salėje surengė koncertą, kuris buvo transliuojamas per radiją. Koncertui dirigavo šio choro dirigentas Ceičys. Koncerto programoje dar dalyvavo: operos solistai J. Jasaitytė ir J. Mažeika, pianistas B. Dvarionas ir radiofono solistai E. Strazdaitė (smuiku) ir M. Saulevičius (cello). Į koncertą buvo atsilankę Šaulių Sąjungos vadovas plk. Saladžius, būrio šauliai ir pilnutėlė salė svečių. Minėjimą pradėjo būrio švietimo vadovas šaulys Eidukas. Jis savo žodyje trumpais bruožais priminė kokią reikšmę lietuviškoji daina turėjo mūsų tautiniam atgijimui ir kokią reikšmę ji turi šiandien. Iš choro veiklos pranešė šio choro steigėjas šaulys Kazūkauskas. Choras gavo daug sveikinimų ir gėlių. Choristai, kurie tebėra chore nuo jo įsisteigimo, buvo apdovanoti asmeninėmis dovanomis. Šiems choristams dovanas įteikė Šaulių Sąjungos vadovas plk. Saladžius.

Į PASAULINĘ OLIMPIADĄ PAKVIESTA 61 VALSTYBĖ. Į pasaulinę olimpiadą yra pakviesta 61 valstybė (visos valstybės, kurios turi savo tautinius olimpinis komitetus, jų tarpe ir Lietuva). Iki šio laiko jau davė sutikimus dalyvauti pasaulinėje olimpiadoje 10 valstybių.

KREPŠINIO TRENERIŲ KURSAI. Krepšinio vadovybė, norėdama pakelti krepšinio žaidimą provincijoje ir supažindinti provincijos krepšinio vadovus su paskutiniu metu padaryta krepšinio pažanga, sausio 2—9 d. rengia Kaune krepšinio trenerių-inspektorių kursus. Kursų klausytojai bus supažindinami teoretiškai ir praktiškai su krepšinio žaidimo taktika ir sistema. Norintieji lankyti šiuos kursus turi įsirašyti Krepšinio Komitete iki gruodžio 28 d. Jei kursuose bus vietos, tai klausytojai bus priimami ir iš Kauno.

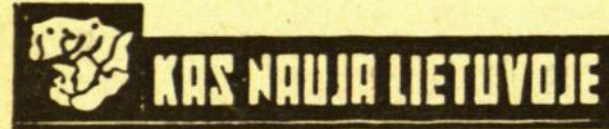
IŠ KAUNO L. KLASĖS KREPŠINIO PIRMENYBIŲ. Gruodžio 13 d. buvo paskutinės vyrų krepšinio pirmenybių pirmojo rato rungtynės tarp C JSO ir Tauru. Šios rungtynės pateikė netikėtą staigmeną, nes Taurus nugalėjo meisterį C JSO 25:23 (14:6). Nors C JSO ir pralaimėjo, bet turėdama geresnį krepšių santykį, liko pirmojo rato nugalėtoja. Antroje vietoje su tiek pat taškų LFLS.

Gruodžio 14 d. buvusiose moterų L klasės krepšinio pirmenybių rungtynėse LFLS veikė LGSF 40:4 (21:4).

LATVIJA — ESTIJA 21:17 (10:9). Gruodžio 18 d. Rygoje buvusiose tarpvalstybinėse krepšinio rungtynėse Latvija — Estija rungtynes laimėjo Latvija 21:17 (10:9).

RACLASKIENĖ MOTERŲ ŠACHMATŲ MEISTERĖ. Gruodžio 15 d. pasibaigė Lietuvos moterų šachmatų pirmenybės. Šio turnyro nugalėtoja tapo Raclauskienė, surinkusi 4½ taško iš 6 galimų. Antrą ir trečią vietas pasidalijo Matukaitė su Blekaityte. Jos surinko po 4 taškus.

NAUJA SPORTO SALĖ. „Kario“ 50 nr. išibrovė klaida. Vietoje 1300, turi būti 13.000.

MIN. ŠKIRPA IŠVYKO Į VOKIETIJĄ. Gruodžio 15 d. min. Škirpa išvyko į naują paskyrimo vietą — Berlyną.

LIETUVIAI KLAIPĖDOS SEIMELYJE TURI 4 ATSTOVUS. Pasibaigus rinkimams ir suskaičius balsus paaiškėjo, kad lietuviai pravedė 4 atstovus, Vokiečiai — 25 atstovus. Nežiūrint didelio vokiečių spaudimo, lietuviai vistiek pravedė daugiau, negu tikėjosi. Iš lietuvių atstovų daugiausia balsų gavo dabartinis gubernatorius Viktoras Gailius, bet jam esant naujose pareigose, iš eilėsėjo sekantis atstovas. Tokiu būdu lietuvių atstovai, pagal gautą balsų skaičių, yra šie: visuomenės sąjungos — dr. Kazys Trukanas ir Martynas Anysas, Laukininkų Centro — Jonas Kybrancas, Klaipėdos Krašto Lietuvių Darbininkų ir Amatininkų susivienijimo — Dr. J. Pajaujis.

DOVANA KARO MUZIEJUI. Grafas J. Tiškevičius iš savo Astravo dvaro Biržų apskrityje padovanojo Karo Mu-

ziejui du špižinius liūtus, kurie, susitarus su architektais, bus atitinkamai pritaikinti prie Karo Muziejaus fasado.

GEN. NAGIUS-NAGEVIČIUS IŠVYKO PAS PIETŲ AFRIKOS LIETUVIUS gruodžio 19 ir išvežė knygų ir kitokių dovanų. Kelionėje išbus apie porą mėnesių.

PREKYBA SU LENKAIMS SIEKS 6.000.000 LITŲ. Ekonominėse derybose su lenkais principu jau susitarta. Mes iš Lenkijos įvešime geležies, cemento, audinių, šilko medvilnės, aukštos kokybės lininių audinių, kokso, anglies, cinko, ž. ūkio mašinų, radijo aparatų ir k. Lenkams parduosime celulozės, senos geležies, odų, bituko plytų, žuvies, dažų, linų, sėmenų ir kt. Iš viso Lenkijoj pirkšime už 6.000.000 lt. ir jie iš mūsų tiek pat. Lenkai per Lietuvą praveš 450.000 kietmetrių miško medžiagos. 75.000 kietmetrių bus apvalių rąstų, kuriuos perdirbs mūsų lentpiūvės.

ŠVENTOSIOS UOSTO STATYMO REIKALAS. Spaudoje vis daugiau balsų keliama, kad reikia ruošti Šventosios uosto statybą. Klaipėdos uostas, susitarus su lenkais, gauna didesnę užnugarį, kuris vargu įstengsias aptarnauti, nes yra techninių ir politinių sunkumų. Klaipėdos uostas jau dabar yra ankštas, o prisidėjus lenkų prekmės, pasidarys dar ankštesnis. Per šventąją būtų galima nukreipti prekių perteklių, kuris netelpa Klaipėdoje.

KVC METINĖ KONFERENCIJA įvyko gruodžio 15 d. Kaune. Nutarta rūpintis gyvosios dvasios sąjūdžiu, sustiprinti švietimo, kultūros ir spaudos sritis, įsteigiant Kat. Akcijos Fondą, organizuoti pavyzdines parapijas, jaunimo romoves, parūpinti sporto aikščių, teatrėlių ir t.t.

PARENGTAS SAVIVALDYBIŲ TARNAUTOJŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO PROJEKTAS. Ligi šiol savivaldybių tarnautojai vis dar neturi valstybinių tarnybų pagrindais organizuotų pensijų įstatymo. Gruodžio 15 d. Ministrų Taryba priėmė vidaus reikalų ministro parengtą tokio įstatymo projektą ir jį persiuntė seimui. Sulie tuo projektu tarnautojams ir savivaldybėms įmokėjimai padidinami 1%, jų taupomųjų fondų pinigai bus perkeitę į pensijų tondą, ir bus tvarkomi kaip valstybinių tarnybų tarnautojų.

Į LIETUVĄ ATVYKUS VILNIEČIŲ CHORAS. Vilniaus lietuvių choras „Varpas“, vadovaujamas gausu kompozitoriaus J. Siniaus, jau pasiruošęs atvažiuoti koncertuoti į Lietuvą.

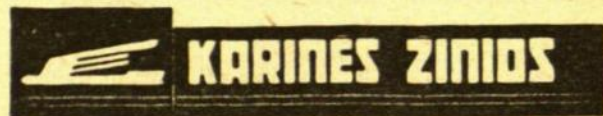
5.500 NAUJŲ TROBESIŲ MIESTUOSE. Šiemet Lietuvos miestuose pastatyta 5.500 naujų trobesių, kurių statybai išleista apie 53.000.000 litų. Statyba būtų buvusi dar gvesnė, bet stigo plytų.

Į ROMĄ IŠVAŽIAVO ISTORIKAS prof. Totoraftis, kurs Vatikano bibliotekoje ir archyvuose rinks medžiagą Sūduvos ir Lietuvos istorijai.

VILNIAUS MIESTO TEATRAS NORI STATYTI LIETUVIŠKŲ VEIKALŲ, ir tuo reikalu teatro direktorius buvo sušaukęs Vilniaus lietuvių spaudos atstovus.

PAMINĖTA GRUODŽIO 17 D. Studentų korp. „Neolithuania“ ir „Filiae Lithuaniae“ bei tautininkų apylinkės tą dieną Kaune suruošė paminėjimą su pranešimais ir meninėmis dalimis. Provincijoj taip pat buvo surengta minėjimų.

KAUNO ZOOLOGIJOS SODUI PADOVANOJO ŽVĖRIŲ. Kauno burmistras Merkys šiomis dienomis lankėsi Varšuvoje. Ta proga Varšuvos savivaldybė iš jų zoologijos sodo Kaunui padovanojo stumbrą, briedį, du laukinius Australijos ūnius ir baltą stirną.

LATVIŲ KARO MOKYKLOS ŠVENTĖ. Gruodžio 1 d. latvių karo mokykla šventė 19 metų sukaktį. Šia proga buvo paradas ir kitos iškilės. Ta proga buvo sukviešti ir ankstyvesni karo mokyklos laidų karininkai, kurie bendrai aplankė nepriklausomybės kovų vietas, kur kariai narsiai kovėsi ir žuvo dėl Tėvynės. Vareliuose prie paminklo žuvusiems kovose kariūnams buvo sudėti vainikai.

GEN. BALODJ SVEIKINO VISA KARIUOMENĖ. Gruodžio 3 d. gen. Balodžiai sukako 20 metų karo tarnybos Latvijos kariuomenėje. Visas generalitetas su kar. št. viršininku gen. Hartmaniu priešaky atsilankę pas karo ministrą gen. Balodį pasveikino jį šių iškilmių proga.

POLITIKOS APZVALGA

„BERLINER BOERSENZEITUNG“ APIE NAUJĄ ETAPĄ LIETUVOS VOKIETIJOS SANTYKIUOSE. Tarp įvairių viena kitai prieštaraujančių vokiečių spaudos nuomonių Klaipėdos klausimu, laikraštis „Berliner Boersenzeitung“ savo samprotavimams deda antraštę „Naujas etapas“. Mūsų Berlyno korespondento nurodymu tą straipsnį reikia laikyti oficialiu vokiečių nusistatymu. Šis laikraštis atsako į prancūzų ir anglų demaršus dėl Klaipėdos statuto. Anot laikraščio, statusas esąs vien tik Lietuvos ir Vokietijos reikalas. Tarp kitko ten rašoma: „Lietuva neturinti praleisti naujos geros progos santykiams su Reichu, abi puses garbingai patenkinančių ir naudingą pagrindą sukurti. Klaipėdos santykiai neturį toliau gadinti abiejų kraštų santykių“. Laikraščio išvada tokia, kad „ir šioje Europos dalyje gali būti tik viena pergalė — taikos pergalė“.

„KURJER POLSKI“ KOMENTARAI DĖL KLAIPĖDOS. Komentuodamas Klaipėdos rinkimus, „Kurjer Polski“ pasmerkia anglų ir prancūzų spaudos laikymąsi. Tų kraštų spauda nuostabiu defetizmu laiko Klaipėdos problemą vokiečių revindikatoriškosios veiklos išjudėjimo tašku ir tęsimu.

Visai pripažindamas Klaipėdos vokiškojo elemento reikšmę ir sunkumus iškilusius tarp Klaipėdos lietuvių ir vokiečių dar prieš trečiojo reicho laikus ir po to dar pasunkėjęs, laikraštis pažymi, kad tuo reikalu užsienių spauda skleidžia kraštutinio nerimo atmosferą. Klaipėdos problema, savaime suprantama, negali būti abejinga tiek Lietuvai, tiek visoms Baltijos valstybėms. Lietuvai langas į pasaulį Klaipėdoje sudaro pirmos svarbos problemą. Tos problemos svarba dar padidėja dėl to fakto, kad Lietuvos ir Lenkijos santykiai yra susinormavę ir kad netrukus rengiamasi sudaryti Lietuvos ir Lenkijos prekybos sutartį. Tas Baltijos uostas yra natūralus išėjimas į jūrą visam Lietuvos užnėvriui.

Esant tokioms aplinkybėms, Klaipėdos problema, negalėtų būti laikoma vien tik tokia, kuri liečia vien tik Lietuvą, Vokietiją ir Klaipėdos statuto signatarus. Ji turi būti laikoma bendra Baltijos problema, liečianti tiesioginiai visą Baltijos sritį, kurioje Lenkija turi pačių gyvybinių ir pačių tiesioginių interesų. Visa tai, kas vyksta Klaipėdoje ar aplink Klaipėdą, Lenkija negali būti abejinga.

PRANCŪZIJOS KARO BIUDŽETAS. Gruodžio 17 d. Prancūzijos atstovų rūmuose buvo priimtas karo laivyno biudžetas, kuris siekia 2.674 milijonus frankų. Ta proga ministras pirmininkas pareiškė, kad tuoj po Naujų Metų atstovų rūmuose bus plačiai svarstomi Prancūzijos krašto apsaugos klausimai. Taip pat bus svarstomi galimūnai valstybės naudai nusavinti kai kurias krašto apsaugai dirbančias dirbtuves ir fabrikus.

ZUVO IR PALAIDOTAS GARSUS SOVIETŲ LAKŪNAS ČKALOVAS. Gruodžio 15 d., mėginamas naują lėktuvą, žuvo garsus Sovietų Sąjungos lakūnas Čkalovas, kuris yra atliekęs visą drąsių ir aviacijos istorijoje žymių skridimų.

Gruodžio 18 d. Maskvos Raudonojoje aikštėje įvyko iškilmingos Sovietų Sąjungos didvyrio laidotuvės. Dalyvavo šimtai tūkstančių Maskvos gyventojų. Sovietų Sąjungos miestuose ir miesteliuose buvo iškeltos gedulo vėliavos. Laidotuvių iškilmių metu kalbėtojai pabrėžė nepaprastą velionies Tėvynės meilę, savęs išsižadėjimą ir drąsą. Urną su lakūno palaikais nešė Stalinas, Molotovas, Kaganovičius, Vorošilovas, Kalininas ir kiti vyriausybės nariai. Ties Raudonąja aikšte skraidė bombonešių ir naikintuvų eskadrilės. Čkalovas palaidotas Kremliuje.

ISPANŲ NACIONALISTŲ AVIACIJA PUOLA. Gruodžio 15 ir 16 dienomis daugiau kaip 40 nacionalistų lėktuvų bombardavo El Perellio kaimą, apie 10 km į šiaurę nuo Tortosos, prie Barcelonos kelio. Per bombardavimą kaimas visiškai sunaikintas. Užmušta ir sužeista apie šimtas to kaimo gyventojų.

KARO VEIKSMAI PALESTINOJE. Dženino srityje, kur yra pats sukilėlių centras, gruodžio 16, 17 d. buvo vykdomi plataus masto karo veiksmai. Apie 4.000 britų apsupo du žymesnius sukilėlių vadus.

„Kurjer Polski“ baigia šitaip: „Atrodo, kad vokiečiai, neužmiršdami savo tautiečių Klaipėdoje, vis dėlto supranta tuos sunkumus, kurių galėtų susidaryti dėl mažiausio status quo laužymo. Manoma, kad galėsime geriau prisidėti prie taikos nusistovėjimo toje Europos dalyje, pabrėždami tuos sunkumus ir Klaipėdos vaidmenį Baltijos jūroje, negu defetistišku būdu sutikdami su galimu vadinamojo status quo pakeitimu“.

LIETUVIŲ MOKSLO DR-JOS BYLA VYR. TRIBUNOLE. Gruodžio 15 d. į Vilniaus vaivadijos visuomeniškai politinį skyrių buvo pakviesti šeši lietuviai: dir. Marcelinas Šikšnys, Rapolas Mackevičius, Antanas Valaitis, kun. Vincas Tatkūnas, Augustinas Mačionis ir Jeronimas Cicėnas. Lietuvių Mokslo Dr-jos byla yra Vyriausiam Tribunole ir nežinoma jos šiuo reikalu nuomonė. Taip pat nežinomas ir bylos sprendimo terminas.

Kad per ilgą laiką Liet. Mokslo Dr-jos rinkiniai visai nesunykty, pakviestųjų lietuvių iniciatyva galima suredaguoti naujos moksline pobūdžio draugijos įstatus. Ties įstatai gali būti beveik tie patys, kuriais veikė ir Lietuvių Mokslo Draugija. Reikia tik naujo vardo ir pastabos, kuri pažymėtų, kad naujos moksline pobūdžio draugijos nariai tegali būti Lenkijos piliečiai.

Isisteigus naujai lietuviškai moksline pobūdžio draugijai, administracinė valdžia visą Lietuvių Mokslo Draugijos turtą perleistų šiai naujai draugijai. Šiuo reikalu Vilniaus lietuvių visuomenė nutarė susirinkti specialaus posėdžio.

SAVIVALDYBIŲ RINKIMAI VILNIAUS KRAŠTE. Šiuo metu Vilniaus krašte vyksta rinkimai į savivaldybes. Tačiau tie rinkimai vyksta ne vienu metu. Aduitiško valsčiuje jau žinomas naujųjų seniūnijų sąstatas. Iš viso 18 seniūnijų išrinkta 159 lietuviai ir 68 nelietuviai (gudai, rusai, žydai ir lenkai).

HITLERIS PASIŪLYSIAS NUSINGKLAVIMO KONFERENCIJĄ? Anglų laikraštis „Sunday Dispatch“ praneša, kad Vokietijos kancleris Hitleris Naujiesiems Metams rengia staigmeną. Jis rengiasi pasiūlyti nusingklavimo konferenciją.

Šio laikraščio diplomatinis korespondentas praneša, kad kancleris Hitleris rengiasi pasiūlyti Prancūzijai, Didžiajai Britanijai ir Italijai sudaryti keturių pakta, kuriuo būtų siekiama kiekybės atžvilgiu apriboti ginklavimosi programas.

LENKIJOS NOTA ČEKOSLOVAKIJAI. „Lenkijos politinė informacija“ savo paskutiniame nr. plačiau komentuoja Lenkijos notą, kuri visai neseniai buvo įteikta Čekoslovakijos vyriausybei. Toje notoje Lenkijos vyriausybė pareiškia protestą prieš kai kurių Čekoslovakijos organizacijų nedraugišką veiklą prieš Lenkiją. Tasai Lenkijos užsienių reikalų ministerijos organas pabrėžia, kad, nepaisant paskutinių mėnesių patyrimo, kai kuriuose Čekoslovakijos sluoksniuose ir toliau daromasi iliuzijų dėl naujos Ukrainos valstybės sudarymo. Laikraštyje priduriama, kad jei Čekoslovakija nepasistengs užkirsti kelią pasikartoti praeities klaidoms, tai Čekoslovakijos ateičiai tikrai grės pavojus.

DERYBOS DĖL PASKOLOS ČEKOSLOVAKIJAI NEPAVYKO. Atitinkama čekų delegacija yra gavusi aiškų pasiūlymą dėl pirmykščio 10.000 svarų sterlingų kredito. Dėl tolesnių kreditų suteikimo delegacija yra susidūrusi su tam tikru svyravimu. Tuo tarpu nieko oficialiai nežinoma apie delegacijai padarytą pasiūlymą, nors yra žinių, kad 4.000.000 svarų sterlingų iš to kredito pasiūlyta tiesiog dovanoti, tačiau tam tikroms sąlygomis. Yra žinių, kad greta britų dovanos, prancūzų vyriausybė yra pasirengusi nutraukti 1937 m. paskolą Čekoslovakijai 7.000.000.000 frankų sumai.

„Daily Telegraph“ diplomatinis korespondentas tvirtina, kad čekoslovakų finansinės derybos dėl 30.000.000 svarų sterlingų paskolos galutinai nepavyko.

BRITŲ PASKOLA KINIJAI. Anglų spaudos žiniomis, britai Kinijai suteiks didelę paskolą, kad ji galėtų įkurti prekybinį kelią į vakarus per Burmą. Kai kurie anglų laikraščiai mini, kad pirmoji tų kreditų kinams dalis sieks apie pusę milijono svarų sterlingų.

„Times“ diplomatinis korespondentas rašo, kad ši suma ir kitos sumos, kurios galės būti duotos vėliau, bus suteiktos iš specialaus fondo, kuris bus sukurtas eksporto kreditų įstatymu.

PARLAMENTO RINKIMAI SLOVAKIJOJE. Čekoslovakijos spaudos biuro pranešimu, rinkimuose į Slovakijos parlamentą dalyvavo labai didelis rinkikų skaičius. 90% balsuotojų pasisakė už Hinkos partiją. Rinkimai buvo plebiscito pobūdžio.

Gruodžio 18 d. kalbėdamas per radiją Slovakijos ministras pirmininkas pareiškė, kad 98% rinkikų balsavo už vyriausybę.

APIE VISUOTINIO SUKILIMO NUOTAIKĄ MANDŽIUKĖ. „Daily Herald“ iš Mandžiuko praneša, kad tarp valdininkų madžiūrų ir japonų yra kilę didelių nesupratimų. Esą japonai yra priversti gabenti į čia kariuomenę iš frontų Kinijoje. Kasdien sklindą gandai, kad įvyko sukilimas ar kad kariuomenė pakels maištą. Laikraštis tvirtina, kad jei karas Kinijoje truks ilgiau, Mandžiūrijoje įvyksią visuotinis sukilimas prieš japonus.

BONNET PAREIŠKIMAS UŽSIENIŲ POLITIKOS KAUSIMAIS. Gruodžio 16 d. Prancūzijos užsienių reikalų ministras Bonnet senatų užsienių reikalų komisijoje padarė pranešimą Prancūzijos užsienių politikos klausimais. Tarp kitko, Bonnet savo pranešime pabrėžė, kad Prancūzija jokia būdu niekam neužleis nė pėdos savo užjūrių žemių.

NAUJIEJI LEIDINIAI

Jonas Vytautas Narbutas. **PAŽADĖTOJI ŽEMĖ.** Vilniaus krašto gyvenimo vaizdai. Sakalas. 1928. 165 ps! Lt. 2,50.

Tai penkiolika novelių, kuriose įvairių įvairiausių niuansais autorius vaizduoja Vilniaus krašto lietuvių gyvenimą. Taigi, novelės gyvenimiškos, pagal tikrą dabarties Vilniaus krašto lietuvių būvį.

Naujuose varsuose lietuvis, kunigas, sėjas tikrąją artimo ar priešo meilės sėklą žmonių širdyse, nepakenciamas klebonui ir iškeliamas į gudų vietovę. „Tilte“ senis Brascis susprogdina sūnaus inžinieriaus pastatytą jo gimtoje vietoje tiltą, nes anot jo, per tiltą „ateis svetimi žmonės, svetima kalba išbraus ir mūsų šalį... iškirs miškus... o mums atveš puošnių skarmalų, papuošalų, šilkų, kvėpalų, o su jais išsiskverbs nauji papročiai“. „Karjeroje“ Nastė, Ksavero Adamonio mylimoji, perėjusi vingiuotą gyvenimo kelią ir ištekėjusi už prokuroro, suklastoja vyro parašą, ir mylimasis iš kalėjimo paleidžiamas. „Geltonos pirštinės“ — epizodas iš nepriklausomybės kovų. „Sakaluose“, „Jazminuose“ ir „Pasimatyme“ mokslievių lietuviškoji veikla. „Žemė šaukia“ — vaizdelis kalėjime. „Kibirkštys ir liepsnos“ — sunki lietuvių dalia lenkų kariuomenėje. „Audra artėja“ — suimamas lietuvis mokytojas. „Kūčios Lukiškėse“ vaizduoja niūrų Kūčių vakarą kalėjime. „Paskutinėje pamainoje“ žūsta mūsų pasienio policininkas nuo kulų į anapus. „Ištrėmimas“ vaizduoja ištrėmimą iš Vilniaus krašto į L. Lietuvą. „Laiške mokytojui“ autorius išlieja visą tulžį...

Šiuo novelių rinkiniu autorius pasirodo kaip stiprus plunksnos valdytojas. Stilius gyvas, lengvas, patrauklus. Moka pagauti skaitytoją, įpindamas gyvenimiškų intrygų, ir visose novelėse išlaiko tikrą, nedirbtinį vaizdavimo būdą. Dėl to „Pažadėtoji žemė“ skaitoma lengvai, jaučiant gerą autoriaus literatūrinį sūrendimą.

B. Aulius

„SPAUDOS FONDAS“ ATSIUNTĖ PAMINĖTI:

ŠEŠI SUOMIAI. Naujosios suomių prozos antologija. Vertė ir redagavo Jonas Šimkus. Spaudos Fondo išleista Suomijos tautinės šventės proga, 1938 m. gruodžio mėn. 6 d. 272 pusl. Lt. 3. Turiny: Henry Parland, Pentti Haanpää, Toivo Pekkanen, Heikki Toppila, Mika Valtari ir Unto Sepänen gražiausi kūriniai (novelės), jų biografijos ir atvaizdai. Įdėtas turiningas vertėjo įvadas apie suomių literatūrą. Knyga puošia gražūs Suomijos ežerų vaizdai. Knyga visiems rekomenduotina.

ŽMOGAUS GIMIMAS — M. Gorkis. Novelės. Vertimą redagavo K. Korsakas-Radžvilas. „Kultūros“ žurnalo leid., 196 pusl. Lt. 2,50. Didžiojo rusų tautos rašytojo Gorkio talentas labiausiai pasireiškė jo novelėse. Šiame rinkinyje įdėti geriausiai jo kūriniai. Įdėtas autoriaus atvaizdas ir K. Korsako-Radžvilo parašyta Gorkio kūrybos apžvalga.

Robertas Naxhtwey — **NUOSTABUSIS PASAULIS VANDENIS LAŠE** su 57 paveikslais. Iš vokiečių kalbos vertė A. Nezabitauskis. Spaudos Fondo leid., 224 pusl. Lt. 3. Neapraštai įdomiai aprašytas mažiausių gyvių nuostabus pasaulis. Knyga skaitoma kaip koks fantastiškas Jules Verne romanas. Tai vertinga mokslo populiarizacija visiems.

MAŽASIS KAPRALAS — N. D. Noskovas. Romanas. Napoleono I karo žygių istorija. Vertė Pr. Kvietkauskas. Spaudos Fondo leid. 226 pusl. Lt. 2,50.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Ats. j. psk. J. Jurkonui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ iki 1939 m. liepos 1 d.

Būrio vadui. „Šaulių uniformos pareigų ženklai“ perdavė „Trimitui“.

Atsargos kariui. Tuo reikalu bandyk kreiptis į savo apskrities komendantą.

Senam „Kario“ skaitytojui J. L-kui. Atsargos puskarininkiai priimami į pasienio policiją. Kreipkis į to apskrities viršininką, kurio srity norėtum gauti tarnybą. Prašymą žyminio mokesčio ženklu apmokėsi įstaigai pareikalavus.

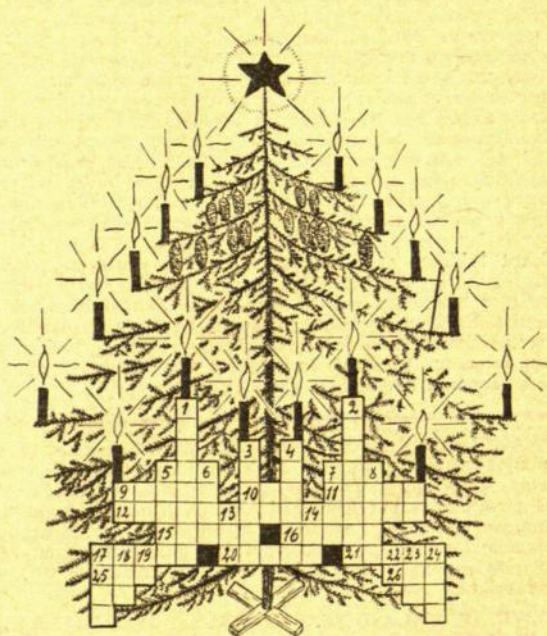
K. Aukštuoliui. Tamstai honoraro įsėina 1 lt. 80 ct. Atsiuntęs 3 lt. 20 ct. galėtumei išsirašyti „Kari“ visiems 1939 m.

Eil. M. Žvirbliui. Už honorarą Tamstai išrašėme „Kari“ visiems 1939 metams. Be to, dar lieka 4 lt. 50 ct. honoraro. Skubiai parašyk, ką su jais norėsi padaryti.

M. Ramonui. Tamstai įsėina honoraro 1 lt. 56 ct. Norint „Kari“ gauti visus 1939 metus, reiktų dar atsiųsti 3 lt. 44 ct.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIS Nr. 48 (Vert. 2 tšk.)

GULSCIAI: 5. milteliai metalui valyti, 7. įvardis, 9. dokumentas, 10. arabų titulas, 11. rytų Indijos riešutinė palmė, 12. sprogstamoji medžiaga, 15. žmonijos nelaimė, 16. kovos laukas, 17. dienos pradžia, 20. nešlapia, 21. smulkiausia Turkijos ir Egipto moneta, 25. kūno dalis, 26. papūgų veislė.

Stačiai: 1. aukštojo mokslo laipsnis, 2. šokėja, 3. bendrovė Kaune, 4. vyro vardas, 5. dusulio priepuolis, 6. senovės žydų 10 stygų griežimo instrumentas, 7. moters vardas, 8. nejaunas, 13. dujos (nelietuviškai), 14. laikotarpis, 17. sostinė vienos Europos valstybės, 18. blogybė, 19. įvardis, 22. upė, 23. laikotarpis, 24. ukrainiečių taryba.

Jonas P-lis

GALVOSŪKIO Nr. 46 SPRENDIMAS

1. Niršimas, 2. Ediktas, 3. UžaKęs. 4. Žemaitija. 5. MadRidas. 6. IndIja. 7. RijOdežaneiras.

NEUŽMIRŠK „KARIO“

Išsprendė: 1) Br. Palskys (Mr.), 2) j. psk. Z. Bačianskas (9 P P), 3) eil. Pr. Juzuitis (Pr. aps. rink.), 4) psk. Zapkus (1. P P), 5) V. Paliušis (Kl.), 6) A. Gruodis (A. Pn.), 7) eil. V. Cikockas (2. P P), 8) V. Sangavičius (Kl.), 9) St. Skerys (Pn.), 10) V. Dalangauskas (Grnk.), 11) A. Čalkauskas (Pn.), 12) D. Ožalas (Šd.), 13) P. Keidošius (Mr.), 14) F. Lilionis (K.), 15) psk. M. Antaniškis (4. P P), 16) St. Ličkus (Živ.).

Naują „Kario“ numerį sulaukus...

Susirinkimas

Tikras atsitikimas iš nesenu laikų

Pernai prieš Kalėdas ateina pas mane draugas puskarininkis ir sako:

— Zigmaj, mes neturim laiko. Tu nu-eik 11 valandą į liktinių puskarininkių susirinkimą ramovėje. Matai, netoli Kalėdos, Nauji Metai, tai manau, kad bus įdomus susirinkimas, Taigi, tu atstovauk mūsų kuopą. Vėliau mums papasakosi, — šitaip šnekėjo mano draugas Antanas.

Kodėl nenuėiti? Juk esu nevedęs, tai argi žmogus tūnosi kambarėly tarp keturių nebylių sienų, pasaldindamas gyvenimą arbatos stiklu.

Gražių minčių kupinas įžengiau pro ramovės duris, kaip kuopos draugų delegacijos atstovas.

Visų veiduose, kaip krautuvų vitrinose, ryškiai spindėjo nekasdieninė šypseną. Aiškiai išskaitai, kad kiekvienas pradėjo gyventi švenčių nuotaika.

— Stok! Ramiai! — sukomandavo seniausias viršila Bauža. Žodžiai tapo kūnu ir išdidžiai įžengė valdybos pirmininkas leitenantas Vėjelis.

— Tai, štai vyrai, šį susirinkimą paskyriau tam, kad galėtumėm aptarti šių švenčių reikalus. Būtent, kaip praleisti Kūčių vakarą, Kalėdas ir Naujuosius Metus, — maždaug šitaip pradėjo pirmininkas.

— Įdomu būtų žinoti, kiek tamstų puskarininkių galės dalyvauti prie vakarienės stalo? — Prašom pakelti rankas.

— ???

— Vadinas, norinčiųjų neatsiranda. Manau, taip nepatogu. Geriau eisime prie slapto balsavimo. — Pirmininkas paleido net visą lapą į susirinkusiųjų rankas. Kiekvienas tą lapą pačiupinėjo,

pagalvojo ir siuntė kaimynui iš dešinės. Pagaliau, pasiekė pirmininką. Žiūri, kokį išsiuntė, tokį ir gavo.

— Dabar, kaip su Kalėdų pirmąją diena? — Manau, reikėtų suruošti pasilinksminimą. Kas pritaria?

— Pone leitenante! — atsistojo puskarininkis Zauka. Bent man atrodo, jog pirmą dieną niekas nerengia jokių pasilinksminimų. Tą dieną ir kina! neveikia. Tai argi mes, puskarininkiai, nusižengsime tai tradicijai?

— Žinoma, žinoma... nepatogu... — nulingavo kelios galvos.

— Tai, gal būt, antrąją dieną? — sako ltn. Vėjelis.

— Antroji diena, tai yra linksmybės diena. Bet, kad ant rytojeus pirmadienis. Užsiėmimai. Galvoje — kaip žinote... nepatogu... — prasarė viršila Eglinis.

— Na, tai nutarėm, kad per Kalėdas jokių pasilinksminimų neruošti. Sutinkat? — Kas prieš?

— ???

— Palikė Kalėdas, eisime prie paskutinio klausimo, tai Naujųjų Metų sutikimo. Žinome, kad Naujieji metai žmogaus gyvenime yra kas tai tokio nepaprasto. Juo labiau mūsų karių tarpe. Naujieji metai priverčia kiekvieną nenorom grįžtelti į pračius metų įvykius, klaidas ir tuo pačiu duoda norų tų klaidų nekartoti. Juk mes, ponai puskarininkiai, gyvenimo mokomės iš praeities klaidų. Naujųjų Metų sutikimas, tai graži vieningumo ir artimui meilės demonstracija. Kuomet laikrodžio rodyklė sustingsta ties 24, salėje miršta šviesos, tuomet žmogaus širdis pasidaro tokia minkšta, nuolaidi. Tai kas norėtų, kad būtų Naujųjų metų sutikimas. Kas prieš, prašom pakelti rankas?—

— ???

— Tvarka, — patenkintas nusišypsojo pirmininkas.

— Dabar, kiek įėjimas? Be to, ar bendras stalas, ar staliukai?

— Pone leitenante, — pareiškė viršila Bauža, — aš nugirdau iš patikimų šaltinių, kad mūsų moterų ratelis taipgi ruošiasi. Gal geriau su jomis sudaryti kontaktą. Gali supykti.

— Žinoma, žinoma... gali, gali... — nulingavo keli.

— Tai, ponai puskarininkiai, susirinkimą skaitysime baigtu. Matote, reikia susitarti su moterimis. Užporyt sušauksiu kitą susirinkimą, kuriame aptarsime Naujųjų Metų sutikimą.

— Kas prieš? —

— ???

Nespėjęs įžengti į kuopą, tuojau pasigavo abu draugai.

— Na, ką gero nutarėte? Tur būt, įdomus susirinkimas buvo? —

— Taigi, taigi, šitame susirinkime nutarėm sušaukti kitą susirinkimą.

Al. Sicila

ŽVILGSNIO GALIA

— Žinai, — pasakoja eil. Čiupra savo draugui, — skyrininkas vakar pažiūrėjo į mane taip, lyg aš būčiau nuo savo lovos dulkių nenušluostęs.

— O tu ką?

— Aš pažiūrėjau į jį taip, tartum aš būčiau nušluostęs. B. Ag.

TEISME

— Kaltinamasis, tamsta sulaužei lietsargį į šio pono galvą?

— Nesirūpinkite, pone teisėjau, aš jau nusipirkau kitą. B. Ag.

Eilinio Bruknelio kelionė į pietų ašigalių be... leidžiamo raštelio...

SVENCŪ METU

Marytė: Joneli, tu tarnaudamas kariuomenėje žymiai pasitaisai.

Pulko virėjas: Mat, brangioji, kariška duona gera...

PASIKALBĖJO

Kažkoks civilis, prie kareivinių rajono užkalbinęs kareivį ir norėdamas jam išteikti, klausia:

— Tamsta, tur būt, iš gerų namų paieini?

— O taip, prašau pažiūrėti į mano namus, — atsako kareivis, rodydamas į puikius kareivinių mūrus. Mk.

NEAIŠKU

Pulko poetas prisipažįsta meilėje.

— Tu — saulės spindulėlis mano siejoj, — kalba jis. — Tu nuveji mano nevilties juodus debesis. Tu sušildai mano širdį ir mano meilė tau niekad nesustings...

— Sakyk, mielas, — pertraukia ji — tai prašymas rankos ar pranešimas apie rytdienos orą. B. Ag.

PAGAL PAGEIDAVIMĄ

Bibliotekoje eil. Švilpa ilgai renkasi knygą, bet vis neranda tinkamos. Pagaliau bibliotekininkas jam pasiūlo:

— Skaitai romanus?

— Skaitau, tamsta puskarininki.

— O keliones ar mėgati?

— Labai, tamsta puskarininki.

— Na, tai aš tau galiu duoti traukinių tvarkaraštį — pasiūlo bibliotekininkas. B. Ag.

Pirmoji kariška pirtis

4 pulko prizinis ir sportinis šaudymas

Pulke šaudymu imta daugiau domėtis ir žymiai daugiau gyvumo įnešė įvestieji mūsų kariams priziniai, o paskui ir sportiniai šaudymai. Nuo 1928 metų jau ima ryškėti vienas kitas pirmosios vietos laimėjimas kariuomenės rungtyne. Pradžioje gal kiek apleista šia šaka, kaip ir visoje kariuomenėje, imama vis daugiau ir daugiau domėtis, ją teoriškai nagrinėti ir praktiškai mokytis.

Palengva mokymo priemonės tobulėja, gerėja, teorinis pasiruošimas tvirtėja, šaudymo lygis kyla. Šiandien jau galima šioje srityje pasiekti duomenimis pasidžiaugti.

Dažnai tylūs sekmadienio rytmečius Pajuostyje sudrumsčia atskirų šaulių šūvių aidas, dažnai pietų ar pamokų metu pasitaikys viena kita laisva valanda praleidžiama šaudykloje.

Šaudyklų stovis Pajuostyje yra patenkinamas. Šaudymas mažuoju kalibru atliekamas prie pat kareivinių įrengtame šaudymo tyre ar šaudykloje esant geroms oro sąlygoms. Iš sunk. kulk. šaudymai atliekami juostos slėnyje — natūrali šaudykla arti ir patogi. Iš šautuvų šaudymai ir visos šaudymo rungtyinės atliekamos šaudykloje. Šaudykla buvo įrengta 1927 m. apie 300 m nuo kareivinių. Paskui šaudyklą reikėjo perkelti, kuri ir buvo nukelta šiek tiek toliau nuo kareivinių — apie 800 m. Nauja šaudykla taip pat yra patogi — aikštė išlyginta, pylimas didelis, ilgas (apie 60 m), galuose turi po vieną slėptuvę, yra įrengiami pasirodantiems taikiniams šaudyti. Nepatogumas tik šis, kad šaudykla truputį per daug aikštėje ir neapsaugo nuo vėjo. Tada šauliams mėgėjams šiek tiek blogiau.

I bataliono šaudykla panaši į Pajuostyje esančią, tik gerokai toli nuo kareivinių — apie 5 km. Tačiau I batalionas turi ir pirmenybių, nes jiems yra šaudykla arti ir patogi iš pistoletų šaudyti — slėnyje, netoli kareivinių ir svarbiausia apsaugota nuo vėjo.

4. PP kulkosvaidininkai kariuomenės pirmuosius prizus už šaudymą iš sunk. kulk. yra laimėję tris kartus. 1928 m. Varėnos poligone į lemiamas šaudymo rungtynes tiesiai taikant įėjo 4. PP 1 kulk. kuopa ir 2 kulk. kuopa. Galutinai nugalėjo išėjo 2 kulk. kuopa. 1930 — V. D. — m. prizą laimėjo 2 kulk. kuopa Varėnos poligone už šaudymą netiesiai taikant. 1937 m. Gaižiūnų poligone į lemiamas rungtynes buvo įėjusi 4. PP 2 kulk. kuopa ir 9. PP 3 kulk. kuopa. 1938 m. Gaižiūnų poligone į lemiamas rungtynes tiesiai taikant vėl įėjo 4. PP 2 kulk. kuopa. Šį kartą laimėjo kariuomenėje pirmąją vietą ir skirtą prizą.

1931 m. kulkosvaidininkams buvo įvesti asmeniniai priziniai šaudymai ir prizai. Tais pat metais iš pulko kulkosvaidininku, asmeniniame priziniame šaudyme dalyvavusių, ženkliukų gavo vienas. 1932 m. asmeni-

4 pėst. pulko laimėtos dovanos įvairiose kariuomenės sporto šakose. Daugiausia dovanų laimėta už šaudymą

Daug asmeninių dovanų už šaudymą yra laimėjęs 4 pėst. pulko ltn. Bernadišius. Servizas — pirmoji dovana už šaudymą iš kariškų šautuvų, laimėta Lietuvos šaudymo pirmenybėse Kaune 1936 m. Gintarinė rašalinė — pirmoji dovana už karininkų sportinį šaudymą iš šautuvų 1938 m. Kaune. Viso čia matyti 11 dovanų už šaudymą. Jos visos yra laimėtos už pirmąsias vietas ir gautos per 1936—38 metus

Psk. Olišausko nuotraukos

Maloniai kviečiame visus savo skaitytojus tuojau išsirašyti „KARI“ ir 1939 metams

Mindaugėnų pulko puskarininkių Ramovė, J. Žitkaus nuotr.

niame priziniame šaudyme ženkliukus „Geram šauliui“ gavo keturi šauliai ir 1933 m. asmeniniame priziniame šaudyme pirmąją dovaną kariuomenėje gavo 1, vienas — antrą ir viso tris ženkliukus „Geram šauliui“. 1935 m. „Geram šauliui“ ženkliuką gavo 1. 1936–37 m. pulko kulkosvaidininkai gavo po kelius ženkliukus „Geram šauliui“ ir kasmet po vieną laikrodį. 1938 m. už šaudymą iš sunk. kulk. ženkliukus „Geram šauliui“ gavo 20 žm. ir vienas laimėjo laikrodį.

Šaudyme iš šautuvų duomens taip pat kasmet kilo, gerėjo (žiūr. 1933 m. „Kario“ priedą „4 p. L. K. Mindaugo p. 15 mt. sukaktis“ 20 psl.). 1931 m. pulko mokomoji kuopa, geriausiai šaudžiusi kariuomenėje, gavo pirmąją prizą. Tais metais pulko šauliai už šaudymą iš šautuvų gavo ženkliukų „Geram šauliui“ 17, laikrodžių 5. 1932 m. pulko šauliai už šaudymą iš šautuvų ženkliukų „Geram šauliui“ gavo 13, laikrodį — 1. 1933 m. už šaudymą iš šautuvų „Geram šauliui“ ženkliukų pulkas gavo 6. 1934 m. „Geram šauliui“ 22 ženkliukus už šaudymą iš šautuvų. Tais metais pulkas priziniame šaudyme iš šautuvų kariuomenėje užėmė 5-tą vietą, o savo divizijoje pirmą. Vrš. Ruzgus tais metais iš 144 galim. taškų išmušė 137 ir gavo sidabrinį laikrodį, o vrš. Sinkvičius — nikelinį.

Sportinis šaudymas. 1936 m. mūsų kariuomenėje įvestas sportinis šaudymas dar daugiau pagyvino pulko darbą šaudymo srityje. Tais metais divizijos sportinio šaudymo rungtynėse pulko karininkų grupė iš šautuvų laimėjo pirmąją vietą. Divizijos geriausių šaulių eilėje taip pat užėmė tris pirmąsias vietas (j. ltn. Bagdonas, Ašmutaitis, Bernadišius). Šaudyme iš pistoleto taip pat laimėjo pirmąją vietą 4. PP kar. grupė. Puskarininkiai tais metais iš šautuvų laimėjo divizijoje III vietą, o iš pistoleto I vietą. Iš divizijos skiriamų 8 dovanų pulkas laimėjo penkias: dvi asmenines ir 3 pereinamąsias. Tais metais Kaune L. Š S. S. suruošose Lietuvos kariuomenės, policijos, šaulių studentų ir kitų or-

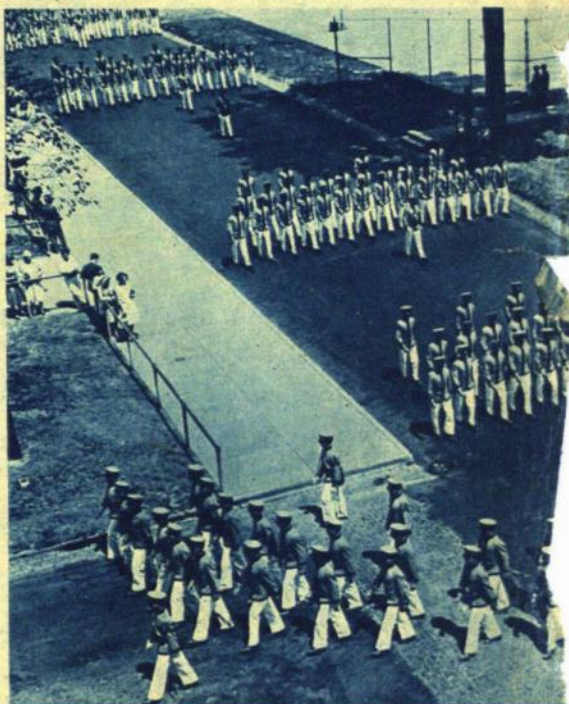
ganizacijų šaudymo rungtynėse iš karinių šautuvų pirmąją vietą ir pirmąją prizą laimėjo 4. PP šaulys j. ltn. Bernadišius.

1937 m. divizijos sportinio šaudymo rungtynės buvo Pajuostyje. 4. PP karininkų grupė iš šautuvų laimėjo I vietą, puskarininkų grupė iš šautuvų laimėjo III vietą. Iš pistoleto karininkų ir puskarininkų grupė užėmė I vietą. Ir šiais metais pulkas laimėjo iš divizijos skiramų aštuonių dovanų penkias — 3 pereinamas ir 2 asmenines.

1938 m. divizijos sportinio šaudymo rungtynės buvo Ukmergėje — 1. PP šaudykloje. Šiais metais pulko sportinio šaudymo dalyviai iš Ukmergės grįžo dar su didesniais laimėjimais ir džiaugsmingai buvo sutikti pulko karių. Pulko karininkų ir puskarininkų grupės divizijos sportinio šaudymo rungtynėse laimėjo visas pirmąsias vietas. Iš divizijos paskirtų 8 dovanų pulko grupės ir šauliai laimėjo 7 dovanas, iš jų 4 pereinamąsias ir 3 asmenines. Karininkų pereinamosios dovanos iš šautuvų ir pistoleto ir puskarininkų iš pistoleto atiteko pulko nuosavybėn, kaip laimėtos tretįjį sykį iš eilės.

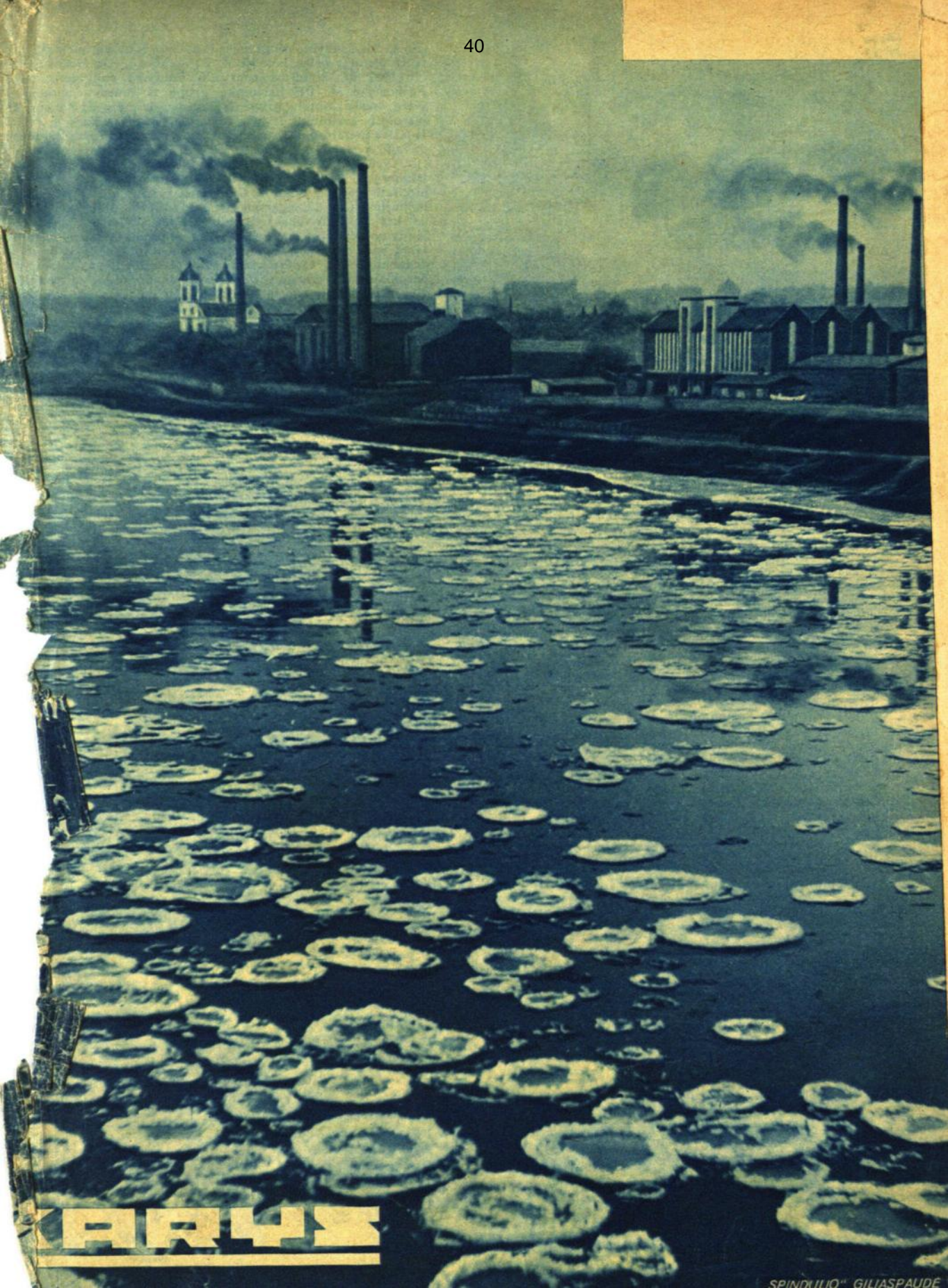
Sudarant divizijos sportinio šaudymo grupes kariuomenės rungtynėms, visus tris praėjusiuosius metus būdavo imama pagrindu 4. PP. šauliai, kurie ir Kaune neblogai pasirodė. Tautinėje Olimpiadoje j. ltn. Juodzevičius šaudymo rungtynėse iš karinių šautuvų laimėjo bronzos medalį. 1938 m. kariuomenės karininkų sportinio šaudymo rungtynėse iš karinių šautuvų ltn. Bernadišius laimėjo pirmąją vietą ir dovaną — gintarinę rašalinę.

Šaulys

Jungtinių Amerikos Valstybių kadetai West Point'o karo mokykloje
Anglų kariuomenės dalis postovyje prie Sout-Wessex manevrų metu

ARYS